

Regionale rekeningen

Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen
van de gezinnen, de overheid en de instellingen zonder
winstoogmerk en de gezinsbesparingen

Methodologische nota
(versie juli 2015)

Nationale Bank van België, Brussel in samenwerking met de drie gewesten

Alle rechten voorbehouden.

De volledige of gedeeltelijke verveelvoudiging van deze brochure voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan mits bronvermelding.

ISSN 2406-6710 (online)

Woord vooraf

In deze publicatie wordt de regionale verdelingswijze van de consumptieve bestedingen besproken, die het belangrijkste deel vormen van het bbp volgens de bestedingsoptiek.

De resultaten kwamen tot stand via een samenwerking tussen de NBB, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Vlaams Gewest en het Waals Gewest.

De publicatie van de regionale cijfers met betrekking tot de consumptieve bestedingen is nog niet verplicht door Eurostat¹. De regionale verdelingen, waarvan in dit document sprake is, berusten echter op de methodologische principes die op Europees niveau gedefinieerd worden door het nieuwe Europees Systeem van Rekeningen (ESR 2010), waarop de regionale rekeningen reeds zijn gebaseerd. De hierna beschreven methodologische principes maken het mogelijk regionale resultaten te bekomen die conform en vergelijkbaar zijn met andere transacties uit de regionale rekeningen.

Deze methodologische nota is opgebouwd rond drie delen die onderling met elkaar in verband staan.

In het eerste hoofdstuk worden de concepten uiteengezet zoals gedefinieerd in het ESR 2010. Aangezien de regionale ramingsmethoden de nationale methodes zo goed mogelijk volgen, worden deze in hetzelfde hoofdstuk beschreven.

In het tweede hoofdstuk worden opeenvolgend de regionaliseringsmethoden van de consumptieve bestedingen van de overheidsadministraties, van de huishoudens en van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens behandeld. De beschikbaarheid van de bronnen die op regionaal niveau worden gebruikt, de relevantie ervan voor de regionale opsplitsing en het bestaan van alternatieve bronnen hebben het detailniveau van de regionale berekening bepaald die beschreven wordt in deze sectie.

Tot slot, wordt in hoofdstuk 3. de uitbreiding van de inkomensrekeningen van de huishoudens beschreven. Deze werd mogelijk gemaakt door de regionalisering van de transacties die aan bod kwamen in hoofdstuk 2. Hierin worden ook de aanvullende hypothesen voorgesteld om een raming te maken van de besparingen van de huishoudens per gewest.

¹ In het transmissieprogramma ESR 2010 van Eurostat worden de consumptieve bestedingen van de huishoudens op het niveau NUTS 2 facultatief vermeld.

Inhoudstafel

Woord vooraf	3
Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de gezinnen, de overheid en de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens en van het gezinssparen	7
1. Concepten en methoden in de nationale rekeningen	8
1.1 Concepten	8
1.1.1 Definities volgens het ESR 2010	8
1.1.2 Consumptieve bestedingen (P.3) en werkelijke consumptie (P.4)	9
1.1.3 De concepten nationaal en binnenlands	9
1.2 Methodologie voor het berekenen van de consumptieve bestedingen van de overheid (P.3_S.13)	10
1.2.1 Bronnen en raming van P.3	10
1.2.2 Bronnen en inhoud van de sociale overdrachten in natura (D.63)	11
1.3 Methodologie voor het berekenen van de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.3_S.14)	12
1.3.1 Uitgaven geraamd via het HBO	12
1.3.2 Bestedingscategorieën die niet geraamd worden op basis van gegevens van het HBO	15
1.4 Methodologie voor het berekenen van de consumptieve bestedingen van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.15)	24
1.5 Methodologie voor de berekening van de werkelijke consumptie (P.4)	25
2. Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen (P.3)	26
2.1 Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de overheid (P.3_S.13)	26
2.1.1 Regionale verdeling van de individuele consumptieve bestedingen (P.31)	26
2.1.2 Regionale verdeling van de collectieve consumptieve bestedingen (P.32)	31
2.2 Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.3_S.14)	31
2.2.1 Overstap van het binnenlands concept naar het nationaal concept	31
2.2.2 Bestedingscategorieën op nationaal niveau geraamd op basis van het HBO	32
2.2.3 Bestedingscategorieën op nationaal niveau geraamd via andere bronnen dan het HBO	32

2.3	Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.15)	48
2.3.1	Sociale overdrachten in natura - niet-marktoutput (D.631)	48
2.3.2	Sociale overdrachten in natura - aangekochte marktoutput (D.632)	49
2.4	Regionale verdeling van de werkelijke consumptie (P.4)	50
2.4.1	Individuele werkelijke consumptie van de huishoudens (P.41_S.14)	50
2.4.2	Collectieve werkelijke consumptie van de overheid (P.42_S.13)	50
3.	Uitbreiding van de regionale verdeling van de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens de woonplaats	50
3.1	Huidige verdeling van de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens de woonplaats	50
3.2	Regionale verdeling van het alternatief netto beschikbaar inkomen (B.7n)	51
3.3	Regionale verdeling van de nettobesparingen (B.8n)	51
3.3.1	Correctie voor mutaties in pensioenrechten van de huishoudens (D.8)	51
3.3.2	Nettobesparingen (B.8n)	52
3.4	Overgang van netto- naar brutobedragen	52
3.4.1	Verbruik van vaste activa (P.51C)	52
3.4.2	Brutobesparingen (B.8g) en bruto beschikbaar inkomen (B.6g)	52
3.5	Het extraregionaal gebied in de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens de woonplaats	53
	Bijlagen	55
	Lijst van afkortingen	63

REGIONALE VERDELING VAN DE CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN VAN DE GEZINNEN, DE OVERHEID EN DE INSTELLINGEN ZONDER WINSTOOGMERK TEN BEHOEVE VAN DE HUISHOUDENS EN VAN DE GEZINSBESPARINGEN

In deze publicatie wordt de regionale verdelingswijze van de consumptieve bestedingen besproken, die het belangrijkste deel vormen van het bbp volgens de bestedingsoptiek.

De resultaten kwamen tot stand via een samenwerking tussen de NBB, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Vlaams Gewest en het Waals Gewest.

De publicatie van de regionale cijfers met betrekking tot de finale consumptieve bestedingen is nog niet verplicht door Eurostat¹. De regionale verdelingen, waarvan in dit document sprake is, berusten echter op de methodologische principes die op Europees niveau gedefinieerd worden door het nieuwe Europees Systeem van Rekeningen (ESR 2010), waarop de regionale rekeningen reeds zijn gebaseerd. De hierna beschreven methodologische principes maken het mogelijk regionale resultaten te bekomen die conform en vergelijkbaar zijn met andere transacties uit de regionale rekeningen.

De bekomen resultaten zijn op Rijksniveau coherent met die van de gedetailleerde nationale rekeningen die eind september 2014 gepubliceerd werden door het INR.

Voor de geografische indeling wordt gebruik gemaakt van de NUTS-nomenclatuur (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques). In deze nomenclatuur worden drie regionale niveaus onderscheiden. Voor België zijn dat de drie gewesten (NUTS 1), de tien provincies (NUTS 2) en de 45² arrondissementen (NUTS 3). Voor een gedetailleerde beschrijving van het begrip “regionaal gebied” en de NUTS-indeling wordt verwezen naar de algemene methodologische nota van de regionale rekeningen³.

De berekeningen worden uitgevoerd op het meest gedetailleerde geografische niveau naargelang de beschikbare bronnen. Voor de consumptieve bestedingen van de overheid en van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens, gebeurt de onderverdeling tot op het niveau van de arrondissementen (voor de periode 1995 - 2012), terwijl deze op het niveau van de gewesten wordt uitgevoerd voor de aggregaten die verbonden zijn aan de sector van de huishoudens (periode 1999 - 2010).

¹ In het transmissieprogramma ESR 2010 van Eurostat worden de consumptieve bestedingen van de huishoudens op het niveau NUTS 2 facultatief vermeld.

² 45 arrondissementen met de uitsplitsing van Verviers in een Franstalig en een Duitstalig deel en de toevoeging van de extra-regio.

³ Zie de INR-publicatie “Regionale rekeningen, Toelichtingen van conceptuele en methodologische aard”, punt I.2: regionaal gebied, blz.

1. Concepten en methoden in de nationale rekeningen

1.1 Concepten

1.1.1 Definities volgens het ESR 2010

De verschillende concepten en transacties die in deze methodologische nota aan bod komen, worden gedefinieerd door de Europese Verordening m.b.t. het Europees Systeem van Rekeningen (ESR), waarvan de laatste versie die van 2010 is.

De consumptieve bestedingen (P.3), omvatten 'de bestedingen die door de ingezeten institutionele eenheden gewijd worden aan de aankoop van goederen of diensten die gebruikt worden voor het rechtstreeks bevredigen van de individuele of collectieve noden van de leden van de gemeenschap'. Het is belangrijk op te merken dat enkel de sectoren van de overheidsadministraties (S.13), de huishoudens (S.14) en de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (hierna 'IZW's ten behoeve van de huishoudens') (S.15) consumptieve bestedingen kunnen verrichten. Dit heeft bijgevolg geen betrekking op de financiële (S.12) en niet-financiële (S.11) vennootschappen.

Het concept van consumptieve bestedingen (P.3) mag niet worden verward met dat van werkelijke consumptie (P.4) (cf. infra punt 2.1.2) die gedefinieerd wordt als 'de goederen en diensten die door ingezeten institutionele eenheden worden gekocht voor de rechtstreekse bevrediging van de zowel individuele als collectieve menselijke noden'. Het is namelijk zo dat een goed of een dienst effectief kan worden geconsumeerd (P.4) door een institutionele sector, terwijl de besteding voor dit goed of voor deze dienst (P.3) gedaan wordt door een andere institutionele sector.

Van de consumptieve bestedingen worden die van de huishoudens en van de IZW's ten behoeve van de huishoudens beschouwd als individuele (P.31), terwijl de collectieve diensten (P.32) 'gelijktijdig aan alle leden van de gemeenschap of van een specifieke subgroep ervan worden geleverd (bijvoorbeeld alle huishoudens die in een welbepaalde regio wonen) door de overheid'.

Het ESR 2010 licht de inhoud van de consumptieve bestedingen van de overheid en van de IZW's ten behoeve van de huishoudens nader toe.

Die van de overheidsadministraties omvatten twee bestedingscategorieën:

- de waarde van de goederen en diensten die geproduceerd worden door de overheidsadministraties zelf (P.1), exclusief de productie voor eigen rekening (die overeenstemt met P.12), de marktproductie (P.11) en de betalingen uit hoofde van de niet-marktproductie (P.131);
- de bestedingen die de overheidsadministraties wijden aan de aankoop van goederen en diensten die geproduceerd worden door marktproducenten met het oog om deze - zonder transformatie - te leveren aan de huishoudens uit hoofde van sociale overdrachten in natura (D.63).

Voor de IZW's ten behoeve van de huishoudens betreffen de bestedingscategorieën:

- de waarde van de goederen en diensten die de IZW's ten behoeve van de huishoudens zelf produceren, exclusief de productie voor eigen rekening (P.12) en exclusief de bestedingen van de huishoudens en andere eenheden;
- de bestedingen die de IZW's ten behoeve van de huishoudens wijden aan de aankoop van goederen en diensten die geproduceerd worden door marktproducenten met het oog om deze - zonder transformatie - te leveren aan de huishoudens uit hoofde van sociale overdrachten in natura (D.63).

De sociale overdrachten in natura (D.63) zijn de 'individuele goederen en diensten die gratis of tegen economisch niet betekenisvolle prijzen aan de huishoudens worden geleverd door de eenheden van de overheidsadministraties en de IZW's ten behoeve van de huishoudens, ongeacht of deze goederen en diensten door deze eenheden gekocht werden op de markt of afkomstig zijn van hun niet-marktproductie'. Deze individuele diensten betreffen bijvoorbeeld de gezondheidszorg, het onderwijs, de cultuur, de huisvesting of de recreatie.

De sociale overdrachten in natura worden onderverdeeld in niet-marktoutput (D.631) en in gekochte marktoutput

(D.632). Van elk van deze twee bedragen moet elke betaling verricht door de huishoudens worden afgetrokken. De eerste (D.631) zijn "individuele goederen en diensten die door niet-marktproducenten rechtstreeks geleverd worden aan de begunstigden".

De tweede (D.632) zijn individuele goederen en diensten die:

- verricht worden onder de vorm van terugbetalingen door de wettelijke sociale-verzekeringsinstellingen, van toegelaten bestedingen die de huishoudens doen voor de aankoop van specifieke goederen en diensten;
- rechtstreeks aan de begunstigden worden geleverd door de marktproducenten bij wie de overheidsadministraties de overeenkomstige goederen en diensten kopen.

Tot slot zal bij de uitbreiding van de inkomensrekening van de huishoudens (hoofdstuk 4) nog een ander concept besproken worden om de nettobesparingen (B.8n) te bekomen. Het gaat om correcties voor mutaties in pensioenrechten (D.8). Wanneer de bijdragen die de huishoudens storten in pensioenstelsels hen een zeker recht op een verzekering verlenen, wordt het eventuele overschot aan premies op de uitkeringen van dit stelsel geneutraliseerd zodat het geen impact heeft op hun besparingen.

1.1.2 Consumptieve bestedingen (P.3) en werkelijke consumptie (P.4)

Op het niveau van de totale economie (S.1) stemmen P.3 en P.4 overeen, maar er is wel een verschil tussen deze twee concepten wanneer de analyse wordt uitgevoerd op het niveau van de sectoren (huishoudens, overheidsadministraties of IZW's ten behoeve van de huishoudens).

Het concept van P.3 heeft als doel de eenheden te identificeren die de consumptieve bestedingen dragen en die de bedragen ervan controleren en financieren. De consumptieve bestedingen omvatten de bestedingen die bestemd zijn om goederen en diensten te verwerven voor consumptie.

Het concept van P.4 heeft dan weer als doel de eenheden te identificeren die daadwerkelijk de consumptiegoederen en -diensten consumeren en het gebruik ervan genieten.

De som van de consumptieve bestedingen van de overheidsadministraties (P.3_S.13), van de huishoudens (P.3_S.14) en van de IZW's ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.15) stemt overeen met de som van de werkelijke consumptie van de overheidsadministraties (P.42_S.13) en van de huishoudens (P.41_S.14).

$$P.3_S.1 = P.4_S.1 = P.3_S.13 + P.3_S.14 + P.3_S.15 = P.42_S.13 + P.41_S.14$$

Huishoudens genieten, bovenop hun eigen individuele consumptieve bestedingen (P.31_S.14), eveneens van het gebruik van goederen en diensten waarvan de besteding gedragen wordt door andere institutionele eenheden, namelijk: de overheidsadministraties (P.31_S.13) en/of de IZW's ten behoeve van de huishoudens (P.31_S.15) onder de vorm van sociale overdrachten in natura. In de werkelijke consumptie van de huishoudens (P.41_S.14) zijn bijgevolg alle goederen en diensten begrepen die door de huishoudens verworven zijn voor de rechtstreekse bevrediging van hun noden, ongeacht het feit of die al dan niet het voorwerp hebben uitgemaakt van een uitgave door hen.

$$P.31_S.13 + P.31_S.14 + P.31_S.15 = P.41_S.14$$

IZW's hebben geen enkele werkelijke consumptie. Met andere woorden, alle consumptieve bestedingen komen ten goede aan de huishoudens.

1.1.3 De concepten nationaal en binnenlands

In de boekhouding van een land of een gewest wordt de consumptie (bestedingen of werkelijke consumptie) van alle ingezetenen van het gebied opgenomen, ongeacht waar de aankoop gebeurt. De boekhouding gebeurt bijgevolg volgens het nationaal concept (de woonplaats) en niet volgens het binnenlands concept (de plaats van aankoop). Dit verschil in concept is bijzonder belangrijk voor de regionale rekeningen aangezien de gebieden kleiner zijn en het buitenland ook de andere gewesten van het land bevat.

Deze vereiste met betrekking tot de plaats van registratie beïnvloedt sterk de regionale verdelingswijze (zie 3.2.1)

en de beschikbaarheid van bronnen (zie 3.2.2 en 3.2.3).

Het meten van de consumptie gebeurt op basis van ingezetenschap. Een (consumerende) eenheid wordt beschouwd als ingezetene wanneer zijn economisch belangencentrum gevestigd is in het bestudeerde economische gebied. Voor de huishoudens stemt dit overeen met de plaats waar ze wonen.

Bijgevolg vormt de consumptie die de ingezetenen verrichten in het buitenland (P.33_S14) toeristische import die behoort tot het toepassingsgebied van de ramingen van de consumptie. Daarentegen moeten de bestedingen van niet-ingezetenen (P.34_S14) in het gebied in kwestie worden uitgesloten.

1.2 Methodologie voor het berekenen van de consumptieve bestedingen van de overheid (P.3_S.13)

1.2.1 Bronnen en raming van P.3

Binnen de nationale rekeningen steunt het bepalen van de consumptieve bestedingen van de overheid op de berekening van de productie. De totale output van de sector van de overheid is gelijk aan alle kosten die door deze sector worden gedragen (beloning van werknemers (D.1), intermediair verbruik (P.2), verbruik van vaste activa (K.1) en de niet-productgebonden belastingen (D.29) verminderd met de niet-productgebonden subsidies (D.39)):

$$P.1_S.13 = D.1_S.13 + P.2_S.13 + K.1_S.13 + D.29_S.13 - D.39_S.13$$

De output (P.1) is samengesteld uit marktoutput (P.11), output voor eigen finaal verbruik (P.12) en overige niet-marktoutput (P.13¹). Deze laatste wordt onderverdeeld in betalingen voor overige niet-marktoutput (P.131) en overige niet-marktoutput (P.132) die op de gratis geleverde output betrekking heeft.

$$P.1_S.13 = P.11_S.13 + P.12_S.13 + P.131_S.13 + P.132_S.13$$

Alle verkopen die niet beschouwd worden als de verkoop van marktgoederen en -diensten, worden geboekt als betalingen voor overige niet-marktoutput (P.131). Dit betreft bijvoorbeeld vervoerbewijzen (TEC, de Lijn, MIVB), de inschrijvingskosten voor onderwijs, de toegangstickets tot musea of ook de kosten voor het afleveren van identiteitskaarten, rijbewijzen en andere administratieve documenten.

De output voor eigen finaal verbruik (P.12) betreft de productie van software of databases (geraamd net zoals voor de andere institutionele sectoren), de investeringen in originelen voor films (geraamd via gegevens van de twee

¹ P.13 is het belangrijkste element van de output (P.1). Voor de periode 1995-2012 (versie van september 2014 van de gedetailleerde nationale rekeningen), bedroeg P.13 gemiddeld 93,9 % van P.1, waarvan 88,9 % voor P.132.

Gemeenschappen bevoegd voor cultuur) en onderzoek en ontwikkeling.

De consumptieve bestedingen van de overheid (P.31_S.13) zijn gelijk aan de overige niet-marktoutput (P.13_S.13), verminderd met de betalingen uit hoofde van laatstgenoemde (P.1.31_S.13) en vermeerderd met de sociale overdrachten in natura (D.632_S.13). Dit zijn goederen en diensten die de overheid aankoopt op de markt en gratis of tegen niet-significante prijzen verstrekt aan huishoudens:

$$P.3_S.13 = P.13_S.13 - P.131_S.13 + D.632_S.13 = P.132_S.13 + D.632_S.13$$

De verschillende bestanddelen van de sociale overdrachten in natura afkomstig van de aangekochte marktoutput (D.632) worden bekomen via de budgettaire economische groeperingen¹, onder de code 34 *Inkomstenoverdrachten naar de huishoudens*. Deze code omvat de stortingen aan de huishoudens om bepaalde lasten te dekken (zie 2.2.2).

De economische groepering geeft ook cijfers om de marktoutput (P.11) en de betalingen uit hoofde van de overige niet-marktoutput (P.131) te ramen (bijvoorbeeld de codes 16 *Verkoop van niet-duurzame goederen en diensten* en 18 *Ontvangsten afkomstig van wegen- en waterbouwkundige werken*).

De collectieve bestedingen en de sociale overdrachten in natura uit niet-marktoutput van de overheid (D.631_S.13) worden bepaald op basis van de herverdeling van de overige niet-marktoutput (P.132). De consumptieve bestedingen van de overheid kunnen individueel (P.31_S.13) (bijvoorbeeld de meeste uitgaven voor onderwijs, gezondheidszorg) of collectief (P.32_S.13) (bijvoorbeeld de uitgaven voor politie, landsverdediging, justitie) zijn. Het onderscheid tussen collectieve en individuele bestedingen wordt gemaakt via de classificatie van overheidsfuncties (COFOG).

$$P.3_S.13 = P.132_S.13 + D.632_S.13 = D.631_S.13 + D.632_S.13 + P.32_S.13 = P.31_S.13 + P.32_S.13$$

1.2.2 Bronnen en inhoud van de sociale overdrachten in natura (D.63)

De sociale overdrachten in natura zijn ofwel afkomstig van de niet-marktoutput van de overheid, ofwel van de door de overheid aangekochte marktoutput.

$$D.63_S.13 = D.631_S.13 + D.632_S.13$$

De sociale overdrachten in natura uit de niet-marktoutput van de overheid (D.631) betreffen vooral de uitgaven voor onderwijs (80 % van dit soort overdrachten). Deze overdrachten omvatten eveneens de uitgaven door de overheidsadministraties voor de werking van de sociale-verzekeringsinstellingen waarvan het genot kan toekomen aan een individu. Het gaat om instellingen zoals het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV), de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), enz. De sociale diensten die de gemeenten aanbieden aan hun inwoners en de culturele diensten (musea, bibliotheken, enz.) waar de gehele bevolking van geniet, zijn eveneens inbegrepen in deze soorten overdrachten.

Alle informatie is afkomstig van administratieve bronnen en van de boekhoudingen van de verschillende lokale, regionale of federale administraties.

De sociale overdrachten in natura afkomstig van door de overheid aangekochte marktoutput ten gunste van de huishoudens (D.632) bestaan vooral uit de uitgaven voor gezondheidszorg waarvoor de betalingen verricht worden via het RIZIV. De in aanmerking genomen tussenkomsten met betrekking tot de gezondheidszorg slaan op de terugbetalingen die de huishoudens ontvangen van hun ziekenfonds alsook op de bedragen die door het RIZIV betaald worden aan de verzekeringsinstellingen in het kader van derdebetalersregelingen. Deze uitkeringen omvatten alle uitkeringen die terugbetaald worden door de verplichte sociale zekerheid. Het betreft ook uitkeringen van andere organismen, zoals het 'Vlaams Zorgfonds', het Fonds voor Beroepsziekten, het Fonds voor

¹ Deze classificatie dient voor het registreren van de verschillende budgettaire transacties van de overheidsadministraties en wordt gebruikt voor het opmaken van de rekeningen van de overheid door het INR.

Arbeidsongevallen of het Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden.

Ook andere uitkeringen zijn opgenomen in deze overdrachten, zoals de tussenkomsten van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) – exclusief het leefloon en de arbeidsbegeleiding – m.a.w. de medische hulp, de hulp in natura (voeding, huisvesting) voor vluchtelingen en voor mensen met een zeer laag inkomen. Tot slot zijn ook de uitkeringen ten gunste van oudere personen en/of personen met een beperking of uitkeringen met betrekking tot de opvang van kinderen inbegrepen in dit soort overdrachten. Voor de opvang van kinderen gaat het om subsidies die toegekend worden aan de opvanginstellingen (kinderdagverblijf, crèche, peuterspeelplaats, enz.). Voor het deel met betrekking tot de personen met een handicap gaat het om een schatting van de tussenkomst van de Gemeenschappen en de Gewesten in de kosten van de instellingen die hiervoor instaan.

1.3 Methodologie voor het berekenen van de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.3_S.14)

De nationale raming van de consumptieve bestedingen van de huishoudens kan in twee delen worden opgesplitst. Het eerste omvat de categorieën van bestedingen waarvan de raming voor de referentiejaar vooral gebaseerd is op de resultaten van het huishoudbudgetonderzoek (HBO) van de Algemene Directie Statistiek (ADS). Het tweede deel slaat op het gebruik van andere bronnen en methodes dan het HBO (dat lijdt onder een zekere volatiliteit). De andere bronnen dan het HBO leiden tot ramingen volgens het binnenlands concept (cf. supra, punt 2.1.3), terwijl de resultaten van het HBO ramingen geven volgens het nationaal concept. Dit verschil heeft een impact op het gebruik van de gegevens van het HBO (cf. infra, punt 2.3.1.2).

De consumptieve bestedingen zijn samengesteld uit goederen en diensten die geclassificeerd worden volgens de Europese nomenclatuur van individuele verbruiksfuncties, COICOP¹.

De synthese van de bronnen die gebruikt worden voor de nationale raming is per COICOP opgenomen in tabel 1 in bijlage.

1.3.1 Uitgaven geraamd via het HBO

Voor de bestedingscategorieën waarvan de raming gebaseerd is op het HBO op nationaal niveau, zijn de gegevens van het HBO enkel opgenomen voor de referentiejaar: 1995-96 (niet behandeld op regionaal niveau), 2000, 2005 en 2010. Het betreft jaren waarvoor de hypothesen binnen de 'aanbod- en gebruikstabel² worden geherevalueerd. Voor die jaren worden de gegevens van het HBO in niveau opgenomen om de consumptieve bestedingen te ramen, zowel volgens het binnenlands als volgens het nationaal concept (volgens hetwelk de bestedingen van het HBO worden verstrekt).

Voor de tussenliggende jaren worden gegevens uit administratieve bronnen (over het algemeen de omzet volgens de btw-aangiften) of specifieke enquêtes gebruikt (zie punt 2.3.1.3).

1.3.1.1 HET HUISHOUBUDGETONDERZOEK (HBO)

Het HBO, dat tussen 1999 en 2010 jaarlijks werd uitgevoerd en daarna tweejaarlijks, is een statistisch onderzoek dat georganiseerd wordt door de Algemene Directie Statistiek (ADS) die maandelijks in een representatieve steekproef van particuliere huishoudens (van het land en van elk gewest), informatie opvraagt met als doel het gemiddeld niveau en de samenstelling (zeer gedetailleerd per product) van hun uitgaven en inkomsten te bepalen. Deze elementen worden aangevuld met vragen over de huisvesting en over de aankopen van duurzame goederen die in de loop van de laatste vier maanden werden verricht.

De steekproef was een aselechte steekproef (bijna 3.700 huishoudens in 2010) om een zekere representativiteit van de verschillende bevolkingsgroepen in acht te nemen en rekening te houden met criteria zoals de woonplaats, de socio-professionele status van de referentiepersoon, de leeftijd alsook de samenstelling van het gezin.

¹ COICOP: Classification of Individual Consumption by Purpose.

² Met deze tabel kan de coherentie worden bepaald tussen de verschillende optieken van het bbp op het niveau van de bedrijfstakken en de producten.

Aangezien het onderzoek enkel van toepassing is op gezinnen die in België wonen, betreft het consumptieve bestedingen volgens het nationaal concept. Hoewel rekening wordt gehouden met de woonplaats tijdens de samenstelling van de steekproef, wordt evenwel geen enkele indicatie gegeven over de plaats van aankoop op het nationaal grondgebied. Sinds 2004 leveren de rubrieken van het onderzoek echter een afzonderlijk bedrag op, afhankelijk van het feit of de uitgave in België of in het buitenland plaatsvond.

De geregistreerde uitgaven worden onderverdeeld volgens het soort producten of diensten, en dit volgens een nomenclatuur die eigen is aan ADS en gekoppeld kan worden aan de COICOP-nomenclatuur, gezien het HBO geharmoniseerd is op Europees niveau.

De gemiddelde uitgaven worden per huishouden en per persoon berekend.

Het onderzoek wordt vooral gebruikt om de consumptie te ramen van goederen en diensten die vaak worden gekocht door de huishoudens. Het gaat bijvoorbeeld om consumptie-uitgaven voor voedingsproducten, kledij, courante producten, recreatiegoederen en -diensten.

De methode voor het bepalen van de consumptieve bestedingen is enkel voor de referentiejaren op het HBO gebaseerd, aangezien het gebruik van het HBO op jaarbasis problematisch blijkt te zijn. Het is namelijk zo dat, gezien de omvang van de steekproef, de jaarlijkse verschillen tussen twee opeenvolgende versies van het onderzoek eerder een verschil in de steekproefname weerspiegelen dan een verschil in de consumptie.

1.3.1.2 CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN VOOR DE REFERENTIEJAREN

De gemiddelde uitgaven per huishouden (in euro per jaar), die verstrekt worden door ADS volgens hun nomenclatuur, worden eerst omgezet naar de COICOP-nomenclatuur die gebruikt wordt in de nationale rekeningen. Naargelang het geval kent de nationale boekhouding integraal een 'ADS'-code toe aan één enkele 'COICOP'-code (met 4 cijfers) of verdeelt ze deze over meerdere COICOP-codes. De conversielijst evolueert in de tijd door wijzigingen aan de rubrieken van het onderzoek, door nieuwe producten waarmee rekening moet worden gehouden of door het verschijnen van nieuwe nomenclaturen.

De jaarlijkse gemiddelde uitgaven per huishouden die aldus worden bekomen, worden in de nationale rekeningen geëxtrapoleerd naar de totale bevolking op basis van het aantal huishoudens dat is opgenomen in de bevolkingsstatistieken per 1 januari van het laatst onderzochte jaar.

Bovendien worden een aantal correcties¹ aangebracht aan de uitgaven die geraamd worden via het HBO, om rekening te houden met de uitgaven door collectieve huishoudens (0,1 % van het aantal huishoudens) en met een onderschatting van de uitgaven in het onderzoek. Deze onderschatting wordt geraamd op basis van het verschil tussen het beschikbaar inkomen volgens het HBO en dat volgens de nationale rekeningen. Er wordt verondersteld dat deze onderschatting identiek is voor alle soorten uitgaven.

Gezien een groot aantal van de bronnen andere dan het HBO enkel beschikbaar is volgens het binnenlands concept, worden de gegevens van het HBO omgezet naar het binnenlands concept. De consumptieve bestedingen van ingezetenen in het buitenland (P.33) en de bestedingen van niet-ingezetenen in België (P.34) worden geraamd op basis van de rubriek 'Reizen naar het buitenland' van de betalingsbalans. Er worden drie aanpassingen aangebracht aan die gegevens. Ze houden verband met de sociale uitkeringen (terugbetalingen en ontvangsten) van de buitenlandse socialeverzekeringsinstellingen, de touroperators en de vliegtickets. De eerste correctie wordt uitgevoerd met het oog op een coherentie met de gegevens van de overheidsadministratie over de gezondheidszorgen. De tweede, met betrekking tot de touroperators, wordt uitgevoerd om een dubbeltelling te vermijden op het niveau van de all-in reizen, aangezien een deel van deze bestedingen (transport en voeding in het hotel in het buitenland) geboekt wordt als intermediaire consumptie van de touroperators. De aanpassing die verband houdt met de vliegtickets betreft de tickets die online gekocht worden door Belgische huishoudens voor reizen naar of van het buitenland.

¹ Deze bedragen gemiddeld 5,7 % voor de periode 1999 - 2010.

De aldus aangepaste uitgaven van de ingezetenen in het buitenland worden vervolgens uitgesplitst over diverse uitgavenrubrieken, op basis van de verdeling van de uitgaven verricht in het buitenland door Belgische ingezetenen volgens het HBO. Het is namelijk zo dat de bestedingen van de Belgen in het HBO sinds 2004 onderverdeeld worden in bestedingen verricht in België en bestedingen verricht in het buitenland ('P.33'). Voor de jaren vóór 2004 wordt de opsplitsing per uitgavenrubriek van 2004 overgenomen en volgen de jaarlijkse evoluties per product een ritme dat analoog is aan dat van de evolutie van de totale bestedingen.

De bestedingen van niet-ingezetenen in België¹ worden verdeeld per product zoals de bestedingen van de ingezetenen in het buitenland. Door deze omzetting worden de bedragen van alle consumptieve bestedingen van de huishoudens per COICOP-rubriek bekomen volgens het binnenlands concept. In formulevorm geeft dit het volgende:

$$P.3HBO_S.14_{\text{nationaal concept}} - P.33_S.14 + P.34_S.14 = P.3HBO_S.14_{\text{binnenlands concept}}$$

De verdeling per product (of COICOP-rubrieken) van P.33 en P.34 wordt niet gepubliceerd op nationaal niveau. In de publicaties van de gedetailleerde nationale rekeningen wordt de opsplitsing per COICOP enkel volgens het binnenlands concept gegeven.

1.3.1.3 CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN VOOR DE TUSSENLIIGENDE JAREN

Voor de raming van de consumptieve bestedingen voor de tussenliggende jaren worden in de nationale rekeningen andere bronnen dan het HBO gebruikt. Alle methodes en bronnen zijn opgelijst in tabel 1 in bijlage. Hierin staat voor elke COICOP-rubriek het detail van de gebruikte bron vermeld. Ook wordt informatie verschaft over de plaats van registratie van de bron: de productieplaats (wat over het algemeen samenvalt met de plaats van aankoop) of de woonplaats van de huishoudens. Wanneer verschillende bronnen zijn gebruikt gedurende de bestudeerde periode (tussen 1999 en 2010), wordt in deze tabel ook de periode vermeld waarin de bron werd gebruikt.

Tussen de referentiejaren gebeurt de jaarlijkse raming op basis van deze informatie. Wanneer een nieuw referentiejaar wordt geïntroduceerd (zoals dit bijvoorbeeld het geval was bij de versie van september 2014 van de nationale rekeningen voor het jaar 2010), wordt een interpolatie uitgevoerd en wordt het verschil in waarde tussen de twee referentiejaren gelijk verdeeld tussen de verschillende tussenliggende jaren.

De btw is de voornaamste bron om de jaarlijkse consumptieve bestedingen te ramen voor, tussen en na de referentiejaren. De jaarlijkse verschillen in omzet die aangegeven worden aan de btw-administratie en gegroepeerd worden per economische activiteit, dienen als basis voor het bepalen van de bedragen voor de tussenliggende jaren wanneer deze bron wordt gebruikt. Het betreft economische bedrijfstakken waarvoor de huishoudens de belangrijkste klanten zijn.

De conjunctuurenquête over de verkopen en de omzet van de detailhandel van ADS wordt gebruikt om de evoluties van de bestedingen op basis van de btw-omzet te controleren.

Voor andere bestedingscategorieën worden de ramingen uitgevoerd op basis van de gecombineerde evolutie van de hoeveelheden en de prijzen. De prijzen zijn afkomstig van de uitgavenrubrieken die gebruikt worden bij de berekening van de consumptieprijsindex (CPI) van de FOD Economie. De hoeveelheden (Q) zijn meestal afkomstig van federale bronnen (federale overheidsdiensten of ADS), van beroeps- of werkgeversfederaties (water, elektriciteit, gas bijvoorbeeld) of van controleorganismen, zoals de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) of het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT).

Uit tabel 1 blijkt dat de gegevens vooral beschikbaar zijn volgens de plaats van productie en niet volgens de woonplaats van de consument. Dit zal een invloed hebben op de regionaliseringsmogelijkheden.

1.3.2 Bestedingscategorieën die niet geraamd worden op basis van gegevens van het HBO

¹ Er bestaan geen specifieke bronnen over de aard van de bestedingen van de niet-ingezetenen in België. Vandaar de hypothese dat ze dezelfde verdeling per product volgen als de bestedingen van de ingezetenen in het buitenland.

In dit punt worden de categorieën besproken die het gebruik van andere bronnen dan het HBO gemeen hebben. Deze bronnen zijn meestal beschikbaar volgens het binnenlands concept zoals eerder aangehaald. De verschillende methodes worden gegroepeerd per bestedingscategorie volgens de COICOP-nomenclatuur op 2 cijfers. De beschrijvingen gebeuren echter op het meest gedetailleerde niveau tot 4 cijfers van deze nomenclatuur, of lager indien nodig.

1.3.2.1 COICOP 01 VOEDINGSMIDDELEN EN ALCOHOLVRIJE DRANKEN

In deze COICOP wordt enkel een deel van de bestedingen voor alcoholvrije dranken niet op basis van het HBO geraamd. Het gaat om bestedingen voor mineraalwater, fruit- en groentesappen (COICOP 0122). De overige bestedingen van de COICOP 01 worden geraamd op basis van gegevens van het HBO. Water, frisdranken en fruit- en groentesappen worden afzonderlijk berekend aangezien de prijs ervan niet dezelfde is.

De totale consumptie van dit soort dranken wordt geraamd via de methode $P*Q$, waarbij de prijs (P) afkomstig is van de consumptieprijsindex (rubrieknummers 7654 (Mineraalwater), 1872 (Frisdranken) en 1025 (Fruitsappen)). De hoeveelheden (Q) voor water en frisdranken worden aangeleverd door de Vereniging van Belgische Brouwers voor de volledige periode, en dankzij de informatie van de Federatie Waters-Frisdranken (VIWF) kan het onderscheid gemaakt worden tussen waters enerzijds en frisdranken anderzijds, en dit vanaf 2000. De VIWF geeft ook de hoeveelheid fruit- en groentesappen.

Uit deze berekening vloeien de totale consumptiewaarden voort die overeenstemmen met de consumpties van alcoholvrije dranken, ongeacht of deze gedaan wordt bij de huishoudens (naar aanleiding van de aankoop in een winkel (COICOP 0122)), of in de sector van de horeca. Wanneer de consumptie gebeurt in de horeca, wordt het bedrag van de bestedingen opgenomen in de COICOP 096 (pakketreizen) wanneer het gaat om dranken die inbegrepen zijn in een all-in reis, of in de COICOP 111 (restaurants en cafés) wanneer het restauratiediensten in de horecasector betreft.

Voor de referentiejaar (2000, 2005 en 2010) wordt een verhouding berekend tussen de waarden van de bestedingen volgens het HBO en volgens de methode $P*Q$. Voor de andere jaren wordt deze bepaald via lineaire interpolatie. Dat maakt het mogelijk het aan de COICOP 0122 toegewezen deel te ramen van de finale consumptieve bestedingen van de huishoudens in de totale consumptie van alcoholvrije dranken, en dit voor elk jaar.

1.3.2.2 COICOP 02 ALCOHOLHOUDENDE DRANKEN EN TABAK

Deze COICOP wordt geraamd op basis van andere bronnen dan het HBO, die kunnen verschillen afhankelijk van het feit of het gaat om uitgaven voor alcoholhoudende dranken, tabak of verdovende middelen.

1.3.2.2.1 COICOP 021 Alcoholhoudende dranken

De ramingsmethodes verschillen afhankelijk van het type alcoholhoudende drank, hoewel ze allemaal gebaseerd zijn op een methode $P*Q$. Bovendien dient, net zoals bij alcoholvrije dranken, het onderscheid gemaakt te worden tussen de consumptie van de huishoudens die toe te schrijven is aan eigen aankopen en het deel dat geconsumeerd wordt in de horeca.

Voor de geestrijke dranken (COICOP 0211) wordt de totale consumptie geraamd op basis van het totale bedrag van de accijnzen op gedistilleerde dranken die geïnd worden door de Federale Overheid, vermenigvuldigd met de verhouding tussen de verkoopprijs per eenheid (CPI 7658 Geestrijke dranken) en de geïnde accijns per eenheid.

Voor de referentiejaar - 2000, 2005 en 2010 - wordt de verhouding berekend tussen de consumptie geraamd door het HBO en die geraamd op basis van het bedrag van de accijnzen. Via deze ratio kan de consumptie van de huishoudens afkomstig van eigen aankopen worden bepaald. Wat de tussenliggende jaren betreft, worden die verhoudingen geraamd via lineaire interpolatie tussen de referentiejaar.

De bepalingmethode voor wijnen en mousserende wijnen (COICOP 0212) is gelijkaardig behalve dat in plaats van de accijnzen op de gedistilleerde dranken het de accijnzen op gegiste dranken zijn die in overweging worden genomen en dat de prijs afkomstig is van rubriek 7689 (Wijnen) van de CPI.

Voor de bieren (COICOP 0213) is de prijs per hectoliter beschikbaar via de FOD Economie (CPI voor de rubriek 7762, Bieren). De hoeveelheid wordt aangeleverd door de Vereniging van Belgische Brouwers. Op basis van een jaarlijkse enquête die zij uitvoert onder haar leden verschaft de Vereniging van Belgische Brouwers de verdeling van de verkopen tussen 'Food' en 'Horeca'. Enkel de verkopen 'Food' worden geboekt als consumptieve bestedingen van de huishoudens afkomstig van eigen aankopen.

1.3.2.2.2 COICOP 022 Tabak en smokkel van sigaretten

De waarde van de uitgaven van de huishoudens voor tabak wordt eveneens geraamd op basis van een methode $P \cdot Q$, waarbij de gemiddelde prijzen afkomstig zijn van de FOD Economie. Bij de prijzen (P) wordt een onderscheid gemaakt tussen onder andere sigaretten (CPI 7765, Sigaretten), sigaren (CPI 227¹) en tabak (CPI 1877). De volumes (Q) worden aangeleverd door de Administratie van Douane en Accijnzen, en dit voor sigaretten, sigaren en rooktabak.

1.3.2.2.3 COICOP 023 Verdovende middelen²

De waarde van de consumptieve bestedingen van de huishoudens met betrekking tot drugs wordt geraamd via de methode $P \cdot Q$.

De prijs (per type drugs) wordt geraamd via de jaarlijkse studie van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, zoals gepubliceerd in het Belgisch Nationaal Rapport over drugs (BNRD). Deze informatie wordt vervolgens aangevuld met academische studies. De hoeveelheid wordt bekomen door de ramingen m.b.t. het aantal gebruikers (prevalentie binnen de bevolking tussen 15 en 64 jaar) te combineren met de gemiddelde jaarlijkse consumptie per type product. Hiervoor worden het BNRD en academische studies gebruikt.

1.3.2.3 COICOP 04 HUISVESTING, WATER, GAS, ELEKTRICITEIT EN ANDERE BRANDSTOFFEN

Binnen deze COICOP, die op het vlak van de consumptieve bestedingen een van de belangrijkste rubrieken is, worden de uitgaven met betrekking tot de woninghuur en het ophalen van huisvuil geraamd op basis van andere bronnen dan het HBO, terwijl de andere bestedingen wel op basis van het HBO worden geraamd.

1.3.2.3.1 COICOP 041 Werkelijke woninghuur (huurders) en COICOP 042 Toegerekende woninghuur (eigenaars)

Er dient te worden opgemerkt dat deze COICOP's enkel betrekking hebben op de woninghuur en niet op de kosten die inherent zijn aan de huur en het gebruik van een onroerend goed (gemeenschappelijke kosten, water, gas, elektriciteit, enz.). Deze kosten worden opgenomen onder specifieke COICOP's (044 en 045).

De raming van de consumptieve bestedingen van de huishoudens met betrekking tot de werkelijke en de toegerekende woninghuur wordt afgeleid van die van de productie van woondiensten door de huishoudens en door de niet-financiële vennootschappen die eigenaar zijn van sociale woningen die verhuurd worden. Deze diensten worden gemeten aan de hand van de waarde van de woninghuur (werkelijke woninghuur) en de diensten die geleverd worden door de eigenaars die in hun eigen woning wonen (toegerekende woninghuur).

De woninghuur van eigenaars en huurders wordt verondersteld identiek te zijn voor elk gelijkwaardig type woning (in functie van kenmerken zoals het aantal kamers, de bouwdatum, de al dan niet aanwezigheid van een garage, of als het gaat om een huis/villa/appartement).

¹ Sinds 2004 is er binnen de CPI geen rubriek meer voor cigarillo's en in plaats daarvan wordt deze opgenomen in de rubriek met betrekking tot de lange sigaretten.

² Deze nieuwe categorie wordt sinds de versie van september 2014 van de nationale rekeningen ingevoerd op nationaal niveau. Bron: Nationale rekeningen - ESR 2010, het nieuwe referentiekader voor de nationale rekeningen.

De woninghuur wordt geschat volgens de methode 'prijs * volume' ($P*Q$).

Voor de jaren die samenvallen met die waarin er een tienjaarlijkse socio-economische telling heeft plaatsgevonden wordt het aantal woningen (Q) geraamd op basis van een stratificatie van het woonbestand per type woning in functie van de karakteristieken die er inherent aan zijn. Tussen twee tellingen (en na de laatste), wordt het aantal nieuwe woningen bekomen op basis van de maandelijkse statistieken met betrekking tot de bouwvergunningen (de gemiddelde bouwtijd wordt geraamd op 10 maanden), rekening houdend met het aantal woningen dat wordt afgebroken. Tot in 2002 was de prijs (P) per woningtype gebaseerd op de gegevens afkomstig van een peiling uitgevoerd door de universiteiten van Antwerpen en Luik (Panel Study of Belgian Households). Vanaf 2002 gebeurt de jaarlijkse update via de consumptieprijsindex van de huurprijzen van niet-sociale woningen (rubriek 2226).

Door het vermenigvuldigen van de prijs en het volume bekomt men de waarde van de productie van de (werkelijke en toegerekende) woninghuur. De onderverdeling tussen de daadwerkelijk door de huurders betaalde huurgelden en de aan de eigenaars toegerekende huurgelden (toegerekende woninghuur) gebeurt op basis van informatie die beschikbaar is in de telling.

De COICOP 042 omvat het geraamde bedrag voor de productie van toegerekende woninghuur, terwijl de COICOP 041 het geëvalueerde bedrag omvat voor de productie van werkelijke woninghuur. Deze laatste wordt door de huishoudens betaald aan de huishoudens of aan de niet-financiële vennootschappen.

1.3.2.3.2 COICOP 044 Watervoorziening en overige diensten i.v.m. woning

Andere bronnen dan het HBO worden enkel gebruikt voor een deel van deze COICOP. Het gaat om het bedrag dat de huishoudens betalen voor het ophalen van huishoudelijk afval (0442), dat onder andere door de intercommunales wordt verzorgd. De andere delen - distributie van water (COICOP 0441), afvoer van rioolwater (COICOP 0443) en andere diensten met betrekking tot de woning (COICOP 0444) - worden geraamd via het HBO.

Aangezien het gaat om kosten die door de huishoudens betaald worden aan de overheidsadministraties voor het ophalen van afval, worden ze in hun boekhouding opgenomen als verkoop van niet-marktgoederen en -diensten door de gemeenten (P.131). De bron voor deze betalingen is bijgevolg de rekeningen van de overheidsadministraties, en meer in het bijzonder die van de lokale en provinciale besturen.

1.3.2.4 COICOP 05 STOFFERING, HUISHOUDELIJKE APPARATEN EN DAGELIJKS ONDERHOUD VAN DE WONING

Binnen deze COICOP wordt informatie van andere bronnen dan het HBO gebruikt voor het deel van de bestedingen dat betrekking heeft op "overige diensten voor de woning en huishoudelijke diensten" (COICOP 0562), meer bepaald voor het deel huishoudelijke diensten. Het betreft diensten die worden geleverd door personeel dat privaat wordt tewerkgesteld en diensten m.b.t. de reiniging en het onderhoud van woningen. Hier gaat het vooral om reiniging en niet om herstellingen of onderhoud zoals opgenomen in de COICOP 043 (herstelling en courant onderhoud van de woning).

De bestedingen voor COICOP 0562 bestaan uit drie delen, afhankelijk van het betreffende SUT-product¹. De berekening van de huishoudelijke diensten die gepresteerd worden door personen waarvan de werkgevers de huishoudens zijn (product 97A01) is gebaseerd op de beloning van werknemers (D.1) van de bedrijfstak "huishoudelijke diensten" in de sector van de huishoudens. Voor deze bedrijfstak vertegenwoordigen de lonen de volledige output (P.1), die zelf gelijk is aan de consumptieve bestedingen (P.3) van dit product.

De twee andere producten met betrekking tot diensten van agentschappen die tijdelijk personeel leveren (81B01) en diensten voor thuishulp (88A02) hebben als vertrekpunt de informatie die afkomstig is van administratieve gegevens, zoals de rekeningen van de overheidsadministraties voor de overheidssubsidies (D.39) voor dienstencheques (vanaf 2003) of van de RVA voor de PWA- en dienstencheques die aangekocht worden door particulieren, alsook voor de gemiddelde prijzen van PWA- en dienstencheques.

1.3.2.5 COICOP 06 GEZONDHEIDSUITGAVEN

¹ Detailniveau van de producten die gebruikt worden in de aanbod- en gebruikstabellen (Supply and Use Tables).

De uitgaven voor gezondheidszorg, die rechtstreeks gedragen worden door de huishoudens, slaan op de uitgaven voor geneesmiddelen en andere farmaceutische producten, therapeutische apparaten en materialen (COICOP 061), diensten van artsen, verpleegsters en andere geschoolden (COICOP 062) of verpleging in het ziekenhuis (COICOP 063).

1.3.2.5.1 COICOP 061 Geneesmiddelen en andere farmaceutische producten en therapeutische uitrustingen

Het bepalen van de consumptieve bestedingen van de COICOP 061 gebeurt via de btw-omzet van de apotheken (NACE 47.73) en van de detailhandel in optisch materiaal (NACE 47.782), alsook via de boekhoudingen van ziekenhuizen voor het deel van de farmaceutische producten dat afgeleverd wordt door apotheken in ziekenhuizen.

1.3.2.5.2 COICOP 062 Geneeskundige, tandheelkundige en paramedische diensten (buiten het ziekenhuis) en COICOP 063 Verpleging in het ziekenhuis

De consumptieve bestedingen van de huishoudens voor geneeskundige, tandheelkundige en paramedische diensten (buiten het ziekenhuis) (COICOP 062) en voor verpleging in ziekenhuizen (COICOP 063) slaan enkel op (het deel van) de prestaties, waarvan de kostprijs volledig ten laste is van de patiënt. De terugbetalingen door het RIZIV maken deel uit van de consumptieve bestedingen van de overheid (P31_S13). Het deel dat ten laste blijft van de patiënt wordt berekend volgens de 'commodity flow'-methode. Het bedrag van de bestedingen wordt bijgevolg per saldo bepaald door van de middelen (output, netto niet-productgebondenbelastingen op productie en invoer) het gebruik anders dan consumptie van de huishoudens af te trekken (intermediair verbruik, consumptieve bestedingen van de overheid, uitvoer).

$$P.3_S.14 = P.1 + (D.29 - D.39) + M - P.2 - P.31_S.13 - X$$

De output (P.1) van de diensten van artsen, verpleegsters en andere geschoolden stemt overeen met de output van de artsen (NACE 86.22), van de tandartsen (NACE 86.23), van de medische hulpverleners en de leden van paramedische beroepen (NACE 86.909), alsook van de ambulante prestaties in de ziekenhuizen (NACE 86.101 partim) (gebaseerd op de boekhouding van de ziekenhuizen van de FOD Volksgezondheid).

De output (P.1) van verpleging in ziekenhuizen is gelijk aan de prestaties van ziekenhuisdiensten, zowel als algemeen ziekenhuis, als psychiatrisch ziekenhuis of als daghospitalen (NACE 86.101 partim). Deze output betreft ook de langetermijnzorgen in ziekenhuizen (NACE 86.101 partim) en rusthuizen (NACE 87.301).

De boekhouding van de ziekenhuizen levert eveneens informatie over het intermediair verbruik (P.2).

De netto-niet-productgebonden belastingen op de productie (D29-D39) zijn gekend via de rekeningen van de overheidsadministraties.

De betalingsbalans geeft informatie over de uitvoer (X) en de invoer (M) van gezondheidszorgen.

De consumptieve bestedingen van de overheid (P31_S13) stemmen overeen met de terugbetalingen van de socialezekerheidsuitkeringen (RIZIV).

1.3.2.6 COICOP 07 TRANSPORT

De uitgaven voor transport bestaan uit drie delen. Het eerste deel betreft de uitgaven voor de aankoop van voertuigen, het tweede de bestedingen voor het gebruik van deze voertuigen en het derde betreft het gebruik van andere vervoermiddelen.

1.3.2.6.1 COICOP 071 Aankoop van particuliere voertuigen

De raming van de consumptieve bestedingen van de huishoudens voor aankopen van nieuwe of tweedehandsvoertuigen (COICOP 0711), alsook van motorfietsen (COICOP 0712) is gebaseerd op een methode P*Q. De belangrijkste bronnen zijn de gegevens van de Directie Inschrijvingen van Voertuigen (DIV) en van de FOD Economie (voor de prijzen).

Voor de aankoop van nieuwe voertuigen kunnen de inschrijvingen gebeuren door natuurlijke of rechtspersonen. De huishoudens behoren tot de natuurlijke personen.

Wel mag enkel rekening worden gehouden met de inschrijvingen (langer dan één maand) van voertuigen door particulieren die hun voertuig hebben aangekocht buiten het kader van hun beroepsactiviteiten. Om het deel van de inschrijvingen te kennen dat toegewezen moet worden aan de consumptieve bestedingen, werd de informatie afkomstig van de DIV en van de ADS voor de jaren 2001-2002 gekoppeld. Het percentage, dat toegewezen wordt aan de consumptie, wordt verondersteld identiek te zijn voor alle jaren. De inschrijvingen waarvan het type gebruiker niet gekend is¹ (geen natuurlijke of rechtspersoon), wordt voor de helft toegewezen aan de consumptieve bestedingen van de huishoudens.

Het aldus bekomen aantal (Q) nieuwe voertuigen dat ingeschreven is in België wordt uitgesplitst per type brandstof (benzine, diesel en andere) en per vermogenscategorie (1-70, 71-85, 86-100, 101-110, 111-120, 121-155, 156 + PK).

De informatie over de prijzen (P) van nieuwe voertuigen is afkomstig van de FOD Economie die aanwijzingen geeft over de gemiddelde prijs van een aantal voertuigen per marktsegment. In deze gemiddelde prijs zijn de toegekende kortingen, de btw en de belasting op de inverkeersstelling (BIV) inbegrepen. Hierbij wordt eveneens een onderscheid gemaakt volgens type brandstof en vermogenscategorie.

De totale waarde van de consumptieve bestedingen die verband houden met de aankoop van nieuwe wagens wordt bekomen door de informatie over de prijzen te combineren met de inschrijvingen.

Op het niveau van de tweedehandsvoertuigen wordt enkel de aankoop van voertuigen die verloopt via een tussenpersoon (en bijgevolg onderworpen is aan de btw) of die verricht wordt bij vennootschappen geboekt als consumptieve besteding. Indien de verkopen plaatsvinden tussen particulieren, worden deze op nationaal niveau niet opgenomen in de consumptie omdat het gaat om een interne transactie binnen de sector van de huishoudens (transfers tussen huishoudens²).

De voertuigen die door particulieren (natuurlijke personen) gekocht worden onder het btw-regime, volgens de DIV, en de helft van de voertuigen die werden gekocht door personen waarvan het type gebruiker niet gekend is, vormen de totale hoeveelheid (Q). Deze inschrijvingen zijn beschikbaar per type brandstof en per leeftijdscategorie.

De verkoopprijs (P) wordt geraamd op basis van informatie van de 'AutoGids' en van FEDERAUTO (voor het berekenen van de marge van garagehouders). Via de AutoGids wordt eveneens een prijsverschil tussen nieuwe wagens en tweedehandswagens bepaald voor een twaalfstal voertuigen die representatief zijn voor het wagenpark. Dit verschil dient om een waardevermindering te berekenen volgens de leeftijd van het voertuig, die vervolgens wordt toegepast op de gemiddelde prijs van een voertuig. Deze methode wordt gebruikt voor voertuigen jonger dan 4-5 jaar. Voor oudere voertuigen wordt enkel rekening gehouden met de marge van de dealer.

De prijzen vermenigvuldigd met de aantallen en vermeerderd met de BIV voor tweedehandsvoertuigen (voor particulieren) geeft de uitgaven van de huishoudens voor tweedehandsvoertuigen.

Voor motorfietsen vertegenwoordigt de hoeveelheid (Q) het aantal inschrijvingen van nieuwe motorfietsen door particulieren. Dit aantal wordt geacht in verhouding te staan tot het aantal motorfietsen in het bezit van natuurlijke

¹ Vanaf 2012 bestaat deze categorie niet meer.

² Daarentegen betreft het op het niveau van de regionale rekeningen, een interregionale handelstransactie wanneer ze in twee verschillende gewesten wonen.

personen in het motorenpark, zoals dat wordt aangeleverd door de FOD Mobiliteit. De prijs (P) is afkomstig van de FOD Economie en is enkel beschikbaar voor de jaren 1999, 2002, 2004 en 2007. Deze stemt overeen met de gemiddelde verkoopprijs van een bepaald aantal modellen. De evoluties doorheen de jaren worden bepaald op basis van de schommelingen van de consumptieprijsindex met betrekking tot de aankoop van nieuwe motorfietsen (rubriek 7758).

1.3.2.6.2 COICOP 072 Kosten gekoppeld aan het gebruik van particuliere voertuigen

Een groot deel van deze COICOP wordt geraamd op basis van andere bronnen dan het HBO. Het betreft uitgaven met betrekking tot brandstoffen en smeeroliën voor persoonlijke voertuigen (COICOP 0722), hun onderhoud en herstelling (COICOP 0723), alsook voor andere diensten die verband houden met het gebruik ervan (COICOP 0724), zoals bijvoorbeeld de verhuur van voertuigen, de leasing ervan of voor autorijlessen.

De bestedingen voor brandstof (COICOP 0722) worden geraamd via een methode $P \cdot Q$. De hoeveelheid (Q) in liter aan verbruikte brandstof wordt bekomen door het park aan persoonlijke voertuigen (aangeleverd door de DIV) te vermenigvuldigen met het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers (beschikbaar bij de FOD Mobiliteit op basis van overzichten van de technische controlecentra) en het gemiddelde verbruik (in liter per 100 km). In het voertuigenpark is het volledige wagenpark (zowel voor particulieren als voor leasing) en het motorfietsenpark inbegrepen.

Er wordt een onderscheid gemaakt in het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers afhankelijk van het feit of het om een motorfiets of om een auto gaat. Voor motorfietsen wordt het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers verondersteld vast te zijn.

Het gemiddeld jaarlijks verbruik, per type brandstof, wordt vastgesteld op basis van informatie van 'Testaankoop' en van de FOD Mobiliteit op basis van een representatieve korf van voertuigen. Dit verbruik wordt berekend voor de referentiejaren (2000, 2005 en 2010) en voor de tussenliggende jaren lineair geïnterpoleerd. In de berekening wordt een gemiddelde van het verbruik op tien jaar weerhouden.

De prijs (P) is afkomstig van de FOD Economie en stemt overeen met de gemiddelde officiële tarieven voor olieproducten zoals die gepubliceerd worden door ADS. Het gaat om een jaarlijks gemiddelde van de officiële maximale dagprijzen.

Voor de kosten die verbonden zijn aan het onderhoud en de herstelling van persoonlijke voertuigen (COICOP 0723), worden meerdere bronnen gebruikt. De informatie van het HBO wordt gebruikt voor de jaren 2000, 2005 en 2010 (de referentiejaren). Voor de tussenliggende jaren is de evolutie gebaseerd op de jaarlijkse schommelingen van de kostprijs voor herstellingen (CPI rubriek 7764) en van het aantal kilometers dat wordt afgelegd door voertuigen in het bezit van particulieren (dus zonder leasingmaatschappijen).

Om de waarde van de uitgaven van de huishoudens voor deze COICOP te bekomen, moet hieraan worden toegevoegd wat verzekeraars betalen voor de herstelling van voertuigen die gedekt zijn door een autoverzekering. Deze schadevergoedingen door de verzekeringsmaatschappijen worden eveneens als middelen opgenomen in de inkomensrekening van de huishoudens (D.72), hoewel ze rechtstreeks worden uitgekeerd aan de garagehouders. Evenwel kan niet met alle tussenkomsten van de verzekeringsmaatschappijen rekening worden gehouden, aangezien het gedeelte dat uitgekeerd wordt aan de leasingmaatschappijen niet mag worden opgenomen. Het deel dat wordt toegevoegd aan de uitgaven van de huishoudens stemt overeen met het aandeel van de voertuigen dat in het bezit is van particulieren in het totaal van het wagenpark.

Wat de andere diensten betreft die verbonden zijn aan persoonlijke voertuigen (COICOP 0724), dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de diensten met betrekking tot de verhuur en leasing van voertuigen en autorijlessen.

De eerstgenoemde bestaan uit kosten die ten laste zijn van de werknemer voor het gebruik van een bedrijfsvoertuig en de huurkosten van voertuigen. De kosten ten laste van de werknemer voor het gebruik van

een voertuig dat hem door zijn onderneming ter beschikking wordt gesteld onder de vorm van leasing worden bepaald op basis van de resultaten van het HBO voor de referentiejaar, zijnde 2005 en 2010. Voor de andere jaren schommelen ze in functie van de evolutie van het leasingwagenpark, op basis van de inschrijvingen van het betreffende jaar en van de drie jaren die eraan voorafgaan. Deze informatie is afkomstig van de DIV die sinds 2002 de inschrijvingen van leasingvoertuigen kan aanleveren (inschrijvingen van voertuigen door rechtspersonen binnen de activiteitstak NACE 77.1 'verhuur van voertuigen'). Voor de jaren vóór 2002 worden de schommelingen berekend op basis van de evolutie van de inschrijvingen van voertuigen door rechtspersonen.

De procedure is gelijkaardig voor de andere voertuigen die verhuurd worden (dit kunnen auto's, motorfietsen, enz. zijn). De referentieniveaus, die vastgelegd worden voor de jaren 2005 en 2010, zijn gebaseerd op gegevens van het HBO. De evoluties van het leasingwagenpark maken het mogelijk het niveau van de uitgaven voor de andere jaren te bepalen.

Voor de autorijscholen stemmen de consumptieve bestedingen van de huishoudens overeen met de omzet volgens de btw van deze tak (NACE 85.531) waaraan de van kracht zijnde btw wordt toegevoegd.

1.3.2.6.3 COICOP 073 Vervoerdiensten

Deze diensten betreffen zowel het gebruik van openbare vervoermiddelen via het spoor (COICOP 0731) of via andere vervoermiddelen (COICOP 0732) als dat van vliegtuigen (COICOP 0733), met uitzondering van pakketreizen (COICOP 096).

De bestedingen voor openbare vervoersdiensten via het spoor (COICOP 0731), zowel lokaal als over lange afstand, worden geraamd op basis van de rekeningen en statistieken (met name de jaarlijkse rapporten) van de NMBS en stemmen voornamelijk overeen met de inkomsten voor het transport van reizigers.

Voor de andere openbare vervoermiddelen per autobus of andere transportmiddelen (COICOP 0732), zijn de bestedingen van de huishoudens gelijk aan de betalingen die verricht worden aan de openbare vervoermaatschappijen (dit zijn betalingen voor niet-marktgoederen en -diensten (P.131)). Ze worden geraamd op basis van gegevens afkomstig van de jaarrekeningen die door de openbare vervoermaatschappijen neergelegd worden bij de balanscentrale.

Voor het luchtvervoer (COICOP 0733) worden de uitgaven geraamd op basis van de rechtstreekse aankopen van vliegtickets bij luchtvaartmaatschappijen en van de onrechtstreekse aankopen via touroperators. De aankopen van niet-ingezetenen worden geraamd op basis van de overzichten van de kredietkaartgegevens aangeleverd door de betalingsbalans. De aankopen van vliegtickets bij touroperators stemmen overeen met een percentage van de productie van touroperators en reisbureaus.

1.3.2.7 COICOP 09 RECREATIE EN CULTUUR

Enkel het deel van de diensten i.v.m. recreatie en cultuur, alsook de pakketreizen, worden geraamd via andere bronnen dan het HBO.

1.3.2.7.1 COICOP 094 TV-abonnement, loterijen, sportbeoefening en andere recreatieve en culturele diensten

Voor de diensten i.v.m. recreatie, sport en cultuur (COICOP 0941 en 0942) vormt het HBO de belangrijkste bron voor de ramingen. Daarnaast wordt een groot aantal andere bronnen gebruikt, waaronder de boekhoudingen van IZW's ten behoeve van de huishoudens, de bedrijfsinkomsten van bioscopen en betaalomroepen, het luistergeld en de omzet uit kansspelen, inclusief de Nationale Loterij.

De boekhoudingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens wordt gebruikt voor het bepalen van de consumptieve bestedingen van de huishoudens voor de diensten i.v.m. recreatie, sport of cultuur die overeenstemmen met de verkoop van niet-marktgoederen en -diensten door de IZW's ten behoeve van de huishoudens (P.131).

Voor het deel van de culturele diensten met betrekking tot de bioscoop, worden de uitgaven geraamd op basis van de omzet van de bioscoopuitbaters waaraan de van kracht zijnde btw wordt toegevoegd.

Het andere deel van de culturele diensten wordt geraamd op basis van het luistergeld dat elk huishouden moest betalen. Deze methode werd tot in 2005 gebruikt. Daarna zijn de ramingen gebaseerd op de jaarlijkse wijzigingen in de omzet van de betaalomroepen.

De uitgaven in het kader van kansspelen (COICOP 0943) worden geraamd op basis van administratieve gegevens, zoals de jaarrekeningen voor de Nationale Loterij en de wedkantoren of op basis van informatie over de netto-inzet geregistreerd door de Kansspelcommissie van de FOD Justitie.

1.3.2.7.2 COICOP 096 Pakketreizen

Het verbruik van 'all-in' reizen wordt geraamd op basis van de output van touroperators en reisbureaus.

Er wordt enkel rekening gehouden met het deel van de output, dat overeenstemt met een combinatie van de waarde van privéreizen in het totaal aan reizen (afkomstig van de betalingsbalans) en de verkopen van pakketreizen in de totale verkopen van reizen (volgens de Belgische Vereniging van Touroperators).

Het aldus bekomen bedrag wordt verminderd met de schoolreizen (bepaald via het HBO) en het luchtvervoer van passagiers (COICOP 0733).

1.3.2.8 COICOP 10 ONDERWIJS

In de nationale rekeningen wordt de COICOP 10 onderverdeeld in vijf sub-COICOP's:

- 101: kleuter- en basisonderwijs
- 102: secundair onderwijs
- 103: hoger niet-universitair onderwijs
- 104: universitair onderwijs
- 105: onderwijs dat niet naar niveau kan worden ingedeeld

De onderverdeling tussen de COICOP's 101 tot 104 is gebaseerd op de Internationale Standaardclassificatie van het Onderwijs (ISCED) dat de verschillende onderwijsniveaus onderscheidt. Deze wordt opgesteld door de UNESCO.

COICOP 105 groepeert vooral de cursussen voor volwassenen, met name de beroepsopleidingen, maar slaat niet op leren autorijden of inschrijvingen in sportclubs. Deze worden respectievelijk opgenomen in de uitgaven voor het gebruik van voertuigen (COICOP 072) en diensten i.v.m. recreatie en cultuur (COICOP 094).

De uitgaven van de huishoudens betreffen:

- de bijdrage van de huishoudens in de niet-marktonderwijsdiensten die geleverd worden door de overheidsadministraties of door de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens. Deze bestaat uit inschrijvings- en toezichtkosten die geraamd worden bij het opmaken van de rekeningen van de overheid op basis van de budgetten voor onderwijs;
- de kosten voor schoolreizen en marktonderwijsdiensten - bijvoorbeeld privélessen en cursussen. Deze worden geraamd op basis van het HBO en komen enkel voor in het basis- en secundair onderwijs.

Het deel van de uitgaven verbonden aan het onderwijs verstrekt door de overheid (S.13) is veel groter dan het deel dat verstrekt wordt door IZW's ten behoeve van de huishoudens (S.15).

1.3.2.9 COICOP 12 DIVERSE GOEDEREN EN DIENSTEN

1.3.2.9.1 COICOP 122 Prostitutie¹

Het verbruik wordt bepaald via de 'commodity flow'-methode door het intermediair verbruik en de uitvoer in mindering te brengen van de output (omzet) en de invoer.

Deze bestanddelen worden bepaald via de methode P*Q, waardoor de omzet per type dienst kan worden geraamd.

1.3.2.9.2 COICOP 124 Sociale diensten

De sociale diensten groeperen de uitgaven voor maatschappelijke dienstverlening, ongeacht of deze markt- of niet-marktgerelateerd zijn. De methodes om deze te ramen zijn vrij uiteenlopend waarbij een beroep wordt gedaan op verschillende bronnen.

Deze COICOP slaat op residentiële zorgactiviteiten, met name de rustoorden voor bejaarden (RVB) (maar niet de rust- en verzorgingstehuizen (RVT)²), activiteiten van beschut wonen of de kinderopvangdiensten voor kinderen jonger dan 3 jaar.

De uitgaven voor marktdiensten worden geraamd op basis van de output van de bedrijfstakken m.b.t. de maatschappelijke diensten en van de gedetailleerde boekhoudingen van de ziekenhuizen (FOD Volksgezondheid) volgens de 'commodity flow'-methode. De waarde van de consumptieve bestedingen wordt bepaald per SUT-product. De volledige output wordt opgesplitst in consumptieve bestedingen van de overheid (die grotendeels gelijk is aan de terugbetalingen van het RIZIV) en van de huishoudens.

Voor de niet-marktdiensten wordt een deel eveneens bepaald op basis van de 'commodity flow'-methode, waarbij dit keer de output onderverdeeld wordt in de consumptieve bestedingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens en die van de huishoudens. Het andere deel, dat overeenstemt met de verkoop van niet-marktgoederen en -diensten door de IZW's ten behoeve van de huishoudens of door de overheid, wordt bepaald via hun respectieve boekhouding.

1.3.2.9.3 COICOP 125 Verzekeringen

De uitgaven voor deze diensten worden bepaald via de 'commodity flow'-methode waarbij de informatie afkomstig van de resultaten van de structuurenquête bij de verzekeringsmaatschappijen gecombineerd wordt met die van de betalingsbalans. De consumptieve bestedingen stemmen overeen met de vergoedingen voor de diensten die aangeboden worden door de verzekeringsmaatschappijen.

Voor de levensverzekeringen, met inbegrip van de pensioenfondsen alsook de groepsverzekeringen (COICOP 1251), wordt de som van de output en van de invoer – verminderd met de uitvoer – verbruikt door de huishoudens. In- en uitvoer worden bepaald via de betalingsbalans.

Voor de schadeverzekeringen (woning, gezondheid, transport en andere; COICOP 1252 tot 1255), is de output bestemd voor intermediair verbruik (door zelfstandigen, overheidsadministraties, ondernemingen of IZW's ten behoeve van de huishoudens), voor het finaal verbruik (door de huishoudens) of voor uitvoer. Het verbruik van schadeverzekeringsdiensten door de huishoudens wordt geraamd op basis van de betaalde premies, verminderd met de door de huishoudens ontvangen vergoedingen volgens de informatie van de structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen. Deze informatie maakt het ook mogelijk de schadeverzekeringen onder te verdelen in verzekeringen met betrekking tot de gezondheid, de woning, het transport of andere soorten schade.

De premies die door de huishoudens betaald worden voor verzekeringen, omvatten enerzijds de nettopremies die terug te vinden zijn in de inkomensrekening (secundaire verdeling) als uitgave (D.71) en anderzijds op de

¹ Deze nieuwe categorie werd sinds de versie van september 2014 van de nationale rekeningen ingevoerd op nationaal niveau. Bron: Nationale rekeningen - ESR 2010, het nieuwe referentiekader voor de nationale rekeningen.

² Deze behoren tot COICOP 063.

vergoeding voor de diensten die door de verzekeringsmaatschappijen aangeboden worden aan de huishoudens. Enkel dit tweede deel is terug te vinden in de consumptieve bestedingen van de huishoudens (COICOP 1252 tot 1255).

1.3.2.9.4 COICOP 126 Financiële diensten

De uitgaven voor financiële en monetaire bemiddelingsdiensten, voor ondersteunende diensten van financiële instellingen alsook de output van de indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (igdfi) worden geraamd op basis van de output van de vennootschappen die ondergebracht zijn in de NACE-bedrijfstakken 64.19, 64.2, 64.9 en 66 en van informatie van de betalingsbalans en van de NBB (Schema A, structuurenquête bij kredietinstellingen).

De diensten in het kader van deelbewijzen van monetaire en niet-monetaire beleggingsfondsen (ICB's) die aangehouden worden door buitenlanders in België (uitvoer) en door Belgen in het buitenland (invoer) worden toegewezen aan de desbetreffende sector op basis van het houderschap volgens informatie uit de jaarverslagen van de BeAMA (Belgian Asset Managers Association) en de financiële rekeningen van de NBB. De uitgaven die hier opgenomen worden slaan enkel op de huishoudens.

1.3.2.9.5 COICOP 127 Andere diensten n.e.g.

De consumptieve bestedingen voor deze COICOP die niet geraamd worden op basis van het HBO stemmen overeen met de verkoop van niet-marktgoederen en -diensten (P.131) door de overheidsadministraties alsook, maar in mindere mate, door de IZW's ten behoeve van de huishoudens. Ze worden geraamd op basis van gegevens van de rekeningen van de overheidsadministraties en de boekhoudingen van IZW's ten behoeve van de huishoudens.

De door de overheidsadministraties verkochte niet-marktgoederen en -diensten slaan o.a. op de verkoop van officiële documenten alsook uit allerhande administratieve kosten.

1.4 Methodologie voor het berekenen van de consumptieve bestedingen van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.15)

Net zoals voor de sector van de overheid wordt bij de berekening van de consumptieve bestedingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens in de nationale rekeningen vertrokken van de productie door IZW's.

Voor deze sector stemt de totale output (P.1) overeen met de som van de kosten die ze draagt. Deze kosten omvatten de beloning van werknemers (D.1), het intermediair verbruik (P.2), het verbruik van vaste activa (K.1) en het saldo van niet-productgebonden belastingen en subsidies (D.29-D.39).

Die elementen worden geraamd op basis van informatie uit de jaarrekeningen van verenigingen en stichtingen, aangezien deze sinds 2007 ertoe gehouden zijn de rekeningen neer te leggen bij de balanscentrale van de NBB. Voor de VZW's die geen jaarrekeningen moeten neerleggen, worden de aggregaten geraamd op basis van de lonen volgens de RSZ en de structuur van de VZW's die jaarrekeningen neerleggen.

$$P.1_S.15 = D.1_S.15 + P.2_S.15 + K.1_S.15 + D.29_S.15 - D.39_S.15$$

De totale output kan worden onderverdeeld in marktoutput (P.11) - geraamd op basis van de jaarrekeningen - in output voor eigen finaal gebruik (P.12) - vooral kosten voor productie van software en onderzoek en ontwikkeling - en in overige niet-marktoutput (P.13).

Laatstgenoemde wordt bekomen per saldo:

$$P.13_S.15 = P.1_S.15 - P.11_S.15 - P.12_S.15$$

Vóór 2009 werden deze verschillende aggregaten (P.11, P.2, D.29) geraamd via informatie uit de structuurenquête bij de verenigingen en stichtingen of via indirecte methodes. Dankzij de resultaten van de enquête werden verhoudingen berekend tussen de beloning van werknemers en de verschillende andere variabelen. Die ratio's werden vervolgens vermenigvuldigd met de totale beloning per bedrijfstak binnen deze sector (volgens de RSZ) om zo te komen tot ramingen van de nationale aggregaten in de nationale rekeningen.

Om de consumptieve bestedingen van de sector S.15 te bekomen, dient, naast de overige niet-marktoutput, rekening te worden gehouden met de sociale overdrachten in natura afkomstig van de marktoutput gekocht door de IZW's ten behoeve van de huishoudens (D.632). Deze sociale overdrachten in natura worden geraamd op basis van de structuurenquête eigen aan VZW's en stichtingen (rubriek CURCH08, aankopen van goederen en diensten voor iemand anders). De bedragen afkomstig uit de steekproef van de enquête worden voor de volledige sector geëxtrapoleerd via de loonmassa en verdeeld (respectievelijk 1/3 en 2/3) tussen de producten 21A02, geneesmiddelen en 32B04, instrumenten en middelen voor medisch en tandheelkundig gebruik.

De som van de sociale overdrachten in natura en de overige niet-marktoutput geeft de individuele consumptieve bestedingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens per bedrijfstak.

$$P.3_S.15 = P.13_S.15 + D.632_S.15$$

Vervolgens wordt de volledige overige niet-marktoutput (P.13) toegewezen aan de sociale overdrachten in natura afkomstig van de niet-marktoutput van de IZW's ten behoeve van de huishoudens (D.631). Hierin zijn volgende producten gegroepeerd:

- 72A91, Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied;
- 85A92, Sport- en recreatieonderwijs, cultureel onderwijs, overige vormen van onderwijs, n.e.g., en overige onderwijsondersteunende dienstverlening;
- 87A92, Sociale huisvestingsdiensten (exclusief verpleegtehuizen en sociale huisvesting voor bejaarden);
- 88A92, Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting (exclusief diensten voor jonge kinderen);
- 91A91, Diensten inzake bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten;
- 93A91, Sportieve, recreatieve en ontspanningsdiensten;
- 94A91, Diensten geleverd door vakverenigingen en overige verenigingen.

De consumptieve bestedingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens zijn bijgevolg gelijk aan:

$$P.3_S.15 = P.13_S.15 + D.632_S.15 = \text{na allocatie} D.631_S.15 + D.632_S.15$$

De consumptieve bestedingen van de sector S.15 kunnen volledig geïndividualiseerd worden.

$$P.3_S.15 = P.31_S.15$$

1.5 Methodologie voor de berekening van de werkelijke consumptie (P.4)

Zoals aangehaald in punt 1.1.2 is, voor de totale economie, de werkelijke consumptie gelijk aan de totale consumptieve bestedingen.

$$P.3_S.1 = P.4_S.1$$

De werkelijke consumptie is samengesteld uit de individuele werkelijke consumptie van de huishoudens en de collectieve consumptieve bestedingen van de overheidsadministraties.

$$P.4_S.1 = P.41_S.14 + P.42_S.13$$

De individuele werkelijke consumptie van de huishoudens (P.41_S.14) groepeerde de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.31_S.14), waarvan de methodologie beschreven staat in punt 1.3 maar ook de individuele consumptieve bestedingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens (P.31_S.15) en die van de

overheidsadministraties (P.31_S.13), waarvan de methodologieën werden uiteengezet in de punten 1.4 en 1.2.1. De huishoudens genieten van de bestedingen van deze twee sectoren onder de vorm van sociale overdrachten in natura, zowel diegene afkomstig van hun niet-marktoutput (D.631_S.13 et D.631_S.15) als diegene afkomstig van de marktoutput gekocht door deze twee sectoren (D.632_S.13 en D.632_S.15).

$$\begin{aligned} P.41_S.14 &= P.31_S.13 + P.31_S.14 + P.31_S.15 \\ &= P.31_S.14 + D.631_S.13 + D.631_S.15 + D.632_S.13 + D.632_S.15 \end{aligned}$$

Tot slot stemt de collectieve werkelijke consumptie van de overheid (P.42_S.13) overeen met de collectieve consumptieve bestedingen van de overheid (P.32_S.13), waarvan de methodologie uiteengezet werd in punt 1.2.1.

$$P.42_S.13 = P.32_S.13$$

2. Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen (P.3)

In de regionale rekeningen worden zoveel mogelijk de nationale methodologie en de nationale bronnen gebruikt. Indien deze niet op regionaal niveau gebruikt kunnen worden, worden alternatieve bronnen gezocht die beschikbaar zijn op dat niveau.

In dit deel worden de regionale verdelingsmethodes van de consumptieve bestedingen van de overheidsadministraties (punt 2.1), van de huishoudens (punt 2.2) en van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (punt 2.3) uitvoerig besproken.

De periodes waarop deze regionale uitsplitsingen betrekking hebben, schommelen in functie van de beschikbare informatie. Voor de overheid en de IZW's ten behoeve van de huishoudens begint de periode in 1995, terwijl voor de huishoudens de raming pas aanvangt in 1999, aangezien de belangrijkste regionale gegevensbron, het HBO, pas vanaf dat jaar bruikbaar is.

2.1 Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de overheid (P.3_S.13)

De consumptieve bestedingen van de overheid zijn samengesteld uit individuele bestedingen, die overeenstemmen met de sociale overdrachten in natura aan de huishoudens door de overheidsadministraties, en collectieve bestedingen die ten goede komen aan de hele bevolking.

2.1.1 Regionale verdeling van de individuele consumptieve bestedingen (P.31)

Voor de regionalisering van de individuele consumptieve bestedingen, beveelt Eurostat¹ aan de sociale overdrachten in natura betaald door de overheid te regionaliseren op basis van de woonplaats van de tegenpartij, in dit geval van de huishoudens.

De bedragen van de verschillende sociale overdrachten zijn op nationaal niveau beschikbaar in de rekeningen van de overheidsadministraties. Om deze op een lager geografisch niveau te kunnen verdelen, dient te worden bepaald wie ervan geniet. De begunstigden verschillen al naargelang de aard van de overdracht. Elk deel van de bevolking waarop een type overdracht betrekking heeft, dient duidelijk te worden afgebakend om de gepaste verdeelsleutels te vinden. Zo ook moet de verdeling van deze begunstigden gebeuren op basis van hun woonplaats.

De regionale verdeelsleutels kunnen direct zijn, waarbij men zich baseert op de ruimtelijke verdeling van de bedragen die toegekend worden aan de desbetreffende uitkeringen afhankelijk van de woonplaats van de persoon. Ze kunnen ook indirect zijn, waarbij de verdeling wordt gevolgd van het aantal begunstigden per verblijfplaats of van de totale bevolking. Er kunnen ook andere sleutels worden uitgewerkt afhankelijk van de verdeling van

¹ Methodologie van de regionale rekeningen: tabellen van de overheidsadministraties, pagina 42, Eurostat, 1999

de bestedingen of van de begunstigden van gelijkaardige prestaties (bijvoorbeeld, de opsplitsing volgens de uitkeringen in contanten voor de uitkeringen in natura wanneer de toekenningscriteria overeenstemmen).

De som van alle verschillende sociale overdrachten in natura geeft de individuele consumptieve bestedingen.

$$P.31_S.13 = D.631_S.13 + D.632_S.13$$

2.1.1.1 DE SOCIALE OVERDRACHTEN IN NATURA - NIET-MARKTOUTPUT (D.631)

De sociale overdrachten in natura die voortvloeien uit de niet-marktoutput van de overheidsadministraties zijn samengesteld uit werkingskosten voor het onderwijs, voor de sociale zekerheid of voor sociale en culturele diensten die geleverd worden door de verschillende bevoegdheidsniveaus.

2.1.1.1.1 Werkingskosten voor het onderwijs

Deze overdrachten zijn vooral samengesteld uit beloning van werknemers, werkingskosten en pensioenen van het onderwijspersoneel. Om deze bestedingen uit te splitsen, wordt de woonplaats van de begunstigde, de leerling of de student, gebruikt (en niet de plaats waar men naar school gaat). Deze gegevens werden ons aangeleverd door de drie Gemeenschappen.

Het regionaal opsplitsingsproces is identiek voor elke Gemeenschap. Het verloopt in meerdere fasen. Allereerst worden de budgetten (lonen en werkingskosten) voor het onderwijs per Gemeenschap opgenomen per studieniveau (kleuter- en primair onderwijs, secundair en hoger universitair of niet-universitair onderwijs) en per onderwijstype (gewoon of gespecialiseerd). Vervolgens worden de verdelingen van het aantal leerlingen per woonplaats toegepast op deze verschillende bedragen om zo tot de opsplitsing (tot op arrondissementsniveau) van het budget voor een Gemeenschap te komen. Tot slot wordt deze budgettaire opsplitsing ook gebruikt om de pensioenen per Gemeenschap te verdelen.

Op het niveau van het aantal leerlingen per woonplaats bestaat de opsplitsing niet altijd voor de volledige periode die loopt vanaf 1995. De beschikbaarheid van de gegevens verschilt al naargelang de Gemeenschappen, de onderwijsniveaus en de onderwijstypes.

Voor de Vlaamse Gemeenschap werden de verdelingen aangeleverd vanaf 2000 voor het hoger onderwijs, vanaf 2002 voor het gewoon secundair onderwijs en vanaf 2003 voor het gewoon kleuter- en basisonderwijs, alsook voor het gespecialiseerd kleuter-, basis- en secundair onderwijs.

Voor de Franse Gemeenschap werden de verdelingen vanaf 1995 aangeleverd voor het universitair onderwijs en vanaf het jaar 2005 voor het hoger niet-universitair en voor het gewoon en gespecialiseerd kleuter-, basis- en secundair onderwijs.

Voor de gegevens van de ontbrekende jaren worden ze (per Gemeenschap, niveau en type onderwijs) geraamd op basis van de verdeling van de gekende jaren waarbij in de meeste gevallen een lineaire trend wordt toegepast.

Voor de Duitstalige Gemeenschap is een verdeling per studieniveau niet nodig omdat het budget volledig toegewezen wordt aan het Duitstalige deel van het arrondissement Verviers.

De budgetten zijn vanaf 1995 beschikbaar per studieniveau en onderwijstype voor de Vlaamse en Franse gemeenschappen. Voor de Duitstalige Gemeenschap¹ is deze beschikbaar vanaf 2005 en wordt de periode van 2000 tot 2004 geretropoleerd volgens een lineaire trend van de gekende periode.

De pensioenen die toegekend worden aan de drie Gemeenschappen, maar uitgekeerd worden door de Federale Overheid, zijn gekend voor de volledige periode.

De verdelingen per arrondissement van de budgetten en van de pensioenen van de drie Gemeenschappen worden bij elkaar opgeteld en gebruikt om de sociale overdrachten in natura die verbonden zijn aan het onderwijs ruimtelijk te verdelen.

¹ De Duitstalige Gemeenschap wordt pas vanaf 2000 afzonderlijk behandeld in de regionale rekeningen.

2.1.1.1.2 Werkingskosten voor de sociale zekerheid

De uitgaven aan werkingskosten van de sociale zekerheid op het niveau van het Rijk zijn vanaf 1995 per organisme beschikbaar (de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP), het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), het Fonds voor Beroepsziekten (FBZ), de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW), RIZIV, enz.).

De uitgaven aan werkingskosten van het RIZIV met betrekking tot gezondheidszorg en vergoedingen voor ziekte en invaliditeit komen voor een deel ten goede aan de verzekerden en voor een deel aan de hele bevolking, maar het onderscheid is moeilijk te maken. Daarom worden de werkingskosten van het RIZIV, zowel voor gezondheidszorg als voor de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, verdeeld zoals de gemiddelde bevolking.

De werkingskosten van het 'Vlaams Zorgfonds' komen vooral ten goede aan de Vlaamse bevolking ouder dan 25 jaar¹ aangezien 98 % van de dossiers behandeld wordt in Vlaanderen. Het resterende deel van de kosten wordt toegewezen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het 'Vlaams Zorgfonds' bestaat pas sinds het jaar 2001.

De werkingskosten van de RKW² worden verdeeld op basis van het aantal kinderen dat kinderbijslag krijgt volgens het regime van bezoldigde werknemers. Deze informatie is voor alle jaren vanaf 1995 beschikbaar per arrondissement van woonplaats.

Voor de andere organismen is de verdeelsleutel gebaseerd op de verdeling van de gemiddelde bevolking per geografisch niveau en volgens de leeftijdscategorieën van potentiële begunstigden en van personen die een bijdrage betalen. Deze leeftijdscategorieën zijn specifiek voor elke instelling:

- RVA: bevolking tussen 18 en 64 jaar om de werkzoekenden en de personen die een bijdrage betalen te omvatten;
- RVP: bevolking ouder dan 18 jaar om de gepensioneerden, de bruggepensioneerden en de personen die een bijdrage betalen te omvatten;
- FAO en FBZ: bevolking van 18 tot 64 jaar, aangezien de beroepsactieve leeftijd moet bereikt zijn om potentieel van deze fondsen te kunnen genieten;
- RSZ en RSVZ: bevolking tussen 18 en 64 jaar, aangezien de personen die een bijdrage betalen diegene zijn die werken als werknemer en/of zelfstandige.

2.1.1.1.3 Culturele diensten

De culturele diensten omvatten de diensten die geleverd worden door bibliotheken, musea, archieven of parken die beheerd worden door openbare overheden. De overdrachten die eraan verbonden zijn, hebben betrekking op de werkingskosten (materiaal, lonen bijvoorbeeld) van deze verschillende instellingen.

Van de culturele diensten kan potentieel iedereen genieten. De kosten ervan worden bijgevolg indirect verdeeld zoals de gemiddelde bevolking per arrondissement.

2.1.1.1.4 Sociale diensten

De sociale diensten omvatten o.a. de hulp op het vlak van huisvesting, hulp aan bejaarden, schuldbemiddeling, thuismaaltijden.

Het gemiddeld aantal personen dat per maand een leefloon (vroeger minimex) geniet is beschikbaar via de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie (POD MI) en dit wordt als sleutel gebruikt. Het gaat om een indirecte sleutel, aangezien deze gebaseerd is op het aantal gerechtigden dat op het grondgebied van de desbetreffende gemeente woont. De gegevens worden geaggregeerd van de gemeenten naar het hogere niveau (arrondissement, provincie, gewest en Duitstalige Gemeenschap).

¹ Op de website van het 'Vlaams Zorgfonds' staat gespecificeerd dat de personen ouder dan 25 jaar een bijdrage moeten leveren en van haar dienstverlening kunnen genieten.

² Vanaf juli 2014 werd dit Famifed naar aanleiding van de regionalisering van de kinderbijslag.

2.1.1.2 DE SOCIALE OVERDRACHTEN IN NATURA - AANGEKOCHE MARKTOUTPUT (D.632)

Het grootste deel van de marktoutput die gekocht wordt door de overheidsadministraties bestaat uit terugbetalingen van zorgen door het RIZIV. Er zijn echter ook andere soorten tussenkomsten opgenomen, waaronder die van het Fonds voor Beroepsziekten, het Zorgfonds, de OCMW's, de oorlogsinvaliden, de opvang van kleine kinderen.

2.1.1.2.1 Terugbetalingen van het RIZIV

Deze terugbetalingen stemmen overeen met de bedragen die de huishoudens ontvangen van hun ziekenfonds en met de bedragen die door het RIZIV aan de verzekeringsinstellingen betaald worden als derdebetalersregeling. Dit betreft alle medische en gezondheidsuitkeringen die ten laste worden genomen in het kader van de verplichte gezondheidsverzekering. Het bedrag van de nationale bestedingen is opgenomen in de rekening van de overheid. Net zoals op nationaal niveau levert het RIZIV de totale uitgaven per arrondissement, provincie en gewest waar de gerechtigde woont en dit voor alle jaren vanaf 1995. De gegevens voor het arrondissement Verviers werden opgesplitst in een Franstalig en een Duitstalig deel op basis van de rubriek *ziekte/invaliditeit* volgens de belastingaangiften per gemeente.

2.1.1.2.2 Tussenkomsten van het Fonds voor Beroepsziekten, van het Fonds voor Arbeidsongevallen en van het 'Vlaams Zorgfonds'

Voor dit type tussenkomsten is het nationaal bedrag dat door het Vlaams Zorgfonds, dat afhangt van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, besteed wordt aan sociale uitkeringen in natura beschikbaar voor de volledige periode vanaf het ogenblik waarop dit agentschap werd opgericht (oktober 2001). Het verschaft informatie over het aantal dossiers dat het behandelt voor personen die hun hulp hebben gevraagd.

Deze hulp is vooral bestemd voor personen die in het Vlaams Gewest wonen en die een jaarlijkse bijdrage moeten betalen¹. Dit agentschap keert deze verder uit aan personen die er nood aan hebben en die er een aanvraag voor indienen. Ook de personen die in het Brussels Gewest wonen kunnen er aanspraak op maken (zij vertegenwoordigen gemiddeld 2 % van de aanvragen), terwijl het aantal dossiers dat in Wallonië wordt behandeld, miniem is (enkele tientallen).

De geografische verdeling van de dossiers is beschikbaar tot op arrondissementsniveau voor het jaar 2004 en voor elk jaar vanaf 2007. Voor de jaren 2005 en 2006 werd een lineaire interpolatie toegepast. De resultaten voor 2002 en 2003 werden bekomen via een retropolatie (lineaire trend) op basis van de cijfers van de daaropvolgende jaren. Deze verdeling werd vervolgens toegepast op het bedrag van de uitkeringen in natura van het Zorgfonds dat opgenomen is in de rekening van de overheid (zorgverzekeringen).

Het resterende bedrag, dat vooral betrekking heeft op de tussenkomsten in natura van het Fonds voor Arbeidsongevallen en van het Fonds voor Beroepsziekten, werd regionaal verdeeld in functie van het aantal personen die hun uitkeringen in contanten hebben ontvangen (als proxy voor de uitkeringen in natura van deze fondsen).

2.1.1.2.3 Tussenkomsten in de dagprijs van ziekenhuizen

De Federale Overheid kwam tot 2003 via de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid tussen in de dagprijs van ziekenhuizen. Ze nam 25 % van de totale tussenkomst ten laste en het RIZIV de resterende 75 %. Vanaf 2004 neemt het RIZIV naar aanleiding van de wijziging van de wetgeving de volledige tussenkomst op zich en deze wordt opgenomen in de terugbetalingen van het RIZIV (supra, punt 2.1.1.2.1).

Voor dit type uitkering zijn de bestedingen in de dagprijs van ziekenhuizen die ten laste worden genomen door het RIZIV beschikbaar per arrondissement voor de jaren 2000 tot 2003. Deze bestedingen worden gebruikt als verdeelsleutel voor de geografische verdeling van de 25 % die door de FOD Volksgezondheid wordt betaald. De voorgaande jaren, van 1995 tot 1999, worden bekomen via lineaire retropolatie van de gekende reeks.

¹ Tot 2014 bedraagt deze € 25 en vanaf 2015 werd ze verhoogd tot € 50.

2.1.1.2.4 Tussenkomen in natura van de OCMW's

De uitkeringen in natura door de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) betreffen medische hulp, medische noodhulp aan buitenlanders, materiële hulp (voeding, huisvesting, enz.). Al deze hulp valt onder maatschappelijke hulp.

Het gemiddeld aantal¹ personen dat recht heeft op maatschappelijke hulp volgens de POD Maatschappelijke Integratie, is beschikbaar per gemeente en dit vanaf 1999. Hierdoor kan een verdeling in functie van de woonplaats worden gemaakt omdat men op het grondgebied van de gemeente waar ze bevoegd is, moet wonen om de steun van een OCMW te kunnen genieten. Het betreft een indirecte sleutel omdat deze als basis een aantal personen neemt en niet een bedrag. Voor de jaren vóór 1999 werd de verdeling per arrondissement van de tussenkomsten van het OCMW berekend via een voortschrijdend gemiddelde over drie jaar op basis van de gekende serie. De gemeentelijke gegevens worden geaggregeerd naar de hogere geografische niveaus.

Voor het arrondissement Verviers werden de rechthebbenden gegroepeerd volgens enerzijds de gemeenten die tot het Duitstalige deel en anderzijds de gemeenten die tot het Franstalige deel behoren.

2.1.1.2.5 Tussenkomen voor personen met een handicap en/of bejaarden

Deze tussenkomsten betreffen uitkeringen voor sociale voorzieningen in natura (rolstoel, wandelstok, geleidehond voor de slechtzienden bijvoorbeeld) voor personen met een handicap en/of bejaarden.

De FOD Sociale Zekerheid verschaft regionale informatie over het aantal rechthebbenden van vervangingsuitkeringen en van vervangingsinkomens voor personen met een handicap en/of bejaarden en dit per woonplaats.

De informatie met betrekking tot de bedragen wordt reeds gebruikt bij de regionalisering van de rekeningen van de huishoudens voor de sociale uitkeringen in contanten aan personen met een handicap en/of bejaarden (D.623).

Voor de sociale overdrachten in natura wordt de informatie over het aantal rechthebbenden gebruikt als proxy. Het is namelijk zo dat de informatie over enkel de rechthebbenden van deze uitkeringen in natura niet beschikbaar is. Er wordt verondersteld dat de toekenningscriteria van de sociale uitkeringen in contanten gelijkaardig zijn aan die in natura en dat het desbetreffende publiek identiek is.

2.1.1.2.6 Tussenkomen voor kinderopvang

Deze post slaat op de tussenkomsten die ten laste worden genomen door Kind & Gezin (Vlaamse Gemeenschap) en door het Office National de l'Enfance (Franse Gemeenschap) (gesubsidieerde instellingen, kinderdagverblijven, vaccins bijvoorbeeld).

Er is evenwel geen informatie beschikbaar over de rechthebbenden en de desbetreffende tussenkomsten voor de volledige periode. Bijgevolg was het gebruik van een indirecte sleutel noodzakelijk. Deze bestaat uit de verdeling van de gemiddelde bevolking² van nul tot drie jaar volgens de demografische statistieken van ADS.

2.1.1.2.7 Tussenkomen van het Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden

Deze tussenkomsten van de Federale Overheid omvatten de terugbetalingen van medische zorgen en de materiële hulp die invaliden, oorlogsslachtoffers en oud-strijders ontvangen.

De Nationale Kas voor Oorlogspensioenen verschaft regionale informatie over de bedragen van de pensioenen of renten die uitgekeerd worden aan oorlogsslachtoffers en/of -invaliden, alsook aan oud-strijders per woonplaats van de rechthebbende alsook gegevens over de regionale verdeling van het aantal rechthebbenden.

¹ Gemiddeld aantal rechthebbenden tijdens de twaalf maanden van het jaar.

² Dit is voor een welbepaald jaar t gelijk aan het gemiddelde van de desbetreffende bevolking per 1 januari van jaar t en dat per 1 januari van jaar t + 1.

Waar in de rekening van de huishoudens de verdeling van de bedragen worden gebruikt, wordt hier de verdeling van het aantal personen gebruikt. Er wordt verondersteld dat de toekenningcriteria voor de sociale uitkeringen in contanten gelijkaardig zijn aan die in natura en dat het desbetreffende publiek identiek is.

2.1.1.2.8 Andere sociale overdrachten in natura

Deze andere uitkeringen van sociale voorzieningen in natura worden ten laste genomen door de federale overheid. Ze bestaan pas vanaf 2004 en het belang ervan is beperkt. De inhoud ervan verschilt van het ene tot het andere jaar en betreft verschillende fondsen die aangewend worden op federaal niveau om bijvoorbeeld de stijging van de energieprijzen op te vangen.

Aangezien er geen informatie gekend is over de rechthebbenden, wordt de regionale verdeling voor de uitkeringen in natura van de OCMW's toegepast (cf. supra, punt 2.1.1.2.4).

2.1.2 Regionale verdeling van de collectieve consumptieve bestedingen (P.32)

De collectieve consumptieve bestedingen (P.32_S.13) komen per definitie ten goede aan iedereen. De verdeelsleutel is bijgevolg gebaseerd op de gegevens betreffende de totale bevolking die op het grondgebied van België (jaarlijks gemiddelde) verblijft volgens de demografische statistieken van ADS.

2.2 Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.3_S.14)

De consumptieve bestedingen van de huishoudens bestaan uit uitgaven die op nationaal niveau geraamd worden via het HBO of via andere bronnen.

2.2.1 Overstap van het binnenlands concept naar het nationaal concept

De gegevens van het HBO worden bij gebruik in de nationale rekeningen omgezet naar het binnenlands concept (cf. supra, punt 1.3.1.2). De resultaten worden per COICOP 3 digits gepubliceerd volgens dit concept.

De omzetting gebeurt omdat de andere bronnen die in de nationale rekeningen gebruikt worden meestal beschikbaar zijn volgens het binnenlands concept. Op het niveau van het Rijk worden deze bronnen niet enkel gebruikt om de uitgaven te berekenen die niet geraamd worden via het HBO, maar ook voor de ramingen van de tussenliggende jaren voor de uitgaven die geraamd worden via het HBO.

Daarna worden, in de nationale rekeningen, de uitgaven van ingezeten huishoudens in het buitenland (P.33) toegevoegd en de uitgaven van niet-ingezeten huishoudens in België (P.34) afgetrokken, en dit zonder onderscheid naar COICOP, om te komen tot de totale consumptieve bestedingen van de huishoudens volgens het nationaal concept.

Op regionaal niveau is de belangrijkste bron het HBO dat reeds gebaseerd is op het nationaal concept. Het is bijgevolg nodig dat de nationale gegevens worden omgezet. Voor elke COICOP-rubriek werden de bestedingen in het buitenland van de ingezeten huishoudens (P.33) toegevoegd en werden die van niet-ingezetenen¹ in België (P.34) geschrapt.

Hiertoe werden de totale waarden voor P.33 en P.34, die beschikbaar zijn op nationaal niveau, verdeeld zoals de uitgaven van de ingezetenen in het buitenland volgens het HBO (beschikbaar vanaf 2004). Voor de voorgaande jaren wordt de verdeling van 2004 genomen.

Voor elke bestedingscategorie geeft het resultaat van de volgende formule het nationaal bedrag dat moet worden verdeeld tussen de gewesten (volgens de HBO-sleutels of volgens andere sleutels):

¹ Er bestaan geen specifieke bronnen om de bestedingen van de niet-ingezetenen in België uit te splitsen. Vandaar de hypothese dat ze dezelfde verdeling per product volgen als de bestedingen van de ingezetenen in het buitenland.

$$P.3_S.14_{\text{Nationaal concept}} = P.3_S.14_{\text{Binnenlands concept}} + P.33_S.14 - P.34_S.14$$

2.2.2 Bestedingscategorieën op nationaal niveau geraamd op basis van het HBO

De regionaliseringsmethodes die in dit deel besproken worden, hebben betrekking op de bestedingscategorieën die op nationaal niveau gebaseerd zijn op de resultaten van het HBO.

Gezien de gegevens van het HBO per gewest beschikbaar zijn, zullen ze minstens gebruikt worden voor de regionalisering van de producten waarvan de nationale raming gebaseerd is op deze bron. Door de afwezigheid van alternatieve bronnen volgens de woonplaats is het niet mogelijk om het gebruik van het HBO te beperken tot de referentiejaar, zoals dit het geval is op nationaal niveau (cf. infra, punt 2.2.2.1). Bovendien zullen sommige rubrieken, die op nationaal niveau via andere bronnen geraamd worden (cf. infra, punt 2.2.3) eveneens geregionaliseerd worden volgens de informatie van het HBO.

In tabel 1 in bijlage wordt per COICOP een overzicht gegeven van de bronnen die gebruikt worden op nationaal en regionaal niveau.

Zoals eerder reeds aangegeven, zijn de gemiddelde uitgaven per gezin volgens het HBO soms nogal volatiel van het ene tot het andere jaar. Bijgevolg moeten de basisgegevens worden bewerkt (cf. infra, punt 2.2.2.2) vooraleer ze te gebruiken als regionale verdeelsleutels.

2.2.2.1 REGIONALE DIMENSIE VAN DE BRONNEN DIE OP NATIONAAL NIVEAU GEBRUIKT WORDEN VOOR DE TUSSENLIJGGENDE JAREN

De evolutie van de omzet volgens de btw-aangiftes wordt in de nationale rekeningen vaak gebruikt voor de raming van de uitgaven in de tussenliggende jaren. De regionale gegevens bestaan wel, maar ze zijn geregistreerd in functie van de ligging van de onderneming en geven bijgevolg in het beste geval een aanwijzing van de plaats waar het huishouden dit goed of deze dienst heeft gekocht. Deze plaats van aankoop is niet noodzakelijkerwijs dezelfde als de woonplaats van de consument. Deze gegevens kunnen bijgevolg enkel worden gebruikt indien het goed of de dienst moeilijk gekocht kan worden in een ander gewest dan het gewest waar het huishouden woont.

De conjunctuurenquêtes over de omzet van de detailhandel uitgevoerd door de Algemene Directie Statistiek en gebruikt als aanvulling op de btw-aangiftes, zouden gegevens op regionaal niveau kunnen verschaffen. Het gaat echter opnieuw om de plaats van productie en niet om de woonplaats van de consument.

De fiscale gegevens (bijvoorbeeld accijnzen) worden aan de bron afgehouden en zijn bijgevolg eveneens verbonden aan de plaats van productie. Ze zijn dus evenmin bruikbaar op regionaal niveau.

Voor sommige rubrieken is de nationale raming gebaseerd op een combinatie P*Q. De prijzen zijn gebaseerd op de consumptieprijsindex die berekend wordt op nationaal niveau en niet bestaat op regionaal niveau. De volume- of hoeveelhedsindicatoren zijn vooral afkomstig van de FOD Economie, van jaarverslagen van bedrijven of ook van bedrijfsfederaties. Deze gegevens worden verschaft in functie van de maatschappelijke zetel van de onderneming of van de plaats van productie. Bovendien is er voor het merendeel van deze bronnen geen enkele informatie op infranationaal niveau beschikbaar.

Voor de COICOP's m.b.t. het waterverbruik (0441 en 0443) bestaat er wel degelijk regionale informatie afkomstig uit verslagen van waterdistributeurs. Jammer genoeg zijn deze gegevens niet beschikbaar voor de volledige periode.

Voor de andere energievormen (gas, elektriciteit en andere brandstoffen (COICOP 045)) worden de regionale energiebalansen al sinds de jaren negentig voor de Brusselse en Waalse Gewesten opgemaakt via het *Institut de Conseil et d'Etudes en Développement Durable* (ICEDD) en voor het Vlaamse Gewest via de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO).

Bij de berekening van het verbruik van gas, elektriciteit en andere brandstoffen, worden de huishoudens samengevoegd met de tertiaire sector onder de benaming 'binnenlandse sector en gelijkaardig'. Op het niveau

van de balansen voor het jaar 2010 zijn de bronnen die door het ICEDD gebruikt worden voor de raming van het energieverbruik van de huishoudens de telling van 2001 (type woning, type energie, enz.), het kadaster, de demografische statistieken of het HBO. Voor het VITO wordt het verbruik van de Vlaamse huishoudens deels geraamd op basis van gegevens van de telling van 2001 en vooral via een tweejaarlijkse enquête rond het energieverbruik van de huishoudens die uitgaat van het Vlaams Energieagentschap (VEA), aangevuld met informatie van het HBO. Momenteel zijn de gebruikte bronnen niet homogeen in de ruimte (volgens de gewesten) en in de tijd. Bovendien stemt de som van de regionale balansen niet overeen met de nationale energiebalans. Deze bronnen worden bijgevolg niet weerhouden.

Een van de weinige beschikbare bronnen voor de volledige periode per woonplaats van de huishoudens betreft het aantal privégezinnen dat soms gebruikt wordt als hoeveelheidsindicator in de nationale ramingen. Deze indicator wordt evenwel gecombineerd met prijzen die niet gekoppeld zijn aan het gewest waar het gezin woont. Dit betreft de uitgaven met betrekking tot de andere vervoersdiensten (COICOP 0736) vanaf 2008, de veterinaire diensten en andere diensten voor dieren (COICOP 0935) vanaf 2005 en de andere diensten (COICOP 127, HBO partim) die van relatief weinig belang zijn in de totale uitgaven van de huishoudens.

Kortom, de nationale bronnen voor de tussenliggende jaren zijn in de meeste gevallen niet beschikbaar op regionaal niveau volgens woonplaats. Vandaar dat de gegevens van het HBO per gewest ook voor die jaren gebruikt worden als verdeelsleutel.

2.2.2.2 GEBRUIK VAN DE GEGEVENS VAN HET HBO IN DE REGIONALE REKENINGEN

2.2.2.2.1 Problematiek van de 'outliers' en omzetting naar de COICOP-nomenclatuur

De extreme waarden of 'outliers' worden niet door ADS behandeld in de individuele gegevens van het HBO (oude versie, zijnde tot in 2010¹). Voor de volledige periode van 1999 tot 2010 heeft het Federaal Planbureau echter 'outliers' gedetecteerd in de uitgaven van de huishoudens per bestedingscategorie volgens de ADS-nomenclatuur (op 6 cijfers).

De 'outliers' bevinden zich aan de uiteinden van de globale verdelingscurve en worden geïdentificeerd met behulp van de zogenaamde 'box-plot'-methode. De waarden die als extreem werden beschouwd, zijn diegene die buiten het interval vallen tussen het eerste kwartiel min drie keer de interkwartielafstand en het laatste kwartiel plus drie keer de interkwartielafstand².

Deze als extreem beschouwde waarden worden vervolgens vervangen door het gewogen gemiddelde van de waarden die toegewezen worden aan de beschouwde bevolkingsschijf (in functie van de karakteristieken van het gezin), met uitsluiting van de extreme waarden.

Voor elke consumptie categorie wordt de gemiddelde uitgave van een gezin per gewest bekomen door rekening te houden met het relatieve gewicht dat aan elk gezin binnen de bevolking wordt toegewezen. De gemiddelde bestedingen per huishouden worden vervolgens vermenigvuldigd met het gemiddeld aantal³ huishoudens volgens de officiële demografische statistieken van ADS om de totale uitgaven per gewest te bekomen.

Tot slot worden de bedragen omgezet naar de 'COICOP'-nomenclatuur en dit overeenkomstig de conversietabel die gebruikt wordt in de nationale rekeningen

2.2.2.2.2 Problematiek van de volatiliteit van de gegevens

Ondanks het feit dat de 'outliers' worden geëlimineerd, blijven de gegevens van het HBO volatiel van het ene tot het andere jaar. Deze volatiliteit in de steekproef kan groot zijn indien het aantal antwoorden laag is en dit vooral voor productcategorieën die geen courante consumptiegoederen zijn. Dit kan vooral een probleem vormen in het

1 Vóór 1999 was het onderzoek tweejaarlijks en de steekproef nog kleiner en konden de individuele gegevens niet worden gebruikt.

2 Ofwel het interval dat men krijgt via de volgende formule : $[Q_{25} - 3 \cdot IQR; Q_{75} + 3 \cdot IQR]$ waarbij 'IQR' ('interkwartielbereik') de interkwartielafstand of de afstand tussen het 75ste en het 25ste percentiel.

3 Gemiddelde van het aantal huishoudens per 1 januari van de jaren t en t + 1.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het gebruik van een voortschrijdend gemiddelde over meerdere jaren van het HBO maakt het mogelijk het aantal beschouwde huishoudens te vergroten. Om de volatiliteit van de gegevens van het onderzoek te corrigeren, werd een gewogen voortschrijdend gemiddelde over een periode van drie jaar toegepast met volgende weging:

$$\text{Bestedingen}_T = (0,25 * \text{Bestedingen}_{T-1}) + (0,50 * \text{Bestedingen}_T) + (0,25 * \text{Bestedingen}_{T+1})$$

In het begin van de periode werd voor het jaar 1999 echter een weging van 0,75 toegekend (en 0,25 voor 2000). Zo ook op het einde van de periode krijgt het jaar 2010 een weging van 0,75 (en 0,25 voor 2009).

Vervolgens werd de volatiliteit van de gegevens binnen elk van de bestedingscategorieën (op de niveaus twee en drie cijfers van de COICOP-nomenclatuur) berekend om de impact te controleren van de bewerkingen die de basisgegevens hebben ondergaan.

De volatiliteit werd gemeten als de standaarddeviatie van de jaarlijkse groeipercentages van de gemiddelde bestedingen per huishouden. Op regionaal niveau werd de volatiliteit berekend voor en na elk van de bewerkingen die hierna beschreven worden, met andere woorden drie keer:

1. Volatiliteit van de niet bewerkte gemiddelde uitgaven;
2. Volatiliteit van de gemiddelde uitgaven na correctie voor 'outliers' ;
3. Volatiliteit van de gemiddelde uitgaven na correctie voor 'outliers' en waarop het gewogen voortschrijdend gemiddelde over drie jaar werd toegepast.

Voor elk gewest en voor elke bestedingscategorie werd deze derde meting van de volatiliteit vervolgens vergeleken met de equivalente standaarddeviatie op nationaal niveau, volgens de nationale rekeningen¹ (en niet volgens het HBO).

Het aanvaardbaar volatiliteitsniveau werd vastgelegd op een regionale standaarddeviatie die niet meer bedraagt dan het dubbele van die op nationaal niveau. Indien ze hoger is, zal dit het gebruik van de desbetreffende HBO-gegevens als regionale verdeelsleutel a priori ongeldig maken.

Dit criterium moet gerelativeerd worden aangezien het in eerste instantie afhangt van de nationale standaarddeviatie die voor bepaalde bestedingscategorieën hoog kan blijken te zijn (met name in vergelijking met de gemiddelde nationale groei), wat leidt tot een grotere aanvaardbaarheid op regionaal vlak. Het is immers zo dat, indien de gemiddelde jaarlijkse evoluties op nationaal niveau al volatiel zijn, ze dit ook op het niveau van de gewesten zullen zijn.

2.2.2.2.3 Gebruik van de gegevens van het HBO

Om op regionaal niveau te kunnen worden gebruikt, hebben de basisgegevens van het HBO verschillende bewerkingen ondergaan om de 'outliers' erin te corrigeren en de volatiliteit ervan te verminderen.

Eenmaal ze op deze manier werden bewerkt, en op voorwaarde dat hun volatiliteit lager blijft dan het dubbele van de nationale standaarddeviatie, werden de gegevens van het HBO, uitgedrukt in totale bestedingen van de huishoudens, gebruikt voor het opstellen van regionale verdeelsleutels voor de consumptieve bestedingen op het detailniveau met drie cijfers van de COICOP-nomenclatuur volgens het nationaal concept.

$$\begin{aligned} \text{Totale regionale uitgaven (per COICOP)}_{\text{Jaar } T} = & \\ & ((\text{Gemiddelde uitgaven per huishouden en zonder 'outliers'}_{\text{Jaar } T-1} * 0,25) + \\ & (\text{Gemiddelde uitgaven per huishouden en zonder 'outliers'}_{\text{Jaar } T} * 0,50) + \\ & (\text{Gemiddelde uitgaven per huishouden en zonder 'outliers'}_{\text{Jaar } T+1} * 0,25)) * \\ & (\text{Gemiddeld aantal huishoudens volgens de demografische statistieken}) \end{aligned}$$

¹ Versie van september 2013 van de nationale rekeningen voor de periode 1999 tot 2010.

Voor de te volatiele uitgaven, over het algemeen de minder courante bestedingen, werd een verdeelsleutel op het niveau van de nomenclatuur op 2 digits of waarbij de verdeelsleutel op 2 en 3 digits werden gemengd, onderzocht. Volgende uitgaven¹ vertoonden voor minstens één gewest een standaarddeviatie die groter was dan twee keer de standaarddeviatie op het niveau van het Rijk volgens de nationale rekeningen:

- 051 Meubelen, stoffering, vloerbekleding en reparatie;
- 053 Huishoudtoestellen;
- 082 Telefoon- en faxtoestellen;
- 091 Audio-, video-, foto- en gegevensverwerkingsapparaten
- 092 Andere duurzame recreatiegoederen (caravans, boten, muziekinstrumenten, enz.);
- 112 Hotels;
- 123 Artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g.

De standaarddeviaties evenals de relatieve volatiliteitswaarden zijn opgenomen in tabel 3 (zie bijlage).

De regionale verdeling van de COICOP's 051 en 053 samen (meubelen, stoffering, vloerbekleding en reparatie en huishoudtoestellen) wordt per saldo geraamd. Vooreerst wordt het nationaal bedrag voor COICOP 05 verdeeld zoals de regionale verdeling van de bestedingen van het HBO (zonder 'outliers' en met een voortschrijdend gewogen gemiddelde over drie jaar, zoals hiervoor uitgelegd). Uit de regionaal bekomen bedragen voor de COICOP 05 worden vervolgens voor elk gewest de bestedingen afgetrokken waarvoor op nationaal niveau andere bronnen dan het HBO worden gebruikt (COICOP 056 Partim Goederen en diensten voor onderhoud van de woning) en de bestedingen die op regionaal niveau gebaseerd zijn op de gegevens van het HBO (COICOP 052, 054, 055 en 056 Partim exclusief huishoudelijke diensten). Wat overblijft is de verdeling voor de COICOP's 051 en 053 samen.

Voor communicatiediensten (COICOP 08) zijn er slechts weinig verschillen tussen de bestedingen verdeeld volgens de gegevens van het HBO voor de volledige COICOP 08 of op het niveau 3 digits (081+082+083). Het is immers zo dat de twee methodes het gebruik inhouden van de bestedingen voor telefoontoestellen en andere (COICOP 082), die bijzonder volatiel zijn. Er wordt bijgevolg verondersteld dat de geografische verdeling van de telefoon-, telegraaf- en faxdiensten (COICOP 083) dezelfde is als die van de telefoon-, telegraaf- en faxtoestellen (COICOP 082). Deze hypothese maakt het mogelijk een regionalisering te behouden op het detailniveau van 3 digits.

De regionale opsplitsing van de audio-, video-, foto- en gegevensverwerkingsapparaten en andere duurzame recreatiegoederen (COICOP 091 + 092) wordt eveneens geraamd per saldo. Vooreerst wordt het nationale bedrag voor COICOP 09 verdeeld volgens de bewerkte regionale verdeling van de uitgaven volgens het HBO voor COICOP 09. De bekomen resultaten per gewest worden dan verminderd met de rubrieken waarvoor andere bronnen worden gebruikt (COICOP 094 en 096) en met de rubrieken gebaseerd op de gegevens van het HBO (COICOP 093 en 095).

Voor het jaar 1999 verschilt de aldus bekomen regionale verdeling voor COICOP 091 + 092 sterk van de rest van de periode. Daarom werd de verdeling van het jaar 2000 ook hernomen voor 1999.

Voor de hotels, restaurants en cafés (COICOP 11) zijn de verschillen tussen de verdeling van de bestedingen op het niveau van 2 cijfers en diegene die voortvloeit uit de som van de rubrieken met 3 cijfers eveneens bijzonder klein. Voor de verdeling op 3 cijfers wordt echter informatie gebruikt m.b.t. de bestedingen voor hotels (COICOP 112) die, voor minstens één van de drie gewesten, te volatiel worden geacht.

Na analyse van de standaarddeviaties is gebleken dat enkel de standaarddeviatie voor het Waals Gewest de drempel in zeer lichte mate overschreed (standaarddeviatiewaarde gelijk aan 2,04 keer de waarde waargenomen op nationaal niveau). In afwijking op de hierboven vastgelegde regel werd beslist om de informatie van het HBO wel te gebruiken op 3 cijfers in plaats van 2 omdat die ongetwijfeld de regionale verschillen beter weergeeft.

Tot slot, voor de artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g. (COICOP 123) werd vooreerst beoogd om de regionale verdeling van het beschikbaar inkomen te gebruiken voor de verdeling van de rubriek 'juwelen, horloges en

¹ Dit betreft eveneens de COICOP 073, Vervoersdiensten, maar die wordt reeds grotendeels behandeld in het deel met betrekking tot de andere bronnen dan het HBO (cf. infra, punt 3.2.3.6.3).

uurwerken (COICOP 1231) en de gemiddelde bevolking voor de rubriek 'andere artikelen voor persoonlijk gebruik (COICOP 1232)'. Toch werd verkozen om de gegevens van het HBO te gebruiken op het niveau van de rubriek 123 boven deze algemene sleutels. Immers, voor het Vlaams en Waals Gewest lag de standaarddeviatie relatief dicht in de buurt van die op het niveau van het Rijk, terwijl de Brusselse standaarddeviatie de vastgelegde drempel slechts licht overschreed (2,09 keer de nationale standaarddeviatie).

2.2.3 Bestedingscategorieën op nationaal niveau geraamd via andere bronnen dan het HBO

De regionaliseringsmethodes die in dit punt besproken worden, hebben betrekking op de bestedingscategorieën die op nationaal niveau gebaseerd zijn op andere bronnen dan het HBO. Dit betekent echter niet dat het HBO niet als regionaliseringsbron wordt gebruikt.

Wanneer de HBO-gegevens gebruikt worden als regionale verdeelsleutel slaat dit steeds op de bewerkte HBO-gegevens (cf. supra, punt 2.2.2.2).

2.2.3.1 COICOP 01 VOEDINGSMIDDELEN EN ALCOHOLVRIJE DRANKEN

In deze COICOP wordt, in de nationale rekeningen, enkel een deel van de bestedingen voor alcoholvrije dranken geraamd op basis van andere bronnen dan het HBO. Het gaat om de uitgaven voor mineraalwater, fruit- en groentesappen (COICOP 0122).

De informatie over de hoeveelheden alcoholvrije dranken, afgezien van thee en koffie, van de Vereniging van Belgische Brouwers en de Federatie Waters-Frisdranken, zijn afkomstig van hun respectieve leden. De regionale dimensie slaat dus op de plaats van productie en stemt niet noodzakelijk overeen met de woonplaats van het gezin. Regionaal moeten dus andere bronnen aangeboord worden.

Aangezien nationaal de informatie van het HBO reeds wordt gebruikt om het deel van de consumptie van de huishoudens te bepalen in het totale verbruik, werd beslist om die ook te gebruiken als regionale verdeelsleutel. Deze bestedingen worden bijgevolg geregionaliseerd volgens de verdeling van de bewerkte uitgaven van het HBO voor COICOP 0122.

2.2.3.2 COICOP 02 ALCOHOLHOUDENDE DRANKEN EN TABAK

2.2.3.2.1 COICOP 021 Alcoholhoudende dranken

Voor de geestrijke dranken (COICOP 0211) en de wijnen en mousserende wijnen (COICOP 0212) vormen de accijnzen die geïnd worden door de federale overheid belastingen op de producten die aan de bron worden afgehouden. De accijnzen zijn bijgevolg gekoppeld aan de plaats van productie en niet aan de woonplaats van het gezin.

Net zoals voor de COICOP 0122 wordt de informatie van het HBO nationaal gebruikt voor de referentie jaren om het deel te bepalen dat door de huishoudens is geconsumeerd buiten Horeca en dat dus overeenstemt met hun consumptieve uitgaven. Bijgevolg werd beslist de uitgaven aan geestrijke dranken te verdelen volgens de bewerkte bestedingen van het HBO voor geestrijke dranken en die aan wijnen en mousserende wijnen zoals de bewerkte bestedingen van het HBO voor wijnen en mousserende wijnen.

Voor de bieren (COICOP 0213) vormt de informatie van de leden van de Vereniging van Belgische Brouwers over hun bierproductie in België, in de nationale rekeningen, de belangrijkste bron voor het ramen van de hoeveelheid verkochte bieren. Ook hier slaat de regionale dimensie op de plaats van productie, die kan verschillen van de woonplaats van de gezinnen.

Net zoals voor de andere delen van de COICOP 021 worden de bewerkte gegevens van het HBO gebruikt als verdeelsleutel.

2.2.3.2.2 COICOP 022 Tabak en smokkel van sigaretten

De volumes tabak volgens de Administratie voor Douane en Accijnzen, worden aangeleverd per plaats van productie of verkoop en die valt niet noodzakelijk samen met de woonplaats van de consument. Er moet dus een alternatieve methode gevonden worden.

Deze bestedingen worden regionaal verdeeld zoals de bewerkte gegevens van het HBO, ondanks het feit dat de bestedingen uit het HBO gemiddeld genomen drie keer lager liggen dan diegene die op nationaal niveau geraamd worden op basis van de gegevens over de accijnzen.

Een andere beoogde piste bestond uit het gebruik van gegevens van de gezondheidsenquêtes (percentage rokers), gecombineerd met demografische gegevens (gemiddelde bevolking ouder dan 15 jaar). De eerst geciteerde gegevens zijn echter enkel om de 4 tot 5 jaar beschikbaar.

2.2.3.2.3 COICOP 023 Verdovende middelen

Om deze bestedingen te regionaliseren, worden de bewerkte gegevens van het HBO voor tabak (COICOP 022) gebruikt.

2.2.3.3 COICOP 04 HUISVESTING, WATER, GAS, ELEKTRICITEIT EN ANDERE BRANDSTOFFEN

2.2.3.3.1 COICOP 041 Werkelijke woninghuur (huurders)

In de inkomensrekeningen van de huishoudens worden de reële huren als element van het netto-exploitatatieoverschot, beschouwd als een inkomen voor de eigenaar. Vandaar dat de regionalisering gebeurt volgens de woonplaats van de eigenaar op basis van informatie die vermeld staat in de belastingaangiften of die rechtstreeks bekomen wordt van de Administratie van het Kadaster, met name het kadastraal inkomen. In het kader van de consumptieve bestedingen moet de regionale verdeling echter gebeuren op basis van de woonplaats van de huurder, die niet noodzakelijk samenvalt met de woonplaats van de eigenaar.

Om de nationale methode te kunnen gebruiken, moet het aantal verhuurde woningen per type en de gemiddelde prijs op het niveau van de gewesten en per woonplaats gekend zijn. De tienjaarlijkse telling geeft per gewest en zelfs per gemeente het aantal woningen dat wordt gehuurd (huurder) of niet (gebruikt door de eigenaar) en de huurgelden per woningtype. Voor de tussenliggende jaren is het aantal bouwvergunningen beschikbaar tot op het niveau van de gemeenten, maar niet het aantal woningen dat is afgebroken. Deze bron geeft evenmin aan of het goed wordt verhuurd of bewoond door de eigenaar ervan. Het is dus niet mogelijk om voor de tussenliggende jaren het aantal huurwoningen volgens de woonplaats te bekomen. Bovendien zijn de betaalde huurgelden evenmin gekend.

Om de bestedingen voor werkelijke woninghuur per gewest op te splitsen is het bijgevolg niet mogelijk om gebruik te maken van de sleutels van de inkomensrekeningen van de huishoudens, noch om de nationale methode te hernemen.

Er moeten dus andere bronnen en methodes worden beoogd.

Een ervan zou erin bestaan de informatie van het HBO met betrekking tot de werkelijke woninghuur te gebruiken. Het is waarschijnlijk zo dat de meeste huishoudens die aan het onderzoek deelnemen een huur opgeven die overeenstemt met de werkelijkheid, hoewel er verwarring kan bestaan over het feit of de lasten al dan niet moeten worden inbegrepen. De resultaten van het onderzoek zijn echter volatiel, zowel tussen de gewesten als tussen de jaren, en dit zelfs wanneer de bewerkte gegevens worden gebruikt.

Voor de recentste jaren kan de informatie afkomstig van de EU-SILC enquête (Statistics on Income and Living Conditions) worden gebruikt. Deze enquête is in België en in enkele Europese landen opgestart in 2003. Vanaf 2004 worden de resultaten ervan gepubliceerd. Hoewel de enquête, die betrekking heeft op ongeveer 6.000 huishoudens, vooral gebruikt wordt om de materiële levensomstandigheden en de risico's op armoede in

kaart te brengen, bevat ze eveneens een relatief gedetailleerd luik over de huisvesting.

Sommige vragen hebben betrekking op het feit of het gezin eigenaar of huurder van de woning is, terwijl andere het mogelijk maken de woning op te splitsen in verschillende categorieën. Een andere nuttige vraag in het kader van de regionalisering van de werkelijke woninghuur volgens de woonplaats van de consument is die met betrekking tot het bedrag van de huur exclusief kosten. ADS verstrekke, per gewest, informatie over het aantal huishoudens dat huurder en/of eigenaar is en over de werkelijke woninghuur volgens de gegevens van de EU-SILC-enquêtes voor de jaren 2003 tot 2011.

Na de twee bronnen (HBO en EU-SILC) te hebben vergeleken, werd beslist de informatie van EU-SILC te gebruiken voor de jaren die gedekt worden door deze enquête. Voor de periode 1995-2002 worden ze geretropoleerd op basis van de evoluties in de bewerkte gegevens van het HBO (zelfs al kennen die licht uiteenlopende evoluties voor de overlappende periode).

Er werden andere alternatieve bronnen geanalyseerd (telling, index van de prijzen van niet-sociale huurwoningen, regionale observatoria van de huurprijzen, fiscale statistieken, huurovereenkomsten, enz.) maar deze bieden geen informatie die voor de volledige periode gebruikt kan worden of ze verstrekken geen afzonderlijke informatie voor de huurders en de eigenaars.

2.2.3.3.2 COICOP 042 Toegerekende woninghuur (eigenaars)

Voor de toegerekende woninghuur als element van de consumptieve bestedingen is de consument de eigenaar. De regionaliseringssleutel valt bijgevolg samen met de sleutel die gebruikt wordt in het kader van de regionalisering van de toegerekende woninghuur als element van het netto exploitatie-resultaat (B.2n).

Deze verdeelsleutel is gebaseerd op de waarde, per arrondissement, van het kadastraal inkomen dat opgegeven wordt in de belastingaangifte voor een eigenaar die zijn eigen huis gebruikt als hoofdverblijfplaats (rubriek 1001). De toegerekende woninghuur dekt ook de tweede niet-verhuurde woningen. In rubriek 1061 van de belastingaangiftes is het kadastraal inkomen opgenomen voor de huizen of appartementen die men bezit, maar die niet verhuurd worden of verhuurd worden om niet-professionele redenen. Slechts een deel van deze woningen wordt niet verhuurd en wordt door de eigenaar gebruikt als tweede verblijfplaats (informatie afkomstig uit de tienjaarlijkse telling). Dit deel (rubriek 1061 partim) wordt voor elk arrondissement toegevoegd aan de waarde van het kadastraal inkomen aangegeven in rubriek 1001, om zo de waarde te bekomen van het kadastraal inkomen van de bewoonde woningen of de woningen die de eigenaar wel in zijn bezit heeft maar niet verhuurt.

Naar aanleiding van een wetswijziging is vanaf het aanslagjaar 2006 (inkomsten 2005) de verplichting om het kadastraal inkomen aan te geven enkel nog van toepassing in zeer specifieke gevallen. Zo moet dit bijvoorbeeld aangegeven worden wanneer er wijzigingen worden aangebracht die een impact hebben op het oorspronkelijk kadastraal inkomen of wanneer een hypothecaire lening wordt terugbetaald die dateert van voor 1 januari 2005. Bijgevolg, en dit vanaf de versie februari 2015 van de regionale rekeningen, worden de kadastrale inkomens zoals die geregistreerd staan bij de Administratie van het Kadaster gebruikt als basis voor de regionale verdeling en dit vanaf datajaar 2005.

Bovendien mag niet worden vergeten dat de waarde van het kadastraal inkomen vastligt (m.u.v. index en inflatie) sinds de bepaling ervan in 1975. Het is bijgevolg noodzakelijk om dit kadastraal inkomen te actualiseren naar de huidige waarde ervan. Hiervoor wordt informatie gebruikt met betrekking tot de verkoopprijzen van woningen die bepaald worden door Stadim¹, om een evolutiecoëfficiënt van de woningprijzen per arrondissement te berekenen. Deze coëfficiënt houdt rekening met het onderscheid tussen de verkopen van appartementen en van huizen/villa's, alsook met de respectieve gemiddelde verkoopprijs per arrondissement. Zo wordt een geactualiseerde waarde van het kadastraal inkomen bekomen per administratief niveau (van het arrondissement tot het gewest). Die waarde dient dan als basis voor de regionale verdeling van de toegerekende woninghuur als element van het netto-exploitatieresultaat.

¹ Studie- en consultancybureau gespecialiseerd in vastgoed, waarvan de cijfers opgenomen zijn in de 'vastgoedgidsen'.

De verdeling van de toegerekende woninghuur als element van de inkomens van de huishoudens (B.2n) wordt ook gebruikt om de toegerekende woninghuur (COICOP 042) als element van de consumptieve bestedingen regionaal te verdelen.

2.2.3.3.3 COICOP 044 Watervoorziening en overige diensten i.v.m. woningen

Op nationaal niveau worden andere bronnen dan het HBO enkel voor een deel van deze COICOP gebruikt. Het gaat om het bedrag dat de huishoudens betalen voor het ophalen van huishoudelijk afval (COICOP 0442) door de intercommunales.

De bedragen die door de huishoudens betaald worden voor het ophalen van huishoudelijk afval zijn beschikbaar in de rekeningen van de lokale en provinciale administraties. Wel is het zo dat de detailgegevens per gewest, die gebruikt worden als basis voor de berekeningen in de nationale rekeningen, pas vanaf 2006 bestaan.

Andere informatiebronnen werden bestudeerd, zoals de EU-SILC-enquête en de hoeveelheden opgehaald afval. Die informatiebronnen zijn voor een langere periode beschikbaar.

De EU-SILC-enquête bevat twee vragen met betrekking tot het maandelijks bedrag dat betaald wordt voor het ophalen van afval, één voor de eigenaars en één voor de huurders. Vóór 2004 werd er geen onderscheid gemaakt met de overige kosten, wat het gebruik van deze bron problematisch maakt.

De hoeveelheden gemeentelijk afval die jaarlijks worden opgehaald zijn eveneens per gewest beschikbaar bij ADS, volgens de plaats waar de verbrandingsoven gelegen is, of per intercommunale via het BIM (Brussels Instituut voor Milieubeheer, Brussel), de OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, Vlaanderen) en het OWD (Office Wallon des Déchets, Wallonië). Deze bron werd evenwel niet weerhouden omdat hierbij verondersteld wordt dat de prijzen overal identiek zijn. De prijs voor afvalbeheer verschilt echter van de ene gemeente tot de andere en is ofwel rechtstreeks gekoppeld aan de geproduceerde hoeveelheid afval, ofwel forfaitair bepaald.

De bewerkte gegevens van het HBO kunnen eveneens gebruikt worden voor de gehele periode of als aanvulling op andere informatie, zoals voor andere COICOP's het geval is.

Uiteindelijk werd beslist om de informatie te nemen die beschikbaar is in de overheidsrekeningen. Die wordt ook gebruikt in de nationale rekeningen, en dit voor de jaren 2006 en volgende. Voor de jaren daarvoor worden de gegevens geretropoleerd volgens de jaarlijkse groei van de bewerkte bestedingen van het HBO voor het ophalen van huishoudelijk afval.

2.2.3.4 COICOP 05 STOFFERING, HUISHOUDELIJKE APPARATEN EN DAGELIJKS ONDERHOUD VAN DE WONING

Voor deze COICOP wordt in de nationale rekeningen andere informatie dan het HBO gebruikt voor de raming van de huishoudelijke diensten als onderdeel van de uitgaven voor 'overige diensten voor de woning en huishoudelijke diensten' (COICOP 0562).

De uitgaven voor huishoudelijke diensten die geleverd worden door personen waarvan de werkgevers huishoudens zijn (product 97A01), slaan op lonen voor het product 97A01 en zijn beschikbaar in de nationale rekeningen tot op het niveau van de arrondissementen. Ze worden dan ook gebruikt als regionale verdeelsleutel.

De waarde van door particulieren aangekochte PWA-cheques is beschikbaar bij de RVA en dit voor de drie gewesten volgens de plaats waar de koper van de cheque woont. Deze gegevens worden gebruikt als verdeelsleutel.

Wat de dienstencheques betreft, is de hoeveelheid die verkocht wordt aan particulieren beschikbaar bij de RVA per gewest waar de koper woont. Gezien de prijs¹ overal identiek is, wordt de ruimtelijke verdeling van het aantal cheques gebruikt als verdeelsleutel.

¹ Vanaf januari 2015 is dit echter een regionale bevoegdheid, wat een aanpassing van de sleutel noodzakelijk zou kunnen maken.

2.2.3.5 COICOP 06 GEZONDHEIDSUITGAVEN

De uitgaven voor gezondheidszorg, die rechtstreeks gedragen worden door de huishoudens, zijn samengesteld uit bestedingen voor geneesmiddelen en andere farmaceutische producten en therapeutische uitrustingen (COICOP 061), voor geneeskundige, tandheelkundige en paramedische diensten (buiten het ziekenhuis) (COICOP 062) en voor verpleging in ziekenhuizen en gelijkgestelde diensten (COICOP 063).

2.2.3.5.1 COICOP 061 Geneesmiddelen en andere farmaceutische producten

De regionale dimensie van de btw-omzet en van de boekhouding van de ziekenhuizen heeft betrekking op de plaats van productie. In het kader van de regionalisering van de consumptieve bestedingen van de huishoudens moet men echter de informatie hebben volgens de woonplaats van de consument die verschillend kan zijn van de plaats van productie. Er moet bijgevolg een alternatieve bron worden gevonden.

De gegevens van het RIZIV kunnen worden gebruikt. Die worden reeds aangewend voor de regionale verdeling van de sociale overdrachten in natura die door de overheidsadministraties worden geleverd aan de huishoudens. Die informatie slaat echter op het deel dat terugbetaald wordt door het RIZIV en niet op het deel dat ten laste blijft van de patiënt (remgeld). Aan het RIZIV werd informatie gevraagd over het remgeld. De ontvangen bedragen lagen echter beduidend lager dan diegene in de nationale rekeningen¹. Het is namelijk zo dat het persoonlijk aandeel ten laste van de patiënten gebaseerd is op de officiële tarieven van de erelonen of prestaties. De overschrijdingen van erelonen (niet-geconventioneerde artsen) en de niet-terugbetaalde geneesmiddelen zijn niet opgenomen in de van het RIZIV ontvangen remgelden. Na onderzoek blijkt dat deze informatie nergens beschikbaar is.

Er werd beslist om de gegevens van het RIZIV met betrekking tot de terugbetalingen van farmaceutische prestaties te gebruiken als verdeelsleutel voor COICOP 061 voor de jaren 2000 tot 2010. Voor 1999 werd een gemiddelde voor de periode van 2000 tot 2002 als verdeelsleutel gebruikt.

2.2.3.5.2 COICOP 062 Geneeskundige, tandheelkundige en paramedische diensten (buiten het ziekenhuis) en COICOP 063 Verpleging in ziekenhuizen en gelijkgestelde diensten

Op nationaal niveau worden de consumptieve bestedingen van de huishoudens voor beide COICOP-rubrieken berekend volgens de 'commodity flow'-methode. Die kan echter niet worden toegepast op regionaal niveau aangezien gebruik wordt gemaakt van bronnen die op regionaal niveau niet beschikbaar zijn of die niet gebruikt kunnen worden voor de regionalisering volgens de woonplaats. Bijgevolg moeten alternatieve bronnen worden gevonden om de bestedingen van de COICOP's 062 en 063 volgens woonplaats uit te splitsen.

Net zoals voor de farmaceutische prestaties (COICOP 061) kan de informatie van het RIZIV m.b.t. de terugbetalingen worden gebruikt.

Het is echter noodzakelijk om over afzonderlijke gegevens te beschikken voor de uitgaven buiten het ziekenhuis (COICOP 062) en erinnen (COICOP 063). In de statistieken van het RIZIV wordt dat onderscheid gemaakt in functie van de toestand van de patiënt (al dan niet opgenomen in het ziekenhuis). Het onderscheid tussen de COICOP's 062 en 063 wordt in de nationale rekeningen gemaakt in functie van de plaats waar de zorgen worden verleend (in een ziekenhuis of niet). De zorgen in een dagkliniek en de raadplegingen bij specialisten in een kabinet van het ziekenhuis worden bijgevolg verschillend ingedeeld.

In aanvulling op de reeds beschikbare gegevens heeft het RIZIV ons voor de jaren vanaf 2005 de opsplitsing aangeleverd van de uitgaven (per aard) binnen en buiten een ziekenhuis (volgens hun definities), en dit tot op het niveau van de arrondissementen. Deze informatie wordt vanaf 2005 gebruikt als verdeelsleutel. Om de bestedingen voor de periode 2000 tot 2004 te ramen, werd voor de periode 2005-2011 de gemiddelde verhouding gemeten tussen enerzijds de uitgaven voor ambulatoire zorgen en anderzijds de uitgaven voor verpleging in het ziekenhuis per arrondissement. Die verhoudingen werden voor de jaren vóór 2005 toegepast op de totalen volgens het RIZIV per arrondissement om te komen tot een regionale verdeelsleutel voor beide COICOP-rubrieken. Voor

¹ Deze vaststelling geldt ook voor de COICOP's 062 en 063.

het jaar 1999 werd een gemiddelde voor de periode van 2000 tot 2002 gebruikt als verdeelsleutel.

2.2.3.6 COICOP 07 TRANSPORT

2.2.3.6.1 COICOP 071 Aankoop van particuliere voertuigen

De ramingen op nationaal niveau gebeuren volgens een methode waarbij de prijs (beschikbaar via de FOD Economie) vermenigvuldigd wordt met het aantal (dat wordt aangeleverd door de Directie Inschrijvingen van Voertuigen, DIV). Hetzelfde geldt voor het regionaal niveau waarbij enkele hypothesen worden gehanteerd (met name wat de prijzen betreft). In de gegevens van de DIV blijkt het echter onmogelijk om vóór mei 2012¹ de link te leggen tussen de inschrijving van een voertuig en de woonplaats van de koper op het ogenblik van de inschrijving². Voor de jaren daarvoor moet dus een andere werkwijze gevolgd worden.

De aankopen van particuliere voertuigen omvatten de aankopen van nieuwe wagens, van tweedehandswagens evenals van motorfietsen.

Voor de aankopen van nieuwe wagens gebeurt de regionalisering in twee fasen. Aan de regionale verdeling van de aankopen van nieuwe wagens exclusief de belasting op de inverkeersstelling (BIV)³ wordt de geraamde regionale waarde van de BIV toegevoegd.

De gemiddelde prijs (P) van de FOD Economie wordt als dusdanig overgenomen aangezien deze vooral gebaseerd is op de catalogusprijs (inclusief btw) en identiek is voor het volledige grondgebied. De kortingen worden verondersteld dezelfde te zijn in het hele land.

Enkel de nieuwe wagens die aangekocht worden door particulieren (Q) worden in overweging genomen. Er wordt verondersteld dat het deel van de nieuwe wagens dat daadwerkelijk door particulieren wordt aangekocht buiten iedere professionele activiteit (89,7 %) gelijk is in heel België.

Idealiter dient het nationaal bedrag verdeeld te worden volgens de inschrijvingen van nieuwe wagens per gewest, ongeacht of dit gebeurt door particulieren of door personen waarvan het type ongekend is (noch rechtspersonen, noch natuurlijke personen) en dit per type brandstof (benzine, diesel en LPG) en per vermogensniveau. De inschrijvingen van nieuwe wagens en het voertuigenpark, die beschikbaar zijn in de transportdatabank van het Federaal Planbureau (waarin de gegevens van de DIV opgenomen zijn⁴), zijn evenwel enkel beschikbaar per type brandstof en niet per vermogenscategorie. De aankopen van wagens door particulieren per type brandstof worden regionaal verdeeld volgens de inschrijvingen door particulieren, en de aankopen door personen van een ongekend type worden verdeeld op basis van het voertuigenpark dat in het bezit is van personen waarvan het type ongekend is. Vanaf 2008 dient ook rekening te worden gehouden met de ecoboni voor het Waals Gewest om te komen tot de regionale verdeling van de aankopen van nieuwe wagens exclusief de BIV.

Daarna dient het regionaal bedrag van de BIV te worden toegevoegd dat eigen is aan de aankoop van nieuwe wagens door particulieren. Het totale regionale bedrag van de BIV is gekend tussen 2002 en 2010 en wordt geretropoleerd voor de jaren 1999 tot 2001 via een voortschrijdend gemiddelde over drie jaar. Deze belasting wordt echter toegepast op zowel nieuwe als op tweedehandsvoertuigen en betreft zowel particulieren als ondernemingen. Vandaar dat een regionale waarde van de BIV dient te worden geraamd met betrekking tot de aankoop van nieuwe voertuigen door particulieren. Hierote wordt het deel van de BIV met betrekking tot de aankoop van nieuwe wagens door particulieren uit de nationale rekeningen overgenomen en toegepast op het totale regionale bedrag van de BIV.

Voor de aankopen van tweedehandswagens gebeurt de regionalisering eveneens in twee fasen. Aan de regionale verdeling van de aankopen van tweedehandswagens exclusief de BIV wordt de geraamde regionale waarde van de BIV toegevoegd.

¹ Dit als gevolg van een wijziging van het informaticaprogramma.

² Hier is er sprake van inschrijvingen per vermogenscategorie (PK).

³ In elk geval tot 1 januari 2011 aangezien daarna het Vlaams Gewest zijn eigen tarieven toepast en de FOD niet langer bevoegd is voor de BIV.

⁴ In deze databank is de informatie beschikbaar zonder onderscheid tussen de vermogenscategorieën. Deze bevat de informatie voordat de DIV overgeschakeld is naar haar nieuwe software.

Net zoals voor de aankopen van nieuwe wagens worden hypothesen gehanteerd op het niveau van de aankoop prijs (P). De officiële waarde bepaling en de waarde verminderingen zijn dezelfde in het hele land, gezien ze gebaseerd zijn op informatie van de Autogids die identieke waarden voor het hele land opgeeft. De marge van de garagehouders, die bepaald wordt door FEDERAUTO, wordt eveneens verondersteld identiek te zijn voor het hele grondgebied.

Om het nationale bedrag van de aankopen van tweedehandswagens met tussenpersoon en onderworpen aan de btw te verdelen, moeten de inschrijvingen per leeftijdscategorie voor dit type verkopen (met tussenpersoon, vignet 904) gekend zijn. Die zijn echter pas beschikbaar vanaf mei 2012. Er werd bijgevolg een proxy gebruikt. Het betreft de verdeling van de totale inschrijvingen van tweedehandstvoertuigen per gewest (Q). Deze laatste zijn beschikbaar voor België en het Waals Gewest voor de volledige periode en voor de twee andere gewesten in 2003 en vanaf 2005. De ontbrekende jaren worden bepaald op basis van het gewicht van de twee gewesten in het totaal, exclusief het Waals Gewest.

Via de combinatie van de aankoop prijs (P) en de totale inschrijvingen (Q) kan een onderverdeling tussen de gewesten van het bedrag van de aankopen van tweedehandstvoertuigen exclusief BIV worden bekomen. De methode voor het bepalen van de waarde van de BIV is vergelijkbaar met de methode die gebruikt wordt voor de aankoop van nieuwe wagens, behalve dat in plaats van het deel van de BIV met betrekking tot de aankoop van nieuwe wagens door particulieren, het deel wordt genomen met betrekking tot de aankoop van tweedehandswagens door particulieren.

Net zoals voor de aankopen van nieuwe voertuigen en tweedehandstvoertuigen, is het niet mogelijk de nationale methode te hanteren voor de aankopen van motorfietsen. Wat de gemiddelde verkoopprijs (P) betreft, wordt verondersteld dat die gelijk is over het ganse land. Zelfs al kan de korting verschillen, de btw en de catalogusprijs, die het grootste deel van de prijs uitmaken, verschillen niet tussen de gewesten. Gezien de inschrijvingen van nieuwe motorfietsen niet beschikbaar zijn, wordt voor de verdeling van de nationale uitgaven het motorfietspark in het bezit van particulieren per gewest (Q; beschikbaar in de transportdatabank van het Federaal Planbureau (dat de gegevens van de DIV overneemt)) gebruikt.

2.2.3.6.2 COICOP 072 Kosten gekoppeld aan het gebruik van particuliere voertuigen

Deze COICOP gebruikt andere bronnen dan het HBO voor het ramen van de bestedingen voor brandstoffen (COICOP 0722), voor het onderhoud en de herstelling van persoonlijke voertuigen (COICOP 0723) en voor de andere diensten die verbonden zijn aan persoonlijke voertuigen (COICOP 0724).

Voor de uitgaven voor brandstoffen (COICOP 0722) is het mogelijk om, mits enkele hypothesen, de nationale methode te gebruiken, waarbij informatie over prijzen en volumes wordt gecombineerd.

De prijzen kunnen als dusdanig worden overgenomen. Het gaat hier immers om het gemiddelde van de maximale dagtarieven die officieel worden gepubliceerd voor de brandstoffen en deze zijn dezelfde voor het hele Belgische grondgebied.

Voor de gemiddelde jaarlijkse consumptie van brandstof wordt de nationale informatie overgenomen. Het is namelijk niet mogelijk rekening te houden met de verschillen in samenstelling van het voertuigenpark tussen de gewesten volgens de woonplaats van de eigenaar.

Het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers door motorfietsen wordt eveneens overgenomen uit de nationale rekeningen.

Voor de wagens daarentegen is de informatie over het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers vanaf 2006 beschikbaar via de FOD Mobiliteit per gewest en per type brandstof (benzine, diesel en LPG). Voor de jaren daarvoor wordt het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers geraamd. Allereerst wordt vanaf 2006 het aandeel van elk gewest in de nationale waarde berekend. Vervolgens wordt een voortschrijdend gemiddelde over drie jaar van deze ratio bepaald. Door de aldus bekomen aandelen per gewest te vermenigvuldigen met het gemiddeld aantal jaarlijks afgelegde kilometers dat wordt waargenomen in België, wordt een raming bekomen van het aantal afgelegde kilometers in elk van de drie gewesten van het land.

Bij gebruik van deze informatie, mag niet worden vergeten dat het gaat om de overzichten van de jaarlijks

afgelegde kilometers opgemaakt door de technische controles (GOCA), afhankelijk van de plaats waar de technische controle wordt uitgevoerd. Er wordt dus verondersteld dat de eigenaars van voertuigen een centrum kiezen dat gelegen is in het gewest waar ze wonen.

Om de aankopen van brandstof te bekomen, dient de prijs te worden vermenigvuldigd met de gemiddelde consumptie, het aantal afgelegde kilometers en het voertuigenpark. Dit laatste is voor de volledige periode beschikbaar per brandstof en dit zowel voor motorfietsen als voor wagens.

De uitgaven verbonden aan het onderhoud en de herstelling van particuliere voertuigen (COICOP 0723) zijn samengesteld uit twee delen: een bedrag dat rechtstreeks wordt betaald door de huishoudens en een ander bedrag dat onrechtstreeks wordt betaald door de huishoudens via de verzekeringsmaatschappijen.

De bestedingen die rechtstreeks ten laste zijn van de huishoudens worden geraamd via de methode die gebruikt wordt op nationaal niveau, waarbij rekening wordt gehouden met de hypothese van uniformiteit van de prijzen in het land (identieke CPI) wegens het gebrek aan beschikbare informatie. De bedragen voor de referentie jaren (2000, 2005 en 2010) worden verdeeld op basis van de bewerkte informatie van het HBO (zonder 'outliers' en als gewogen voortschrijdend gemiddelde over drie jaar). De tussenliggende jaren evolueren in functie van het aantal afgelegde kilometers door voertuigen in het bezit van particulieren. Deze worden bekomen door het aantal afgelegde kilometers te vermenigvuldigen met het voertuigenpark; beide gegevens zijn per gewest beschikbaar voor de volledige periode (zie COICOP 0722).

De bestedingen die ten laste zijn van de verzekeraars worden verdeeld op basis van de verdeling van het voertuigenpark in het bezit van particulieren volgens hun woonplaats. Het gaat om dezelfde verdeelsleutel als diegene die gebruikt wordt in de inkomensrekeningen van de huishoudens voor de verdeling van de transactie D.72 (Schadeverzekeringssuitkeringen).

De andere diensten verbonden aan particuliere voertuigen (COICOP 0724) zijn samengesteld uit kosten verbonden aan de verhuur van voertuigen en uit rijlessen die gegeven worden door autorij scholen.

Wat de huur van voertuigen betreft, hetzij via het ter beschikking stellen van voertuigen door de werkgever ofwel via eigenlijke huur, kan de nationale methode gevolgd worden. Voor de referentie jaren (2005 en 2010) worden de bewerkte gegevens van het HBO per gewest overgenomen. Voor de tussenliggende jaren worden de bedragen geraamd op basis van de jaarlijkse evoluties van het voertuigenpark ingeschreven door rechtspersonen. Dit park wordt geëvalueerd door de inschrijvingen van het desbetreffende jaar en van de drie voorgaande jaren te nemen. Voor de uitgaven aan autorij scholen wordt de nationale methodologie overgenomen mits de veronderstelling dat de leerling-bestuurders niet naar autorij scholen gaan buiten het gewest waar ze wonen. Dit is zeer goed mogelijk gezien de taalverschillen of verkeersproblemen (met name in Brussel). De regionale verdeling van de omzet volgens de btw (met de opsplitsing per vestiging voor de multiregionale eenheden), verhoogd met de btw, van de bedrijfstak 85.531 wordt gebruikt als verdeelsleutel.

2.2.3.6.3 COICOP 073 Vervoerdiensten

De vervoerdiensten omvatten de openbare vervoerdiensten via het spoor (COICOP 0731), per autobus of andere transportmiddelen (COICOP 0732) alsook het luchtvaarttransport (COICOP 0733).

De regionalisering van de bestedingen voor openbaar vervoer via het spoor (COICOP 0731) kan niet gebaseerd worden op de jaarverslagen van de NMBS die enkel informatie verschaffen over de inkomsten op het niveau van het Rijk. Er dient bijgevolg een proxy te worden gevonden om de verdeling van de bestedingen tussen de gewesten te kunnen bepalen.

Voor de NMBS zijn er nog andere statistieken beschikbaar; o.a. het aantal reizigers dat is ingestapt in een station¹, de verkoopstatistieken (hoewel deze laatste geen enkele aanwijzing geven over de treinen die genomen worden door de reizigers). Geen van deze informatie is echter bruikbaar voor de verdeling naar woonplaats.

¹ NMBS Mobility, Tellingen reizigers, 2009

De *Studiedienst van de Vlaamse Regering* publiceert het aantal reizigers-kilometers¹ voor de drie gewesten van het land tot in 2009 en met een onderscheid tussen binnenlands en internationaal verkeer. Deze gegevens, geregistreerd op de plaats waar de spoorweg zich bevindt, werden aangeleverd door de NMBS. Ze verwijzen dus niet naar de woonplaats van de consument.

De bewerkte gegevens van het HBO - hoewel hun niveau lager is en hun jaarevolutie verschilt van de evolutie die wordt waargenomen op het niveau van de nationale bronnen - vormen de enige informatie die beschikbaar is voor de volledige periode en per woonplaats. Bij gebrek aan beter worden de bewerkte gegevens van het HBO (COICOP 0731) gebruikt als basis voor de regionale verdeling van de uitgaven aan openbare vervoerdiensten via het spoor.

Voor het overig openbaar vervoer per autobus of andere vervoersmiddelen (COICOP 0732) zijn de jaarrekeningen beschikbaar voor de volledige periode. De inkomsten van deze vennootschappen worden echter geregistreerd volgens de vestigingsplaats van de transportfirma's en niet volgens de woonplaats van de gebruiker. Dit vormt vooral een probleem voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangezien de MIVB zowel wordt gebruikt door de Brusselaars als door de ingezetenen van de twee andere gewesten. De vennootschappen De Lijn en TEC genieten eveneens van de bestedingen van de inwoners die wonen buiten het gewest van de vestigingsplaatsen van deze ondernemingen, zelfs al is dit waarschijnlijk minder het geval voor de bussen van de TEC.

Er is informatie over het gebruik van het openbaar vervoer beschikbaar in de mobiliteitsenquêtes MOBEL (1999) en BELDAM (2010), maar de gebruikpercentages van de andere vervoermaatschappijen lijken zeer laag. In 2010 gebruikte slechts 4 % van de Walen minder dan 2 keer per maand De Lijn, 12 % van de Brusselaars minder dan 1 keer per maand en 12 % meer dan twee keer per maand. De TEC werd door 2 % van de Vlamingen minder dan 1 keer per maand gebruikt en voor de Brusselaars bedraagt dit cijfer 7 %. Wat de MIVB betreft, heeft 6 % van de Vlamingen er minder dan 1 keer gebruik van gemaakt, tegenover 7 % voor de Walen. Hoewel een groot aantal mensen naar Brussel gaat voor het werk of in hun vrije tijd, wordt dit niet weerspiegeld in deze enquête. Er bestaan ook enquêtes over de mobiliteit in Vlaanderen en voor de GEN-zone, maar de resultaten ervan zijn niet bruikbaar.

Uiteindelijk werden de bewerkte gegevens van het HBO gebruikt als verdeelsleutel. Hoewel het niveau en de jaar-op-jaarevolutie van de HBO-gegevens op niveau van het Rijk verschillen van die van het bedrag uit de nationale rekeningen, gaat het om de enige beschikbare gegevens per gewest van woonplaats voor de volledige periode.

In de nationale rekeningen zijn de uitgaven voor luchtvervoer (COICOP 0733) gebaseerd op informatie met betrekking tot de plaats van productie of op de gegevens van de betalingsbalans. Beide zijn niet bruikbaar voor de regionale verdeling.

Er zijn twee mogelijke verdeelsleutels. Het gaat enerzijds om de regionale verdeling van het beschikbaar inkomen en anderzijds om de bewerkte gegevens van het HBO. Na analyse en om tot een broncoherentie met de bestedingen voor toeristische reizen te komen (zoals dit het geval is op nationaal niveau), werd beslist om de uitgaven volgens het HBO van de huishoudens voor toeristische reizen (COICOP 096) te gebruiken als regionale verdeelsleutel van de COICOP 0733.

2.2.3.7 COICOP 09 RECREATIE EN CULTUUR

Enkel een deel van de recreatieve en culturele diensten worden in de nationale rekeningen geraamd met behulp van andere bronnen dan het HBO.

2.2.3.7.1 COICOP 094 TV-abonnement, loterijen en andere recreatieve en culturele diensten

Voor het deel aan uitgaven voor diensten i.v.m. recreatie en cultuur die niet rechtstreeks geraamd worden op basis van de resultaten van het HBO, is het niet mogelijk de nationale methodologie te volgen aangezien de desbetreffende bronnen betrekking hebben op de plaats van productie en niet op de woonplaats. Gelegenheden

¹ Dit aantal wordt bekomen door het aantal reizigers te vermenigvuldigen met de tariefafstanden en op territoriale basis.

voor kansspelen, de casino's en de bioscopen zijn vaak geconcentreerd in de agglomeraties. Bijgevolg dienen andere ramingsmethodes te worden gevonden.

De diensten inzake ontspanning, sport en cultuur (COICOP 0941 en 0942) kunnen regionaal verdeeld worden zoals de bewerkte gegevens van het HBO voor deze uitgaven ofwel volgens de gemiddelde bevolking.

Voor de kansspelen (COICOP 0943) maken de bewerkte gegevens van het HBO of de gemiddelde bevolking ouder dan 18 jaar deel uit van de mogelijke verdeelsleutels.

Voor de uitgaven aan recreatieve en culturele diensten (COICOP 094) is de keuze uiteindelijk gevallen op een uniforme methode, ongeacht de bronnen die gebruikt worden op nationaal niveau. De bewerkte gegevens van het HBO worden gehanteerd als verdeelsleutel, wat gerechtvaardigd wordt door de beschikbaarheid van de informatie voor de volledige periode, alsook door het feit dat het grootste deel van deze COICOP op nationaal niveau geraamd wordt via de gegevens van het HBO.

2.2.3.7.2 COICOP 096 Pakketreizen

Gezien de uitgaven voor all-in reizen op nationaal niveau geraamd worden op basis van de output van de touroperators en de reisbureaus, is het niet mogelijk regionaal dezelfde informatie te gebruiken aangezien de plaatsen van productie niet noodzakelijk overeenstemmen met de woonplaats van de huishoudens. Bovendien is de informatie van de betalingsbalans niet bruikbaar op regionaal niveau.

Voor deze bestedingen gebeurt de regionalisering op basis van de informatie van het HBO, na verwijdering van de 'outliers' en na toepassing van een gewogen voortschrijdend gemiddelde over drie jaar.

2.2.3.8 COICOP 10 ONDERWIJS

De uitgaven van huishoudens voor onderwijs omvatten diegene die verstrekt worden door de overheid (COICOP 101 tot 104) en door IZW's ten behoeve van de huishoudens (COICOP 105).

Het grootste deel van de uitgaven voor onderwijs maken deel uit van de consumptieve bestedingen van de overheid (P.31_S.13) (cf. supra, punt 2.1.1.1.1). Voor een aantal uitgaven moeten de gezinnen betalen (o.a. kosten voor toezicht, inschrijvingskosten, kosten voor cursussen en examens).

Dit rechtvaardigt het gebruik van dezelfde verdeelsleutel. De sleutel bestaat uit een verdeling van de leerlingen/ studenten volgens hun woonplaats per studieniveau (kleuter- en basisonderwijs, secundair, hoger niet-universitair en universitair onderwijs) in combinatie met de budgetten voor onderwijs per Gemeenschap en studieniveau. Deze sleutel is beschikbaar voor de volledige periode.

Het onderwijs verstrekt door IZW's heeft vooral betrekking op de onderwijsprogramma's die bestemd zijn voor volwassenen. Het grootste deel ervan maakt deel uit van de consumptieve bestedingen van de IZW's (P.31_S.15). Ook voor dit onderwijs moeten de gezinnen een deel betalen. Hier is het dus eveneens gerechtvaardigd om dezelfde verdeelsleutel te gebruiken. Hij bestaat uit de gemiddelde bevolking ouder dan 18 jaar (cf. infra, punt 2.3.1).

2.2.3.9 COICOP 12 DIVERSE GOEDEREN EN DIENSTEN

2.2.3.9.1 COICOP 122 Prostitutie

Voor dit type dienst worden de prijzen verondersteld identiek te zijn voor het hele grondgebied en wordt de volume-indicator, zijnde de bevolking, gebruikt voor de regionale verdeling. De verdeelsleutel bestaat dus uit de gemiddelde mannelijke bevolking van 18 tot 64 jaar per gewest.

2.2.3.9.2 COICOP 124 Sociale diensten

Het bepalen van de bestedingen met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening met en zonder huisvesting gebeurt in de nationale rekeningen vooral via de 'commodity flow'-methode, waarbij de bestedingen van de huishoudens per saldo worden bepaald. Die werkwijze kan niet worden toegepast op regionaal vlak. Daarnaast is een deel ook afkomstig van de boekhouding van de IZW's ten behoeve van de huishoudens en van de overheidsrekeningen, en verwijst bijgevolg naar de plaats van productie, die niet altijd samenvalt met de woonplaats van de huishoudens. Er moeten dus andere methodes worden overwogen.

Voor de marktdiensten worden de consumptieve bestedingen verdeeld tussen de overheidsadministraties (terugbetalingen RIZIV) en de huishoudens. Voor dit type besteding werd reeds een beroep gedaan op de gegevens van het RIZIV voor de regionale verdeling (zie COICOP 06). Die worden ook hier gebruikt als verdeelsleutel. Wel worden niet alle terugbetalingen van het RIZIV in overweging genomen om deze bestedingen te verdelen. Het gaat enkel om de categorieën (bestedingsgroepen van het RIZIV) die behoren tot de bestedingen voor sociale bescherming. Deze gaan van nummer 33 tot 36, en stemmen respectievelijk overeen met de bestedingen in de rusthuizen voor bejaarden, in de dagzorgcentra, in de psychiatrische instellingen en in de initiatieven op het vlak van beschut wonen.

Voor de niet-marktdiensten worden twee verdeelsleutels gebruikt. Voor het deel met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting voor jonge kinderen (jonger dan drie jaar), worden de bestedingen verdeeld volgens de verdeling van de gemiddelde bevolking van kinderen jonger dan drie jaar, net zoals dit het geval is voor de consumptieve bestedingen van de overheid die verband houden met kinderopvang (cf. supra, punt 2.1.1.2.6). Voor de andere niet-marktdiensten wordt de regionale verdeling van de totale gemiddelde bevolking gebruikt als verdeelsleutel.

2.2.3.9.3 COICOP 125 Verzekeringen

De bestedingen van de huishoudens voor diensten m.b.t. levensverzekeringen (COICOP 1251) zijn samengesteld uit die voor individuele levensverzekeringen en die voor groepsverzekeringen en pensioenfondsen. De informatie die op nationaal niveau gebruikt wordt, is gekoppeld aan de plaats van productie en kan niet als dusdanig overgenomen worden op regionaal niveau. Er moeten bijgevolg andere oplossingen worden gevonden.

In de inkomensrekeningen van de huishoudens worden de inkomens uit vermogen toegerekend aan de polishouders (D.441 bestedingen) met betrekking tot de individuele levensverzekeringen verdeeld op basis van de fiskale gegevens m.b.t. de betaalde premies, die beschikbaar zijn onder de rubriek 'totaal voor vermindering voor langetermijnsparen'. Die verdeelsleutel wordt overgenomen om de uitgaven van de huishoudens voor levensverzekeringen regionaal te verdelen aangezien het gelijkaardige uitkeringen betreft.

Voor de groepsverzekeringen en de pensioenfondsen worden de fiskale gegevens gebruikt om de inkomens uit vermogen toegerekend aan de polishouders (D.441 bestedingen) met betrekking tot de groepsverzekeringen en de extralegale pensioenfondsen te verdelen. Die verdeling bestaat uit de gewestelijke verdeling van de rubrieken 'verderzetting vorige groepsverzekeringen' en 'groepsverzekeringen'. Die verdeelsleutel wordt eveneens gebruikt voor de regionale verdeling van de consumptieve uitgaven van de gezinnen m.b.t. de verzekeringsdienst voor groepsverzekeringen en pensioenfondsen.

Voor de schadeverzekeringen (COICOP 1252 tot 1255) is het niet mogelijk de nationale methodologie over te nemen, aangezien deze gebaseerd is op de 'commodity flow'-methode die niet toegepast kan worden op regionaal niveau. Er moet bijgevolg een alternatieve oplossing worden gevonden per soort schadeverzekering (transport, woning, gezondheid en de rest).

Assuralia, de beroepsvereniging voor verzekeringsondernemingen, beschikt niet over regionale informatie volgens de woonplaats van de klanten. Bovendien hangt ze af van de gegevens die haar worden verschaft door haar leden.

In de reeds geregionaliseerde inkomensrekeningen van de huishoudens bestaan er sleutels voor de schadeverzekeringspremies (D.71 bestedingen) per type verzekering. Ze kunnen ook gebruikt worden voor

de verdeling van de consumptieve bestedingen van de huishoudens voor schadeverzekeringen, gelet op de theoretische band die tussen beide bestaat (D.71 en P.3).

In de inkomensrekeningen van de huishoudens worden de autoverzekeringspremies verdeeld zoals de geografische verdeling van het voertuigenpark in het bezit van natuurlijke personen voor privédoeleinden. Die verdeelsleutel wordt nu ook gebruikt voor de regionale verdeling van de consumptieve uitgaven voor de schadeverzekeringsdienst die verband houdt met transport (COICOP 1254).

De premies voor verzekeringen tegen schade aan de woning worden regionaal verdeeld op basis van de waarde van de woningen, gemeten via het kadastraal inkomen (als onderdeel van het exploitatieoverschot B.2n, cf. supra, punt 2.2.3.3.2). Die verdeelsleutel wordt overgenomen om aan elk gewest de waarde van de schadeverzekeringen toe te kennen gelinkt aan de woning (COICOP 1252).

De premies voor verzekeringen tegen diverse risico's worden verdeeld volgens de gemiddelde bevolking ouder dan achttien jaar. Deze verdeling wordt overgenomen om de overige schadeverzekeringen (COICOP 1255) op te splitsen tussen de gewesten.

De schadeverzekeringen verbonden aan de gezondheid (COICOP 1253) worden regionaal verdeeld zoals de uitgaven van het RIZIV per gewest.

2.2.3.9.4 COICOP 126 Financiële diensten

Op nationaal niveau gebeurt de raming op basis van de output van de ondernemingen die gecatalogeerd worden als monetaire of financiële bemiddelingsdiensten, financiële instellingen of IGDFI's. Die methode is niet bruikbaar voor de regionalisering van de bestedingen van de huishoudens voor financiële diensten.

De Belgische federatie voor de financiële sector, Febelfin, beschikt niet over eigen cijfers en haar berekeningen zijn gebaseerd op cijfers van andere bronnen, zoals haar leden, de NBB of ADS. Febelfin heeft geen informatie per gewest van woonplaats.

In de Centrale voor kredieten aan particulieren is het bedrag van de kredieten beschikbaar voor achterstallige kredieten (die voortvloeien uit oude of uit nieuwe kredieten) en voor de nieuwe kredieten. Deze bron verschaft echter geen informatie over de financiële diensten die verband houden met de deposito's, de beleggingen of over de interesten die ontvangen of betaald worden op kredieten en deposito's. Ze kan bijgevolg geen goede verdeelsleutel aanleveren.

De financiële diensten, met inbegrip van de IGDFI's, worden tussen de gewesten verdeeld op basis van de ruimtelijke verdeling van de som van de interesten die door de huishoudens worden betaald en ontvangen, zoals die reeds gebruikt wordt in de regionale rekeningen van de huishoudens (D.41 bestedingen en middelen).

2.2.3.9.5 COICOP 127 Andere diensten n.e.g.

Voor het deel van de consumptieve bestedingen van deze COICOP dat nationaal geraamd wordt op basis van de gegevens van de rekeningen van de overheid en van de IZW's ten behoeve van de huishoudens, zijn de ramingen vooral gebaseerd op de plaats van productie. Het is bijgevolg niet mogelijk deze methode op regionaal niveau over te nemen.

De gegevens van het HBO bevatten enkel het product 84A91 (overheidsadministraties, met uitzondering van landsverdediging en de sociale zekerheid) en lijken erg ondergewaardeerd in de enquête (10 % van het nationaal bedrag). Gebruik van deze bron lijkt dus niet aangewezen.

Het deel dat nationaal geraamd wordt op basis van andere bronnen dan het HBO wordt per gewest opgesplitst op basis van de verdeling van de totale gemiddelde bevolking, zoals dit reeds het geval is voor de uitgaven die opgenomen worden als verkopen van niet-marktgoederen en -diensten.

2.3 Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.15)

De sociale overdrachten in natura, waarvan hier sprake, komen ten goede aan de huishoudens, net zoals diegene die worden geleverd door de overheidsadministraties. Het is dan ook noodzakelijk om de potentiële rechthebbenden zo gedetailleerd mogelijk te identificeren en ze te regionaliseren op basis van hun woonplaats.

Bij de beschrijving van de nationale methodologie is gebleken dat de sociale overdrachten in natura van de IZW's ten behoeve van de huishoudens zijn samengesteld uit een bepaald aantal producten die zelf behoren tot een of meerdere activiteitsgroepen volgens de NACE 2008 (op vijf cijfers). Het is noodzakelijk om de potentiële rechthebbenden van deze overdrachten op dit niveau te identificeren en te bekijken of deze desgevallend verschillen per product. Na analyse blijkt dat de rechthebbenden enkel verschillen voor het product 94A91 (diensten geleverd door vakverenigingen en overige verenigingen), dat het belangrijkste is binnen S.15. Het is dus noodzakelijk om een raming te voorzien van de consumptieve bestedingen op het niveau van de activiteitsgroepen waaruit dit product is samengesteld, zoals beschreven staat in punt 2.3.1.

Uiteindelijk, wanneer alle verschillende sociale overdrachten in natura gekend zijn, dienen deze bij elkaar te worden opgeteld om zo de individuele consumptieve bestedingen van de IZW's ten behoeve van de huishoudens te bekomen.

$$P.31_S.15 = D.631_S.15 + D.632_S.15$$

2.3.1 Sociale overdrachten in natura - niet-marktoutput (D.631)

De sociale overdrachten afkomstig uit de niet-marktoutput van de IZW's ten behoeve van de huishoudens is samengesteld uit volgende producten:

- 72A91, *Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied*;
- 85A92, *Sport- en recreatieonderwijs, cultureel onderwijs, overige vormen van onderwijs n.e.g. en overige onderwijsondersteunende dienstverlening*;
- 87A92, *Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting (exclusief verpleegtehuizen en sociale huisvesting voor bejaarden)*;
- 88A92, *Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting (exclusief diensten voor jonge kinderen)*;
- 91A91, *Diensten inzake bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten*;
- 93A91, *Sportieve, recreatieve en ontspanningsdiensten*;
- 94A91, *Diensten geleverd door vakverenigingen en overige verenigingen*.

Zoals aangehaald, is het noodzakelijk de consumptieve bestedingen van het product 94A91 op te splitsen volgens de verschillende activiteiten. Het zijn er vijf en het gaat om:

- 94120, Activiteiten van beroepsorganisaties;
- 94200, Activiteiten van vakverenigingen van werknemers;
- 94910, Activiteiten van religieuze organisaties;
- 94920, Activiteiten van politieke organisaties;
- 94999, Andere verenigingen n.e.g.

Binnen de sector van de IZW's ten behoeve van de huishoudens vertegenwoordigt de beloning van werknemers¹ (D.1) tussen 1999 en 2010 bijna 84 % van de bruto toegevoegde waarde (B.1g) en meer dan de helft van de output (P.1). Ze kan bijgevolg gebruikt worden als indicator om de overige niet-marktoutput (P.13) en, in fine, de consumptieve bestedingen te verdelen. De consumptieve besteding van het product 94A91 wordt bijgevolg op basis van de beloning van werknemers opgesplitst tussen de verschillende activiteitsgroepen.

Dan moet enkel nog de woonplaats van de potentiële rechthebbenden van deze activiteitsgroepen worden bepaald.

¹ Versie september 2014 van de gedetailleerde nationale rekeningen

Hierbij worden eerst de IZW's geïsoleerd waarvan verondersteld wordt dat hun diensten, gezien hun activiteit, vooral ten goede komen aan hun onmiddellijke omgeving. Die uitgaven worden toegewezen aan het arrondissement waar de IZW gelegen is (verenigingen van mede-eigenaars, jeugd- of wijkhuizen, kerkfabrieken). De rest van de uitgaven komt ten goede aan de bevolking in zijn geheel. Er worden gemiddelde bevolkingssleutels gebruikt voor de verschillende activiteitsgroepen en producten. Wel kunnen er verschillende leeftijdscategorieën worden gebruikt in functie van de potentiële rechthebbenden.

De sociale overdrachten in natura van de producten 72A91, 87A92, 88A92, 91A91, 93A91, alsook een deel van de IZW's ten behoeve van de huishoudens die opgenomen zijn in de activiteitsgroepen 94910 en 94999, worden opgesplitst op basis van de verdeling van de totale gemiddelde bevolking die in België woont.

De sociale overdrachten in natura van de IZW's die ondergebracht zijn in de activiteitsgroepen 94120, 94200 en 94920 alsook die van het product 85A92 worden verdeeld volgens de ruimtelijke verdeling van de gemiddelde bevolking van personen ouder dan achttien jaar die in België woont. Het is namelijk zo dat men de leeftijd van 18 jaar moet hebben bereikt om te mogen stemmen en zo de diensten te genieten die geleverd worden door politieke partijen (activiteitsgroep 94920). Op het niveau van de vakverenigingen (activiteitsgroep 94200) komen ze vooral ten goede aan personen op beroepsactieve leeftijd en dus ouder dan 18 jaar. Hetzelfde geldt voor de vakantiefondsen (activiteitsgroep 94120) die ten goede komen aan de arbeiders en voor het product 85A92 met betrekking tot het onderwijs aangezien dit vooral betrekking heeft op de opleiding van volwassenen.

De kerkfabrieken behoren tot NACE 94910 en vertegenwoordigen, gemiddeld genomen voor de periode 1999-2010, bijna 73 % van de eenheden van deze activiteitsgroep. De loonmassa ervan (in termen van RSZ-lonen) is lager en bedraagt slechts 21,8 % voor diezelfde periode.

Het aandeel van de kerkfabrieken in de loonmassa wordt voor elk jaar berekend. Dit stemt overeen met het deel van de sociale overdrachten in natura met betrekking tot de activiteitsgroep 94910, dat wordt verdeeld volgens de ruimtelijke verdeling van de RSZ-lonen van de kerkfabrieken.

Het deel met betrekking tot de andere eenheden wordt verdeeld zoals de totale gemiddelde bevolking per gewest.

De jeugd- of wijkhuizen, alsook de verenigingen van mede-eigenaars worden opgenomen in de activiteitsgroep 94999. De jeugd- of wijkhuizen vertegenwoordigen slechts een klein deel van de IZW's van deze groep (5,4 % gemiddeld, behalve tussen 2006 en 2008 toen het deel daalde tot 2,3 %). Hun gewicht in termen van loonmassa bedraagt slechts 2,5 %. De verenigingen van mede-eigenaars¹ hebben, in termen van aantal eenheden, tijdelijk een groter gewicht. Het is namelijk zo dat, gemiddeld tussen 2006 en 2008, 57,1% van de eenheden van de activiteitsgroep 94999 verenigingen van mede-eigenaars zijn. In termen van loonmassa vertegenwoordigt dit 10,5 %. Het aandeel van deze wijkhuizen en van deze verenigingen van mede-eigenaars binnen de beloning van werknemers van deze activiteitsgroep wordt voor elk jaar berekend.

Deze aandelen stemmen overeen met de hoeveelheid sociale overdrachten in natura met betrekking tot deze activiteitsgroep die wordt opgesplitst volgens de gewestelijke verdeling van de RSZ-lonen van de jeugd- en wijkhuizen alsook van de verenigingen van mede-eigenaars voor de jaren 2006 tot 2008. Het deel met betrekking tot de andere eenheden wordt verdeeld volgens de totale gemiddelde bevolking per gewest.

2.3.2 Sociale overdrachten in natura - aangekochte marktoutput (D.632)

De sociale overdrachten afkomstig van de door de IZW's ten behoeve van de huishoudens aangekochte marktoutput is samengesteld uit volgende producten, waarvan de potentiële rechthebbenden moeten worden bestudeerd:

- 21A02, Geneesmiddelen;
- 32B04, Instrumenten en middelen voor medisch en tandheelkundig gebruik.

De bedragen van deze bestedingen worden verdeeld volgens de totale gemiddelde bevolking per gewest, aangezien deze overdrachten potentieel op iedereen betrekking kunnen hebben.

1 Vanaf 2009 werden de verenigingen van mede-eigenaars ondergebracht in een andere bedrijfstak (68321, Administraties van onroerende goederen voor rekening van derden) en sector (S.14). De gegevens werden niet geretropoleerd gezien de lage loonmassa van de verenigingen van mede-eigenaars en hun laag gewicht in termen van toegevoegde waarde. Ze zijn geherklasseerd aangezien hun output kan worden gelijkgesteld met een marktoutput die bestemd is om te worden gebruikt als intermediair verbruik van de productie van werkelijke of toegerekende huren.

2.4 Regionale verdeling van de werkelijke consumptie (P.4)

Zoals vermeld in punt 1.1.2 is de werkelijke consumptie gelijk aan de totale consumptieve bestedingen voor de gehele economie en per regio (R).

$$P.3^R_S.1 = P.4^R_S.1$$

De werkelijke consumptie is samengesteld uit de individuele werkelijke consumptie van de huishoudens en de collectieve consumptie van de overheidsadministraties.

$$P.4^R_S.1 = P.41^R_S.14 + P.42^R_S.13$$

2.4.1 Individuele werkelijke consumptie van de huishoudens (P.41_S.14)

De individuele werkelijke consumptie van de huishoudens (P.41_S.14) omvat de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.31_S.14), waarvan de methodologie beschreven staat in punt 2.2, maar ook de individuele consumptieve bestedingen van de overheidsadministraties (P.31_S.13) en die van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (P.31_S.15), waarvan de methodologieën worden uiteengezet in de punten 2.1.1 en 2.3.

De huishoudens genieten van de consumptieve bestedingen van deze twee sectoren onder de vorm van sociale overdrachten in natura, zowel diegene die afkomstig zijn van de niet-marktoutput (D.631_S.13 en D.631_S.15) als diegene die afkomstig zijn van de door deze twee sectoren aangekochte marktoutput (D.632_S.13 en D.632_S.15).

Voor een welbepaald gewest (R) wordt de werkelijke consumptie van de huishoudens bekomen door voor elk gewest de verschillende hierboven vermelde bestanddelen bij elkaar op te tellen:

$$\begin{aligned} P.41^R_S.14 &= P.31^R_S.14 + P.31^R_S.13 + P.31^R_S.15 \\ &= P.31^R_S.14 + D.631^R_S.13 + D.631^R_S.15 + D.632^R_S.13 + D.632^R_S.15 \end{aligned}$$

2.4.2 Collectieve werkelijke consumptie van de overheid (P.42_S.13)

De collectieve consumptie van de overheid (P.42_S.13) stemt overeen met de collectieve consumptieve bestedingen van de overheid (P.32_S.13), waarvan de methodologie staat uiteengezet in punt 2.1.2, en dit voor een welbepaald gewest (R).

$$P.42^R_S.13 = P.32^R_S.13$$

3. Uitbreiding van de regionale verdeling van de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens de woonplaats

3.1 Huidige verdeling van de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens de woonplaats

De resultaten van de inkomensrekeningen van de huishoudens die momenteel beschikbaar zijn in de regionale rekeningen betreffen de rekeningen voor bestemming van primaire inkomens en de secundaire inkomensverdelingsrekeningen, telkens opgesplitst tot op arrondissementsniveau.

De actuele gegevens gaan bijgevolg niet verder dan de regionale verdeling van het netto beschikbaar inkomen (B.6n). Nu ook de consumptieve bestedingen van de gezinnen regionaal gekend zijn, kunnen de besparingen van de gezinnen in kaart gebracht worden.

Hiervoor moeten de inkomensverdelingsrekening in natura (met als saldo het aangepast beschikbaar inkomen, punt 3.2) en de rekening van het gebruik van het beschikbaar inkomen (met als saldo de nettobesparingen, punt 3.3) regionaal worden verdeeld.

In tegenstelling tot de reeds beschikbare inkomensrekeningen van de huishoudens, gebeuren de berekeningen enkel op het niveau van de gewesten (NUTS 1), gezien de consumptieve bestedingen van de huishoudens (cf. supra, punt 2.2) enkel tot op dit niveau kunnen worden uitgesplitst. De belangrijkste bron, het HBO, maakt een meer gedetailleerde opsplitsing immers niet mogelijk.

3.2 Regionale verdeling van het alternatief netto beschikbaar inkomen (B.7n)

Het alternatief beschikbaar inkomen wordt vooral gebruikt in het kader van internationale vergelijkingen, aangezien het rekening houdt met de sociale overdrachten in natura waarvan het belang van het ene tot het andere land verschilt.

Om het alternatief netto beschikbaar inkomen (B.7n) van een welbepaald gewest (R) te bekomen, wordt vertrokken van het netto beschikbaar inkomen (B.6n) waaraan de sociale overdrachten in natura waarvan de huishoudens genieten (D.63_S.14) toegevoegd worden. Die stemmen overeen met de sociale overdrachten in natura die geleverd worden door de overheid (D.63_S.13) en de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (D.63_S.15) die zelf overeenstemmen met de individuele consumptieve bestedingen van deze twee sectoren, waarvan de methodologieën voor de regionale verdeling werden uiteengezet in de punten 2.1.1 en 2.3.

$$\begin{aligned} B.7n^R &= B.6n^R + D.63^R_S.14 = B.6n^R + D.63^R_S.13 + D.63^R_S.15 \\ &= B.6n^R + P.31^R_S.13 + P.31^R_S.15 \end{aligned}$$

3.3 Regionale verdeling van de nettobesparingen (B.8n)

Om te komen tot de besparingen (B.8), wordt vertrokken van het beschikbaar inkomen (B.6), waarvan de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.3_S.14) worden afgetrokken en waaraan de correcties voor mutaties in pensioenrechten van de huishoudens (D.8) worden toegevoegd.

$$B.8 = B.6 - P.3_S.14 + D.8$$

3.3.1 Correctie voor mutaties in pensioenrechten van de huishoudens (D.8)

Om de besparingen op het niveau van de gewesten te bekomen, is het noodzakelijk om de correctie voor mutaties in de pensioenrechten van de huishoudens te regionaliseren. De hier bedoelde pensioenrechten slaan vooral op privé-pensioenfondsen en slechts voor een uiterst klein deel op pensioenfondsen in de openbare sector (Belgacom). Het deel van laatstgenoemde stemt overeen met bijna 1 % voor de periode 1999-2003 en wordt daarna nul. Vandaar dat een sleutel met betrekking tot de pensioenfondsen uit de privésector volstaat. In de inkomensrekeningen van de huishoudens bestaat er reeds een regionale verdeelsleutel om het inkomen uit vermogen dat toegerekend wordt aan de polishouders (D.441 Inkomen uit beleggingen toe te rekenen aan polishouders) voor de groepsverzekeringen en de extralegale pensioenfondsen regionaal te verdelen. Die sleutel is gebaseerd op de fiscale gegevens met betrekking tot de rubrieken 'verderzetting vorige groepsverzekeringen' en 'groepsverzekeringen' en wordt hier opnieuw gebruikt.

3.3.2 Nettobesparingen (B.8n)

De nettobesparingen van de huishoudens voor een welbepaald gewest (R) stemmen overeen met het netto beschikbaar inkomen waarvan de consumptieve bestedingen van de huishoudens worden afgetrokken en waaraan de correcties voor wijzigingen in de pensioenrechten van de huishoudens worden toegevoegd.

$$B.8n^R = B.6n^R - P.31^R_S.14 + D.8^R$$

Nu de gewestelijke verdeling van de nettobesparingen gekend is, is het ook mogelijk om de nettospaarquote per gewest te berekenen.

Ze wordt op de volgende manier gemeten:

$$\text{Nettospaarquote} = \frac{\text{Nettobesparingen}}{\text{Netto beschikbaar inkomen} + D.8}$$

3.4 Overgang van netto- naar brutobedragen

In de nationale rekeningen worden de saldi van de inkomensrekeningen van de huishoudens uitgedrukt in brutobedragen, terwijl ze in de regionale rekeningen uitgedrukt worden in nettobedragen. Bovendien wordt in internationale vergelijkingen over het algemeen verwezen naar de brutobesparingen en niet naar de nettobesparingen.

De overgang van nettowaarden naar brutowaarden gebeurt via het verbruik van vaste activa (P.51C), dat bijgevolg moet worden geregionaliseerd.

3.4.1 Verbruik van vaste activa (P.51C)

Op het niveau van de sector van de huishoudens slaat het grootste deel (~80 % voor de periode 1999-2010) van het verbruik van vaste activa op woningen. Het andere deel heeft betrekking op alle andere activa.

Het is belangrijk om verdeelsleutels te bepalen die eigen zijn aan elk van deze twee delen. In dit kader wordt de informatie die reeds beschikbaar is in de inkomensrekeningen van de huishoudens gebruikt.

Voor het deel van het verbruik van vaste activa met betrekking tot de woningen wordt de geografische verdeling van het exploitatieoverschot (B.2n) overgenomen. Voor het andere deel wordt de geografische verdeling van het gemengd inkomen (B.3n) gebruikt.

Samengevat wordt het verbruik van vaste activa voor een welbepaald gewest (R) op de volgende manier geraamd:

$$P.51C_{S.14}^R = \left(\frac{B.2n_{S.14}^R}{B.2n_{S.14}^{Nationaal}} \times P.51C \text{ woningen}_{S.14}^{Nationaal} \right) + \left(\frac{B.3n_{S.14}^R}{B.3n_{S.14}^{Nationaal}} \times P.51C \text{ andere activa}_{S.14}^{Nationaal} \right)$$

3.4.2 Brutobesparingen (B.8g) en bruto beschikbaar inkomen (B.6g)

Om de brutobesparingen te bekomen, moet het verbruik van vaste activa worden opgeteld bij de waarde van de nettobesparingen, en dit geeft voor een welbepaald gewest (R):

$$B.8g^R = B.8n^R + P.51C^R_{S.14}$$

Het bruto beschikbaar inkomen wordt op dezelfde manier bekomen:

$$B.6g^R = B.6n^R + P.51C^R_{S.14}$$

Het feit dat de bedragen voor het bruto beschikbaar inkomen en de brutobesparingen beschikbaar zijn, maakt het mogelijk de brutospaarquote te bekomen:

$$\text{Brutospaarquote} = \frac{\text{Brutobesparingen (B.8g)}}{\text{Bruto beschikbaar inkomen (B.6g)} + D.8}$$

Deze spaarquote kan bijgevolg berekend worden voor elk van de gewesten en maakt vergelijkingen tussen de gewesten onderling en internationale vergelijkingen mogelijk, maar ook vergelijkingen met de spaarquote die op het niveau van het land wordt waargenomen en berekend wordt in de nationale rekeningen.

3.5 Het extraregionaal gebied in de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens de woonplaats

In België zijn er, overeenkomstig de voorschriften van Eurostat, 4 NUTS 1-gebieden: naast het Brussels Hoofdstedelijk, het Vlaams en het Waals Gewest is er ook nog het extraregionaal gebied.

Tot nu toe kwam het extraregionaal gebied in deze nota niet aan bod door gebrek aan beschikbare informatie en gegevens die er eigen aan zijn. Gezien de geringe omvang van het extraregionaal gebied in België is het aanvaardbaar om er niets aan toe te wijzen m.b.t. de consumptieve bestedingen van de overheid en van de IZW's ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.13 en P.3_S.15), alsook voor de sociale overdrachten in natura die door deze worden geleverd aan de huishoudens (D.63_S.13+D.63_S.15). Ook het verbruik van vaste activa (P.51c) en de correcties voor wijzigingen in de pensioenrechten van de huishoudens (D.8) worden voor het extraregionaal gebied op nul vastgelegd.

$$P.3_S.14 \text{ extraregionaal gebied} = \frac{B.6n \text{ extraregionaal}}{B.6n \text{ nationaal}} \times P.3_S.14 \text{ nationaal}$$

Bijgevolg blijven enkel nog de consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.31_S.14) over waarvan een bedrag aan het extraregionaal gebied kan worden toegewezen. Hierbij wordt verondersteld dat het deel van de consumptieve bestedingen van de huishoudens in het extraregionaal gebied overeenstemt met het gewicht ervan in het netto beschikbaar inkomen (B.6n), dat reeds berekend en gepubliceerd is in de regionale rekeningen.

De berekeningen voor het extraregionaal gebied gebeuren op het niveau van de bestedingscategorieën van de COICOP-nomenclatuur op 3 cijfers. De som van de uitgaven per categorie stemt dan overeen met de totale waarde van de consumptieve bestedingen van de gezinnen (P.31_S.14) van de extra-regio.

De verdeelsleutels zoals beschreven in de punten 2.2.2 en 2.2.3 worden dan per product toegepast op het rijkstotaal verminderd met wat toegekend werd aan het extraregionaal gebied om de consumptieve bestedingen van de gezinnen voor de overige 3 NUTS 1-gebieden (Brussel, Vlaanderen en Wallonië) te bekomen.

Bijlagen

Tabel 1: Consumptieve bestedingen van de huishoudens (P.3_S.14), nationale en regionale bronnen per COICOP

	COICOP en omschrijving	Nationale bronnen *		Regionale bronnen **
		Referentiejaar (2000, 2005 en 2010)	Tussentliggende jaren	
011	Voedingsmiddelen	HBO	btw-omzet (47.1 en 47.2), detailhandel in niet-gespecialiseerde en gespecialiseerde winkel + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van voedingswaren)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 011
0121	Koffie, thee, cacao	HBO	Accijnzen op koffie (D.2122.C en D.214.A)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0121
0122	Mineraalwater, frisdranken, fruit- en groentesappen	EXO	IP 7654,7655 en 1025 (mineraalwater / limonades / fruitsappen) en hoeveelheden waters, limonades (FBB) en fruit- en groentesappen (VIWF)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0122
0211	Geestrijke dranken	EXO	IP 7658 (gedistilleerde dranken) en accijnzen op gedistilleerde dranken (D.2122.1 en D.214.A)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0211
0212	Wijnen en mousserende wijnen	EXO	IP 7659 (wijnen) en accijnzen op gefermenteerde dranken (D.2122.C en D.214.A)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0212
0213	Bieren	EXO	IP 7662 (bieren) en hoeveelheid food en horeca van verkochte bieren (FBB)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0213
022	Tabak	EXO	IP 1877,7665 en 227 (tabak, sigaretten en lange sigaretten) en hoeveelheid via administratie van douane en accijnzen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 022
023	Verbovende middelen	EXO	Informatie academische studies + jaarverslag over het gebruik van drugs + demografische gegevens	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 022
031	Kledingartikelen	HBO	btw-omzet (47.71), detailhandel voor kleding + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van textielproducten)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 031
032	Schoeisel	HBO	btw-omzet (47.721), detailhandel voor schoenen + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van textielproducten)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 032
041	Werkelijke woninghuur	EXO	Telling 2001 Prijzen per woningtype via PSBH (tot in 2002) + IP 2226 (niet-sociale woninghuur) voor jaarevolutie (sinds 2002) en woningenpark via bouwvergunningen en afdraken --> Huurders	Gegevens EU-SILC (vanaf 2003) en Retropolatie EU-SILC via de bewerkte gegevens HBO voor COICOP 041 (voor 2003)
042	Toegerekende woninghuur	EXO	Telling 2001 Prijzen per woningtype via PSBH (tot in 2002) + IP 2226 (niet-sociale woninghuur) voor jaarevolutie (sinds 2002) en woningenpark via bouwvergunningen en afdraken --> Eigenaars	Regionale verdeling van de B.2 (rekeningen van de huishoudens via belastinggegevens en het kadaster)
043 ***	Normaal onderhoud en reparatie woning	HBO	Woningenpark en IP 7687 (producten voor onderhoud en reparatie van de woning)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 043
0441 en 0443	Waterdistributie en afvoer van afvalwater	HBO	IP 7690 (waterverbruik) en hoeveelheid drinkwater	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 044
0444	Andere diensten i.v.m. de woning n.e.g.	HBO	IP 7734 (huishoudelijke diensten) en woningvoorraad	exclusief 0442
0442	Ophaling van huishoudelijk afval	EXO	Rekeningen van de lokale en provinciale besturen	rekeningen lokale overheid (vanaf 2006) + retropolatie via groei bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0442 (voor 2006)
0451	Elektriciteit	HBO	IP 7694 (elektriciteit) en geproduceerde elektriciteit (tot in 2002) / en elektriciteit voor huishoudelijk gebruik (behalve 2006 en 2007) / en verdeelde elektriciteit (2006 en 2007)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 045
0452	Stadsgas en aardgas	HBO	IP 7696 (aardgas) en verbruik van huishoudelijk gas (voor 2003) / en gas voor huishoudelijk gebruik (vanaf 2003).	
0453	Stookolie	HBO	IP 7698 (vloeibare brandstoffen) en stookolie	
0454	Vaste brandstoffen	HBO	IP 7699 (vaste brandstoffen) en hoeveelheid via energiebalans van de desbetreffende sector	
051	Meubelen, stoffering, vloerbekleding en reparatie	HBO	btw-omzet (47.591), detailhandel voor huismebuair + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van huishoudtoestellen)	Verdeling 051 en 053 per saldo bepaald via verdeling verwerkte gegevens van het HBO van de COICOP 05 en van de andere gekende verdelingen (052,054,055,056 HBO en 0562 EXO)
053	Huishoudtoestellen	HBO	btw-omzet (47.540), detailhandel voor huishoudelijke toestellen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 052
052	Huishoudtextiel	HBO	btw-omzet (47.592 en 47.593), detailhandel voor verlichting en consumentenartikelen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 054
054	Vaat- en glaswerk, huishoudelijke artikelen	HBO	btw-omzet (47.592 en 47.593), detailhandel voor glaswerk, vaatwerk en bestek	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 055
055	Gereedschap voor huis en tuin	HBO	btw-omzet (47.592 en 47.593), detailhandel voor kleine huishoudartikelen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 056
056	Goederen en diensten voor onderhoud van de woning	HBO	btw-omzet (47.114), niet-gespecialiseerde winkel voor niet-duurzame huishoudartikelen + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (diverse producten)	exclusief EXO

COICOP en omschrijving		Nationale bronnen *		Regionale bronnen **
		Referentiejaar (2000, 2005 en 2010)	Tussenliggende jaren	
0562	Diensten i.v.m. onderhoud woning en andere diensten voor de woning (Partim diensten i.v.m. onderhoud woning)	EXO	Lonen 97A (RSZ + NBB) / subsidies met betrekking tot dienstcheques / aantal en prijzen van de PWA-cheques en van de dienstcheques (RVA)	Regionale verdeling D.1 97A (BNB) en verdeling aantallen PWA-cheques en dienstcheques (RVA)
061	Geneesmiddelen en andere farmaceutische producten, therapeutische apparaten en materialen	EXO	btw-omzet (47.73 en 47.782), apotheken en detailhandel voor optisch materiaal + algemene boekhoudingen van de ziekenhuizen van de FOD Volksgezondheid	Gegevens RIZIV over terugbetalingen van farmaceutische prestaties + extrapolatie voor 1999
062	Diensten van artsen, verpleegsters en andere geschoolden	EXO	Algemene boekhoudingen van de ziekenhuizen van de FOD Volksgezondheid en betalingsbalans + Output activiteitstakken gezondheidszorg (86/87/88)	Gegevens RIZIV voor terugbetalingen van diensten van artsen, verpleegsters en andere geschoolden (onderscheid ambulabire zorgen/verpleging in ziekenhuis per arrondissement vanaf 2005 en nationaal vs. arrondissementen tussen 2000 en 2004) + extrapolatie voor 1999
063	Verpleging in ziekenhuis	EXO	Algemene boekhouding van de ziekenhuizen van de FOD Volksgezondheid en betalingsbalans + Output activiteitstakken gezondheidszorg (86/87/88)	Gegevens RIZIV voor terugbetalingen van diensten van artsen, verpleegsters en andere geschoolden (onderscheid ambulabire zorgen/verpleging in ziekenhuis per arrondissement vanaf 2005 en nationaal vs. arrondissementen tussen 2000 en 2004) + extrapolatie voor 1999
0711	Aankoop van voertuigen (nieuwe wagens)	EXO	Wagens ingeschreven per type brandstof, type gebruiker en vermogenscategorie (DIV) en Gemiddelde prijs van de FOD Economie en BIV	Inschrijvingen van nieuwe wagens per type brandstof en gebruiker (DIV) en BIV per gewest via ADB (tussen 2002 en 2010) / extrapolatie (1999 tot 2001)
0711	Aankoop van voertuigen (tweedehandswagens)	EXO	Wagens per brandstof, gebruiker en leeftijdscategorie maar enkel verkopen onderworpen aan de btw (DIV) en Prijs met waardevermindering (Autogids en Federauto) en BIV	Totale inschrijvingen van tweedehandswagens (DIV) en BIV per gewest (tussen 2002 en 2010) / extrapolatie (1999 tot 2001)
0712	Aankoop van motorfietsen	EXO	Inschrijving van nieuwe motoren door particulieren (DIV) en jaarevolutie van de prijzen via IP 7758 (motorfietsen)	Motorpark in het bezit van particulieren (DIV)
0713	Aankoop van fietsen	HBO	HBO btw-omzet (47.785), detailhandel voor fietsen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0713
0721	Wisselstukken en accessoires voor persoonlijke voertuigen	HBO	HBO btw-omzet (45.320), detailhandel voor uitrusting voor autovoertuigen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0721
0722	Brandstoffen en smeermiddelen voor persoonlijke voertuigen	HBO	HBO IP 7762 (brandstoffen en smeermiddelen)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0722 exclusief EXO
0722	Brandstoffen en smeermiddelen voor persoonlijke voertuigen	EXO	Voertuigpark per type gebruiker (motorfietsen en wagens) (DIV) en jaarlijks afgelegd aantal kilometers per type brandstof (FOD Mobiliteit) en gemiddeld verbruik per type brandstof (Testaankoop en FOD Mobiliteit) en Officiële prijzen van de brandstoffen (FOD Economie)	Voertuigpark per gebruiker (motoren en wagens) (DIV) en gemiddeld jaarlijks afgelegd aantal kilometers per brandstof en per gewest (vanaf 2006) / extrapolatie (voor 2006)
0723	Herstelling en onderhoud van persoonlijke voertuigen	HBO	HBO btw-omzet (45.320), detailhandel voor uitrusting van autovoertuigen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0723 exclusief EXO
0723	Herstelling en onderhoud van persoonlijke voertuigen (directe kosten)	EXO	HBO IP 7764 (onderhoud en herstelling van particuliere voertuigen) en jaarlijks afgelegd aantal kilometers (FOD Mobiliteit)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0723 excl. EXO (2000, 2005 en 2010) en gemiddeld jaarlijks afgelegd aantal kilometers via FOD Mobiliteit + DIV + regionale rekeningen (overige jaren)
0723	Herstelling en onderhoud van persoonlijke voertuigen (indirecte kosten)	EXO	Uitkeringen van verzekeringsmaatschappijen (structurele enquête bij verzekeringsmaatschappijen)	Voertuigpark in het bezit van particulieren (DIV)
0724	Andere diensten die verbonden zijn aan persoonlijke voertuigen	HBO	HBO btw-omzet (45.320), detailhandel voor uitrusting van autovoertuigen	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0724 exclusief EXO
0724	Andere diensten die verbonden zijn aan persoonlijke voertuigen (Partim autorijdscholen)	EXO	btw-omzet (85.531), autorijdscholen	btw-omzet (85.531), autorijdscholen
0724	Andere diensten die verbonden zijn aan persoonlijke voertuigen (Partim autoverhuur en leasing)	EXO	HBO (2005 en 2010) Inschrijving van bedrijfsvoertuigen of leasingwagens (DIV)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0724 77A1/77C1 (2005 en 2010) en voertuigpark in het bezit van rechtspersonen (DIV)

COICOP en benaming		Nationale bronnen *		Regionale bronnen **	
		Referentiejaar (2000, 2005 en 2010)	Tussentijdse jaren		
0731	Reizigersvervoer per trein	EXO	Jaarverslagen van de NMBS		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0731
0732	Lokaal reizigersvervoer per taxi en over lange afstand	HBO	btw-omzet (49.32 en 49.39), reizigersvervoer per taxi en ander reizigersvervoermiddelen over land n.e.g		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0732 exclusief EXO
0732	Lokaal reizigersvervoer per autobus	EXO	Jaarrekeningen van de openbare vervoermaatschappijen		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 0732
0733	Reizigersvervoer per vliegtuig	EXO			Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 096
0734	Reizigersvervoer per boot	HBO	Belgische vereniging van touroperators en betalingsbalans		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 073 exclusief EXO
0736	Andere vervoersdiensten	HBO	IP 7773 (andere vervoersdiensten services de transport) en aantal reizigers (vervoer per boot)		
081	Postdiensten	HBO	btw-omzet TVA (49.4), vrachtovervoer over de weg en verhuisdiensten (vóór 2008) / IP 2207 (verhuisdiensten), 7766 (vervoerdiensten), 7773 (andere vervoerdiensten), 8028 (verhuisdiensten en meubelbewaring) en aantal private huishoudens (vanaf 2008)		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 081
082	Telefoon- en faxtoestellen	HBO	Jaarverslag van Bpost		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 083
083	Telefoon, telegraaf- en faxdiensten	HBO	Marktaandeel van de telecomunicatie-uitrusting in Bel/Lux (tot in 2008) / Verkoop van gsm's via Mobistar (2009 en 2010) / Aantal mobiele klanten (vanaf 2011)		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 083
091	Audio-, video-, foto- en gegevensverwerkingsapparaten	HBO	IP 7779 (telefoon- en faxdiensten) en hoeveelheid via communicatiediensten in België en Luxemburg (tot in 2005) / en hoeveelheid via verkeer in minuten (vanaf 2006)		Verdeling 091 en 092 per saldo bepaald via verdeling bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 09 en andere gekende verdelingen (093, 094, 095 en 096)
092	Andere duurzame recreatiegoederen	HBO	btw-omzet (47.540), detailhandel voor huishoudtoestellen		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 093
0931	Spelletjes, speelgoed en hobby	HBO	btw-omzet (47.640), detailhandel voor sportuitrusting		
0932	Sportuitrusting, campinguitrusting en uitrusting voor ontspanning in open lucht	HBO	btw-omzet (47.650), detailhandel voor spelletjes en speelgoed		
0933	Tuinartikelen, planten en bloemen	HBO	btw-omzet (47.640), detailhandel voor sportuitrusting		
0934	Aankoop en accessoires voor huisdieren	HBO	btw-omzet (47.761), detailhandel voor bloemen, planten en meststoffen		
0935	Diensten van veeartsen en andere diensten voor dieren	HBO	btw-omzet (47.1 et 47.2), detailhandel voor gespecialiseerde winkels + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van voedingsmiddelen)		
0941 en 0942	Recreatie-, sport- en culturele diensten	EXO	IP 7850 (andere diensten n.e.g.), (vóór 2005) / IP 7803 (veeartsen), (vanaf 2005) en aantal private huishoudens		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 094
0943	Kansspelen	EXO	Boekhouding van de IZW's ten behoeve van de huishoudens, inkomsten bioscoopuitbaters, kijk- en luistergeld, aanbestedingen van IZC-bedrijven en van de Nationale Loterij en kansspelcommissie		
095	Kranten, boeken en schrijfwaren	HBO	btw-omzet (47.61 et 47.62), detailhandel voor boeken en detailhandel voor kranten en schrijfwaren		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 095
096	Pakketreizen	EXO	Output bedrijfstak 79A en Belgische vereniging van touroperators		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 096
101	Kleuter- en primair onderwijs	EXO	Rekeningen van de overheidsadministraties en HBO		Budget per studieniveau en aantal leerlingen per studieniveau en gewest
102	Secundair onderwijs	EXO	Rekeningen van de overheidsadministraties en HBO		Budget per studieniveau en aantal leerlingen per studieniveau en gewest
103 en 104	Tertiair en universitair onderwijs	EXO	Rekeningen van de overheidsadministraties en HBO		Budget per studieniveau en aantal leerlingen per studieniveau en gewest
105	Onderwijs dat niet naar niveau kan worden ingedeeld	EXO	Boekhouding van de IZW's ten behoeve van de huishoudens		Gemiddelde bevolking ouder dan 18 jaar
111	Restaurants en cafés	HBO	btw-omzet (SUT 56A1 / 56.1 en 56.2), restauratie / traiteursdiensten en andere restauratiediensten		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 111
112	Hotels	HBO	IP 2282 (hotelkamers) en aantal overnachtingen (hotels en hotelkamers) + IP 2284 (verhuur van een vakantiewoning) en aantal overnachtingen (andere overnachtingen)		Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 112

COICOP en omschrijving		Nationale bronnen *		Regionale bronnen **	
		Referentiejaar (2000, 2005 en 2010)	Tussentijdse jaren		
1211	Kapsalons en diensten voor lichamelijke verzorging	HBO	btw-omzet (96.02), kapper en schoonheidsdiensten	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 121	
1212 en 1213	Elektrische en niet-elektrische apparaten voor persoonlijke en lichaamsverzorging	HBO	btw-omzet (47.1 en 47.2), detailhandel voor gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde winkels + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van voedingsmiddelen)		
122	Prostitutie	EXO	Academische studies, hulporganisaties en demografische gegevens	Gemiddelde mannelijke bevolking tussen 18 en 64 jaar	
1231	Juwelen, horloges en uurwerken	EBM	btw-omzet (47.770), detailhandel juweliers (voor 2010) / btw-omzet (47.7), overige detailhandelaars in gespecialiseerde winkels (vanaf 2010)	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 123	
1232	Andere persoonlijke voorwerpen	EBM	btw-omzet (47.1 en 47.2), detailhandel in niet-gespecialiseerde en gespecialiseerde winkel + conjunctuurenquête ADS over de omzet van de detailhandel (verkoop van voedingswaren)		
124	Sociale bescherming (Partim kinderopvang)	EXO	Rekeningen overheidsadministraties en boekhoudingen IZW's ten behoeve van de huishoudens	Gemiddelde bevolking jonger dan 3 jaar	
124	Sociale bescherming (Partim niet-marktdiensten)	EXO	Algemene boekhouding van de ziekenhuizen van de FOD Volksgezondheid en rekeningen overheidsadministraties en boekhoudingen IZW's ten behoeve van de huishoudens	Totale gemiddelde bevolking	
124	Sociale bescherming (Partim marktdiensten)	EXO	Algemene boekhouding van de ziekenhuizen van de FOD Volksgezondheid + output bedrijfslakken 87A en 88A	Gegevens RIZIV over terugbetalingen voor rubrieken 33 tot 36 + extrapolatie voor 1999	
1251	Levensverzekeringen	EXO	Structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen en betalingsbalans	Belastinggegevens (langetermijnsparen) gebruikt in de rekening van de huishoudens	
1251	Groepsverzekeringen en pensioenfondsen	EXO	Structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen en betalingsbalans	Belastinggegevens (groepsverzekering) gebruikt in de rekening van de huishoudens	
1252	Verzekeringen verbonden aan de woning	EXO	Structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen	Regionale verdeling van B:2 (rekeningen van de huishoudens via belastinggegevens en het kadaster)	
1253	Verzekeringen verbonden aan de gezondheid	EXO	Structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen	Gegevens over de totale terugbetalingen van het RIZIV	
1254	Verzekeringen verbonden aan het transport	EXO	Structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen	Voertuigpark in het bezit van particulieren (DIV)	
1255	Andere verzekeringen	EXO	Structuurenquête bij verzekeringsmaatschappijen	Gemiddelde bevolking ouder dan 18 jaar	
1261	IGDFI	EXO	Output van de IGDFI's en betalingsbalans en informatie prudentiële controle	Regionale verdeling van de interesten ontvangen en betaald door de huishoudens (D.41 bestedingen en	
1262	Andere financiële diensten	EXO	Output van ondernemingen ondergebracht in de bedrijfslakken 64.19, 64.2, 64.3, 64.9 en 66 en betalingsbalans en	Bewerkte gegevens van het HBO voor COICOP 127	
127	Andere diensten	EBM	IP 419 en 8819 (fotokopieën, notariskosten en hypotheecaire leningen) en aantal private huishoudens / btw-omzet (96.03), begrafenisondernemers	exclusief EXO	
1271	Andere diensten	EXO	Rekeningen overheidsadministraties en boekhoudingen IZW's ten behoeve van de huishoudens	Totale gemiddelde bevolking	

* Omzet = Omzet / IP = rubriek van de consumptieprijsindex / VBB = Vereniging van Belgische Brouwers / VIMF = Federatie Waters/Frisdranken
IZW ten behoeve van de huishoudens = instelling zonder winstgevoel ten behoeve van de huishoudens / DIV = Directie Inschrijvingen van Voertuigen / PSBH = Panel Study of Belgian Households

** Bewerkte gegevens van het HBO: (1) Gemiddelde uitgaven per gezin (omgezet naar COICOP) zonder outliers.
(2) Gewogen voortschrijdend gemiddelde over drie jaar van de gemiddelde uitgaven zonder outliers.
(3) Extrapolatie naar de gehele bevolking via het gemiddeld aantal huishoudens volgens de statistieken van ADS.

BIV = Belasting op de inverteersstelling / ADB = Algemene Documentatiebank / Gegevens van het kadaster zijn opgenomen vanaf de versie februari 2015 van de regionale rekeningen

*** Bronnen gebaseerd op de telling van 2001; de telling van 2011 is pas geïntegreerd vanaf de versie van september 2015 van de nationale rekeningen

EXO Gebaseerd op andere bronnen dan het HBO op nationaal niveau HBO Gebaseerd op het HBO op nationaal niveau

Tabel 2: Standaardafwijking van de jaarlijkse groei% van de gemiddelde uitgaven per gezin en gemeten volatiliteit* voor de periode 1999 - 2010

COICOP	NR ** Standaard- afwijking België	HBO zonder outliers + gewogen voortschrijdend gemiddelde op 3 jaar						
		Standaardafwijking			Volatiliteit			
		Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	
05	2,94	3,04	4,34	3,70	1,03	1,48	1,26	
051	4,41	8,58	10,19	9,43	1,95	2,31	2,14	
053	3,96	13,06	8,93	7,70	3,30	2,26	1,94	
051 + 053	3,64	9,23	15,24	9,13	2,53	4,18	2,50	
073	3,76	5,65	12,12	6,06	1,50	3,22	1,61	
082	7,58	17,11	14,85	13,37	2,26	1,96	1,76	
09	3,95	2,15	1,53	1,62	0,54	0,39	0,41	
091	3,33	9,58	9,17	7,15	2,88	2,76	2,15	
092	7,33	56,44	34,88	23,40	7,70	4,76	3,19	
091 + 092	3,26	10,31	9,20	6,80	3,17	2,82	2,09	
112	9,45	7,81	12,08	19,26	0,83	1,28	2,04	
123	4,43	9,25	5,04	5,31	2,09	1,14	1,20	
1231	5,02	12,21	5,23	6,91	2,43	1,04	1,38	
1232	2,51	11,49	6,97	5,82	4,58	2,78	2,32	

*
$$Volatiliteit = \frac{\text{standaardafwijking jaarlijkse groei\% van de gemiddelde uitgave per gewest volgens HBO}}{\text{standaardafwijking jaarlijkse groei\% van de gemiddelde uitgave Rijk volgens de nationale rekeningen}}$$

** Versie van september 2013 van de gedetailleerde nationale rekeningen

Tabel 3: Consumptieve bestedingen van de overheid (P.3_S.13) en van de instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (P.3_S.15), nationale en regionale bronnen per type overdracht

Sector	Soorten uitkeringen of overdrachten	Nationale bronnen	Regionale bronnen
S.13	Consumptieve bestedingen (P.3_S.13)		
	Individuele consumptieve bestedingen (P.31_S.13)		
	Sociale overdrachten in natura - Niet-marktoutput (D.631_S.13)		Budget en aantal leerlingen/studenten (Gemeenschappen) + pensioenen (FOD)
	Werkingskosten van het onderwijs		Budget per entiteit (overheidsrekeningen) + RKW + ADS voor de bevolking per leeftijdscategorie
	Werkingskosten van de sociale zekerheid		ADS (totale bevolking)
	Culturele diensten	Rekeningen van de overheidsadministraties, alle bevoegdheidsniveaus samen en andere administratieve bronnen (federale overheidsdiensten, RSZ, RIZIV, overheidsbedrijven)	OCMW via POD Maatschappelijke Integratie
	Maatschappelijke diensten		
	Sociale overdrachten in natura - Aangekochte marktoutput (D.632_S.13)		RIZIV
	Terugbetalingen van het RIZIV		Administratieve bronnen (FOD, Vlaams Zorgfonds)
	Tussenkomen van het FBZ, het FAO en het Zorgfonds		OCMW via POD Maatschappelijke Integratie
S.15	Tussenkomen in natura van de OCMW's		RIZIV
	Tussenkomen in de dagprijs van ziekenhuizen (FOD)		Administratieve bronnen (FOD)
	Tussenkomen voor personen met een handicap en/of bejaarden		ADS (bevolking jonger dan drie jaar)
	Tussenkomen voor kinderopvang		Administratieve bronnen (FOD)
	Tussenkomen van het NIOI		OCMW via POD Maatschappelijke Integratie
	Andere sociale overdrachten in natura		ADS (totale bevolking)
	Collectieve consumptieve bestedingen (P.32_S.13)		
	Consumptieve bestedingen (P.3_S.15)		
	Individuele consumptieve bestedingen (P.31_S.15)		
	Sociale overdrachten in natura - Niet-marktoutput (D.631_S.15)	Jaarrekeningen van verenigingen en stichtingen (vanaf 2009) + RSZ + Structuurenquête over de verenigingen	ADS (totale bevolking)
S.15	72A91 Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied		ADS (bevolking ouder dan 18 jaar)
	85A92 Niet-marktonderwijs		ADS (totale bevolking)
	87A92 Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting		ADS (totale bevolking)
	88A92 Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting		ADS (totale bevolking)
	91A91 Diensten inzake bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten		ADS (totale bevolking)
	93A91 Sportieve, recreatieve en ontspanningsdiensten		ADS (bevolking per leeftijdscategorie) + RSZ
	94A91 Diensten geleverd door syndacaten en overige verenigingen		ADS (totale bevolking)
	Sociale overdrachten in natura - Aangekochte marktoutput (D.632_S.15)		ADS (bevolking per leeftijdscategorie) + RSZ
	22A02 Geneesmiddelen		ADS (totale bevolking)
	32B04 Instrumenten en middelen voor medisch en tandheelkundig gebruik		ADS (totale bevolking)

Tabel 4: Sequentie van de inkomensrekeningen van de huishoudens volgens het ESR 2010

Sector van de huishoudens (S.14)			Reeds gepubliceerd
II.1.2 : REKENING VOOR BESTEMMING VAN PRIMAIRE INKOMENS			
Middelen			
B.2n en B.3n	Exploitatieoverschot en gemengd inkomen		
D.1	Beloning van werknemers		
D.11	Lonen		
D.12	Sociale premies t.l.v. de werkgevers		
D.121	Werkelijke sociale premies t.l.v. de werkgevers		
D.122	Toegerekende sociale premies t.l.v. de werkgevers		
D.4	Inkomen uit vermogen		
Bestedingen			
D.4	Inkomen uit vermogen		
B.5n	Saldo netto primaire inkomens		
II.2 : SECUNDAIRE INKOMENSVERDELINGSREKENING			
Middelen			
B.5n	Saldo netto primaire inkomens		
D.612	Toegerekende sociale premies t.l.v. de werkgevers		
D.62	Sociale uitkeringen		
D.621	Uitkeringen sociale zekerheid in geld		
D.622	Uitkeringen overige sociale verzekering		
D.623	Uitkeringen sociale voorziening in geld		
D.7	Overige inkomensoverdrachten		
Bestedingen			
D.5	Belasting op inkomen en vermogen		
D.61	Sociale premies		
D.611	Werkelijke sociale premies t.l.v. de werkgevers		
D.612	Toegerekende sociale premies t.l.v. de werkgevers		
D.613	Werkelijke sociale premies t.l.v. de huishoudens		
D.614	Aanvullende sociale premies t.l.v. de huishoudens		
D.61SC	Vergoeding voor diensten van sociale verzekeringsstelsels		
D.622	Andere sociale verzekeringsuitkeringen		
D.7	Overige inkomensoverdrachten		
B.6n	Netto beschikbaar inkomen		
II.3 : TERTIAIRE INKOMENSVERDELINGSREKENING			
Middelen			
B.6	Beschikbaar inkomen		
D.63	Sociale overdrachten in natura		
D.631	Sociale overdrachten in natura - niet-marktoutput		
D.632	Sociale overdrachten in natura - aangekochte marktoutput		
Bestedingen			
B.7	Alternatief beschikbaar inkomen		
II.4 : REKENING VOOR BESTEDING VAN HET INKOMEN			
II.4.1 : REKENING VOOR BESTEDING VAN HET BESCHIKBAAR INKOMEN			
Middelen			
B.6	Beschikbaar inkomen		
D.8	Correctie voor mutaties in pensioenrechten		
Bestedingen			
P.3	Consumptieve bestedingen		
P.31	Individuele consumptieve bestedingen		
B.8	Besparingen		
II.4.2 : REKENING VOOR BESTEDING VAN HET ALTERNATIEF BESCHIKBAAR INKOMEN			
Middelen			
B.7	Alternatief beschikbaar inkomen		
D.8	Correctie voor mutaties in pensioenrechten		
Bestedingen			
P.4	Werkelijke finale consumptie		
P.41	Werkelijke individuele consumptie		
B.8	Besparingen		
II.4.3 : REKENING VOOR BESTEDING VAN HET ALTERNATIEF BESCHIKBAAR INKOMEN			
Middelen			
B.7	Alternatief beschikbaar inkomen		
D.8	Correctie voor mutaties in pensioenrechten		
Bestedingen			
P.4	Werkelijke finale consumptie		
P.41	Werkelijke individuele consumptie		
B.8	Besparingen		

Lijst van afkortingen

ADS	Algemene Directie Statistiek van de Federale Overheidsdienst Economie
BeAMA	Belgian Asset Managers Association
BELDAM	Belgian daily mobility
BIM	Brussels Instituut voor Milieubeheer
BIPT	Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
BIV	Belasting op de inverkeersstelling
COFOG	Classificatie van overheidsfuncties
COICOP	Classificatie van individuele verbruiksfuncties
CPI	Consumptieprijsindex
CREG	Commissie voor de Regulering van Elektriciteit en Gas
DIV	Directie Inschrijvingen van voertuigen
ESR	Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen
EU-SILC	Europese enquête « Standard Income and Living Conditions »
FAO	Fonds voor Arbeidsongevallen
FBZ	Fonds voor Bestaanszekerheid
Febelfin	Belgische Federatie m.b.t. de financiële sector
FISIM	Financial intermediation services indirectly measured
FOD	Federale overheidsdienst
HBO	Huishoudbudgetonderzoek
ICEDD	Institut de Conseil et d'Etudes en Développement durable
INR	Instituut van de nationale rekeningen
ISCED	Internationale standaardclassificatie van het onderwijs
IWEPS	Institut wallon de l'Evaluation, de la Prospective et de la Statistique
IZW	Instelling zonder winstoogmerk
MIVB	Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer
MOBEL	Mobilité quotidienne en Belgique
NACE	Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes
NBB	Nationale Bank van België

NMBS	Nationale Maatschappij voor Belgische Spoorwegen
NUTS	Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques
NUTS 1	Code NUTS-niveau in België: gewesten
NUTS 2	Code NUTS-niveau in België: provincies
NUTS 3	Code NUTS-niveau in België: arrondissementen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
OWD	Office wallon des déchets
P	prijzen
PWA	Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap
Q	hoeveelheid
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RKW	Rijksdienst voor Kinderbijslag voor werknemers
RSVZ	Rijksdienst voor de Sociale Verzekering van Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SUT	Supply and Use Table
SVR	Studiedienst Vlaamse Regering
TEC	Société régionale wallonne du transport
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VIWF	Vlaamse Instelling voor Waters en frisdranken

Bestellingen

Op de internetsite van de Nationale Bank van België, via de rubriek “e-service”, kan u een gratis e-mailabonnement nemen op deze statistische publicatie. Deze wordt u dan automatisch op de publicatiedatum via e-mail toegezonden.

Via de rubriek “[Print-on-demand](#)” kan u tegen betaling een papieren versie van deze publicatie bestellen.

Voor meer informatie

Wie meer informatie wenst over de inhoud, de methodologie, de berekeningswijze en de bronnen kan terecht bij de dienst nationale & regionale rekeningen en conjunctuur van de Nationale Bank van België.

Tel. +32 2 221 44 08 - Fax +32 2 221 32 30

nationalaccounts@nbb.be

Verantwoordelijke uitgever

Rudi Acx

Chef van het departement Algemene statistiek

Nationale Bank van België

Naamloze vennootschap

RPR Brussel - Ondernemingsnummer: 0203.201.340

Maatschappelijke zetel: de Berlaimontlaan 14 - BE-1000 Brussel

www.nbb.be

© Illustraties: Nationale Bank van België

Opmaak: NBB Algemene statistiek

Omslag: NBB AG - Prepress & Image

Gepubliceerd in juli 2015